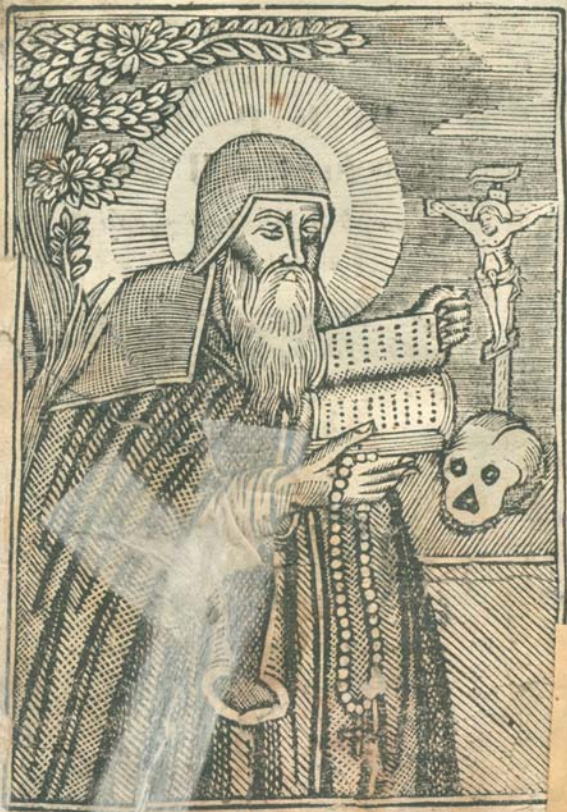

2000

364-62

24 Գ Ի Ր ԻՐ
ՈՒՆ ԽՐՀՐԻՍՏՈՍ
ՆՐԱՐԵԱԼ ԱՐԲՈՅ ՀՕՐԻՆ
ԼՆՎԱԳՐԵԱՅ
ԼՆ ՀԱՆՎԵՐԵԱԼ ԻՌ
ՅՈԳՆԱՆՆԵՐԿԱՄԲ Մ
ԹԵՍԻ ԱՐԴԱՊԻ
ՆԱՍԻՐԻ
ՏՊԱԳՐԵՆԴ
ՏՆ Գ
ԼՆ
ԱԹՈՒՆԵՆ Լ
ՍՈՍ
ՍԱՆԴՆՈՒԿՈՒՆ
ՕԱԿՈՐԱՅ ԼՏԵ
ՆԱՍԱՅ ԼՏԱՐԱՆ
ԴԱՎԵՍԱՆ
Ի ՏՊԱՐԱ ԻՆՎԱՆ

* Ո՛ր է/բ Ե՛ւադր Հայր մե/ Րհտիր

7-5-18

Ստորեւոս Վարդապետի Լեւոնասի
 բեալ վասն Վարդապետի Բանի:
 Լեւալ ի վարդապետութեան սորբ Տօրի
 Լաւագրեաց: որ միտ տնայապետի կոչի: Լաւ
 ի նորին վարդապետ հեղեղապետ սրբոյն Վեդուհ:
 Որ ցանկացի գոյր ի բանանց հաւատեալ ի մի:
 ի պէտք բանասէր տնայանց: ի բանն պօշուսի
 որ տէ: Սի՛ դք խաբեացէ զձեզ ու
 տեղով կամ ըմպելով: կամ մասամբ
 տօնի կամ ամսամտիւք կամ շաբա
 թուք: Որ է ամ ինչ ի պէտք ապակի
 3-շաբա Որ ի սրտն ունեան է
 Գլուխ Լ:

ԼԵՒԻՆՆՈՒԹԵԱՆ
 բաժանի յերես:
 Վախ ի յարդիւնկնն:
 զոր կամօք մերովք
 յանձն առնուիք գործել զառաքի
 3 նու

նուին: Լըկըդ՝ ՚ի բարոյականսն.
որք ՚ի բարուցն ունին: Ոպ տատ
րակ՝ ողջախոհ, առիւծ՝ արի. և
այլն: Լը ոպ թէ որք ՚ի մօրէ ներ
քինի է. և կամ թէ բարքն ոչ տա
նի միս ուտել և գինի ըմպել. և
այլն: Վս որոյ սակաւ գոյ վարձս:
Լըրդ՝ ՚ի շնորհացն անային հաս
տատի. զոր տրն ասէ՝ առանց իմ,
ոչ ինչ կարէք առնել. որպ և սբ
հարանցն: Վս և որք սորա ոչ հա
զորդին՝ ոչ պսակեացին:

Բայց գիտելի է՝ զի ութն խոր
հուրդս ասէ և ագրիոս որք պա
տերազմին և այսմ առաքինուէցս.
զորս տեսանելի է:

Նախ՝ Արկորստութիւնն:

Երկրորդ՝ Պռնկութիւնն:

Երրորդ՝ Երծաթսիրութիւն:

Չորրորդ՝ Տրամութիւնն:

Հինգերորդ՝ Բարկութիւնն:

Վեցերորդ՝ Չանձրութիւնն:

Եօթներորդ՝ Նորափառութիւն:

Աւթերդ՝ Հպարտութիւն. որէ ամ
բարոյականութիւն:

Եւ նախ զՈրկորստութեն տես
 ցուք: Իսկ թէ վնէր առաջին
 դնէ քան զամ զսա: Կախ՝ զի սան
 պատճառ ամ մեղաց. յորոյ պատճա
 ռէ և այլ ամ մեղքն յառաջանան.
 Վն և առաջին դնէ: **Եւ** երկրորդ
 զի բնութի ունի զուտելն ամ մահ
 կանացու կենդանի. և առձեռն
 պատրաստ է սա յամ ժամ. զի և
 պատճառ կելոյ է. և դիւրան իմեղս
 միտէ: Վն առաջին դնէ:

Եւ կոչի սա կրկնակի անունամբ.
 այսինքն՝ Որկորստութի և Որկո
 րամոլութի: Որկորստութի կոչի,
 զի ստուգաբանի սա՝ սրտութեան
 որկոր: Կամ որկոր է որ ստէ զճշ
 մարիտ վարքն: **Եւ** կամ թէ՝ որ
 ամա՝ հետեւեցաւ՝ կորեաւ ստութի
 իրօք: Իսկ որկորամոլ կոչի ուն ձի
 իգամոլ. այսն և որ ամա հետեւի,
 մոլի՝ իբրեւ զգիւնահար: զի այս ա
 նուն՝ ամա միայն է և ոչ այլ մեղաց
 Կամ թէ՝ որ ընդ բերանն անցաւ՝
 ընդ խռափողն կորեաւ. զի մինչ

ցայն վայր տայ համ կերակուրն :
 Իսկ սիրող նմին՝ կամի միշտ իբաղթ
 ըլլալ պահել զնա , և նա ոչ պահէ
 առ ինքն՝ այլ անցուցանէ • վսրոյ
 անյագ լեալ՝ մոլի ծառայ նմին :
 Իսկ սա կորուստէ միոյ անձին •
 այսինքն նմին որ զսա՝ ունի :
 Եւ սա բաղկանայ ի բազմաց :
 Եւ Եսայի՝ ի սովորուէ , ոպ թէ դք
 զմանկունս՝ փոքր փոքր կերակրես
 ցէ , ոչ այնպէս լինի որպէս որ զբա
 ղումն ուտիցէ : Եւ ջերմութի սրտին առա
 չեւ , վսյ զոր ինչ ուտէ՝ փութով
 հալէ • և միւսոյ ևս կարօտանայ :
 զորօրինակ՝ բարկ կրակ վառեալ
 ինեւրքոյ պուտկի , իսկոյն տոչորէ
 զոր ինչ ի պուտուկն գոյ :
 Եւ Եսայի՝ ի լեարդէն • այսինքն՝
 զի զոր ինչ ստամոքսն հալէ՝ եթէ
 գոյ կարողութի լերդին ներկելոյ
 զնա և արին շինելոյ , ապա ևս ինդ
 րէ կերակուր : Իսկ թէ ոչ ունի

լեարդն կարողութի, 'ի հարկէ դա
դարի ստամոքսն 'ի խնդրելոյ զկե
րակուրն. թէպէտ և կարող իցէ.
Չորրորդ՝ լինի որկորամուկին 'ի յա
ղեացն. ոպ թէ շինուածք աղեացն
մեծագոյն լինի՝ բազում կերակուր
պիտի զի ընու զնա: Այնպէս յայտ
է 'ի մեծանձն մարդոյ զի ոչ ինչ
ցաւի 'ի բազում ուտելոյն. վս զի
գոյ տեղիք որ զկերակուրն տանի.
Ասկ փոքրանձն մարդն ոչ կարէ բա
զում ինչ ուտել. թէպէտ և խնդ
րէ ստամոքսն. վս զի ոչ գոյ տեղիք
որ տանի զկերակուրն.

Հինգերորդ՝ լինի 'ի ջրգողութե ստա
մոքացն. զորօրինակ՝ ջրգող ցաւն
որ 'ի յաման ստամոքացն որ զջուրն
առնու յինքն՝ եթէ է ամբողջ, մի
ըմպելն բաւական լինի. ապա թէ
պատառոտեալ է որպ զտիկս հինս՝
փարթէ յամ կողմանց. վս և դար
ձեալ ջուր խնդրէ և ոչ յագի ամե
նեին ջրով: Այսպէս և բուն ստա
մոքսն որ զկերակուրն հալէ. եթէ

անկանի նա 'ի ցաւոց, այնուհետեւ
զկերակուրն զոր ինչ առնու' փար
թէ. և այլ ևս ցանկայ:

Սեցերդ' լինի 'ի մեծ իմն ցաւոց,
և սա' երեք կերպիւ': Նախ է ցաւ
որում ցեց ասեն. որ ուտէ զկերա-
կուրն և ոչընչացնէ ամենեւին. և
այն աներեւութաբար. վայ և այլ
կերակրոյ կարօտանայ: և այս յայն
մարդոյն յայտնի է որ բոլորմ' կերա-
կուր ուտէ և ոչ զօրանայ ամենեւին:
և Լկդ' ջերմոտուին. զի սա յոյժ
ջերմային է և երկար ցաւ. վայ 'ի
խիստ ջերմութեն որ սիրտն վառի'
փութով այրէ զկերակուրն. և ոչ
թէ պարզէ կամ եփէ: վայ և այն
պիսի մարդն անկարմնայ: և Լքդ'
ուրկուէ ցաւն. որ զամ' կերակուրն
ցաւն փութով յինքն ամփոփէ:
Լօթներդ' լինի 'ի կարօտութե' կե-
րակրոց. և այս յայտ է 'ի սով ժա-
մանակաց. զի թէ բոլոր զամ' հաց'
մի մարդոյ տաս ոչ յագի:

Աթերդ' լինի յաղքատութե'. ոպ

աղքատ ոք որ զամ գրուես շրջին
և յամ գրուես ուտեն և ոչ յա
գին . վս զի չքանորեալ է աչքն .
զի որ յայլոց ձեռն տեսանէ՝ միշտ
կարօտ մնայ : Իննեքդ՝ լինի ՚ի պա
կասուէ խրատողաց և բժշկաց , զի
թէ ՚ի սովորուէ է այս ախտ՝ պաշտի
գող խրատող . և յոչ գոլն՝ նոյն ախտ
առանելու : և թէ ՚ի ցանոցնէ զոր
ասացաք , պարտի գող բժիշկ . իսկ
յոչ գոլն՝ նոյն մնայ :

Տասնեքդ՝ լինի յառանձնուէ մար
դոյն . զի թէ ոք ՚ի մարդոյ միջի կայ
թէպէտ և կարի՝ որկորամուկիցէ՝ ա
մաջի յեղբարցն և հարկիւ կտրէ յին
քենէ զայն ախտ : Իսկ առանձինն՝
ոչ յումեքէ ոչ ամաջի . վս զի ոչ են
մերձ իւր . վս և թէ առաքինի ոք
ևս իցէ՝ երբ առանձին զկերակուրն
գտանէ , հարկիւ որկորամուկ լինի :
Մեծսնեքդ՝ լինի յառանելու թէ
ընչիցն . զորօրինակ թէրք՝ զի ու
նին բազում խորտիկս . և յամ ժամ
ունին կարողութի մերձ ածելոյ .

Վսյ և որկորամոլ լինին: Վս զի եր
 կոքեան ծայրքն չար են. այսինքն՝
 խիստ աղքատութիւն, և առանել փար
 թամուլթին: Լորկոտաներդ՝ լինի
 յիմարուէ մտացն. զորօրինակ որք
 ՚ի խելացն թափեալ են՝ շրջին յամ
 տեղիսն. և ամ ոք տայ նց. և նք
 զառաջինն մոռացեալ, և զբազումն
 յետ այնորիկ ոչ խոտեն:

Լորեքոտաներդ՝ լինի յաշխատուէց.
 ոպ շինականք և ռամիկք որք միշտ
 յաշխատութիս են. Վսյ և բազումս
 պիտոյ է նց կերակուր: Լճ այս
 ոչ է յայնպիսի մեղաց կարգի՝ ոպ և
 առաջինքն. զի սոցա գոյ պատճառ
 բազում ուտելոյ՝ և նց ոչ: Վս զի
 թէ ոչ ուտեն բազում, ոչ կարեն
 գործել բազում: Իսկ այլքն ոչ ու
 նին զայս պատճառ. Վսյ և մեղք է
 Տամարեալ:

Իսկ թէ յոք գտանի մի՝ի սոցանէ,
 բազում ոճիրս չարութ գործէ:
 'Նախ՝ ոպ ասէ առաքեալն, թէ թշ
 նամի առնէ զմարդն՝ խաջին քի.

զի խաչն քի՛ զնեղուի և զանսո՛ւա
 ղուի քարոզէ : Եւսկ որ զորովայնն
 պաշտէ՝ զուխտս խաչին տեսեալ և
 թողեալ՝ զկնի փորոյն ընթանայ :
 Եւրդ՝ զի զորովայնն ան տայ պաշ
 տել : զի զորօրինակ՝ ան ոք վո՛ւս այն
 աշխատի թէ՛ այ կամքն կատարես
 ցի : Իսկ որովայնամոլն՝ գիշեր և ցե
 րեկ զայն հոգայ՝ թէ որկորս լցո՛ւի
 և մարմնոյս կամքն կատարեսցի : և
 թէ՛ զոր ազգ կրկուր շինեմյայտ
 գիշերի : անկ՝՝ ան տայ պաշտել զո
 րովայնն՝ մոլութիւն : ոպ ասէ առքն
 որոց ան՝ որովայնք իւրեանց են :
 Եւրդ՝ զի զամօթոյսն՝ փառք տայ
 համարել : զի ան ոք ամօթ համարի
 զանպսնոց շատ ուտելն : Եւսկ որո
 վայնամոլն՝ պարծանք զշատ ուտելն
 դնէ և ոչ ամաչէ : վոյ ասէ առա
 քեալն : թէ փառք՝ զամօթն համա
 րին այնպիսիքն : Եւրդ՝ զի զան
 մարդ որ գայ առ իւր հիւր՝ իժամ
 հացին , այնպէս տեսանել տայ ոպ
 զպահանջող հրեշտակն որ զհոգին
 խնդ

խնդրէ • քանզի և նա՛ ուտէ 'ի կե
 րակրոյն զոր ուտէն և մասննր պա
 կասի վն գալստեան եղբօրն •
 Հինգերդ՝ զի զօրէնս անարգել
 տայ այնպիսի մոլորին • զինչ առնէ
 ուտելն աղօթից • Թող կերայց եւ
 ապա արարից աղօթս • և թէ՛ զինչ
 աւելի է նօթի աղօթքն • Արոյ սո
 ղումօն վայ տայ ասելով • վայ քեզ քա
 ղաք որ թէ՛ր քո մանուկ է • զի իշ
 խանքն ընդ առաւօտս ճաշակեն •
 Սեցերդ՝ զի կորուսանէ զանդրոն
 կուծի առաքինուէ • ոպ եսաւ որ
 ծախեաց զանդրանկուին յակոբայ
 վն փոքր ինչ ոսպնաթանի • այսպս
 և որ առաքինի'է պահօք , վերջին
 մոլի լինի 'ի ձեռն կերակրոց •
 Լօթներդ՝ զի աճեցուցանէ զցան
 կուծիս • զի վն այսմ ամ հարքն՝
 զհաց և զջուր հատին յինքեանց •
 զի զախտս հատցեն յինքեանց • Իսկ
 որ անյագ ուտէ , վառէ զցանկու
 թին • Ըմ , գիրացաւ ստո՛ւարացաւ
 լայնացաւ • և ապա եթող զտր ամ •

Աթերդ՝ զի հանէ յածային վայր
 ուցն. ուն զադամ՝ ի դրախտէն՝ որո
 վայնամուտութիւն եհան: այսպէս և որ
 նոյն ակտիւն զանկեալ է՝ թողու
 զվանս անաբնակ և բնակէ ի քա
 ղաքս և ի գիւղս. զի անդ բազում
 գտանի կերակուրս: Աննե՛րդ՝ զի
 խաւարեցուցանէ զմիտս. զի յորժամ
 բազում կերակուր լինի կերել ոք,
 վնայն պարտի բազում ժամ. քնիլ
 և յայնպիսի թմբրուէ գոլով՝ կու
 րանայ միտքն յածային տեսուէն.
 զի որպէս զհայելին ժանկահարէ՝ տի
 նուին, այսպէս և զմիտս՝ բազում կե
 րակուրք: Տասներդ՝ զի դժոխսն է
 տեղիք որկորամուլին. զի ուն մեծա
 տունն որ հանապազ առատ լինէր
 ի յուտելն՝ էջ ի դժոխս: Ասկ աղ
 քատն զազարոս՝ որև ոչ զմասն մի
 փշրանս գտանէր՝ ի գոգն աբրա
 համու հանգեաւ:

Ասկ որկորստուէ դէքն՝ բազում
 չար խորհուրդ արկանէն ի մեղ

Լ նոքօք գործել տան զմեղս :
Եւսիս՝ ասեն կեր և արբ զի անկա
րօղէ առանց պահոց քեզ ողորմուի
առնել : զոր յանդիմանէ պօղոս . ոչ
արբեցօղք և ոչ ագահք՝ զարքայու
թիւնն այ ոչ ժառանգեն :

Եւսիս ասեն դեքն . թէ այսօր տօն
է և պատշաճ է քեզ յագուրդ ու
տել միս և ըմպել գինի՝ որպէս զի
յատկասցի քեզ պահքս և տօնքս :

() որս յանդիմանէ Թոմասն
ասելով . կերի՛ցէք՝ ի վաղիւն միս յա
գուրդ . ոչ մի օր , այլ ամսօրեայ ժա
մանակօք , մինչև դարձցի յըռնկունս
ձեր . և եղիցի ձեզ մաղձ քացախել .
զի ոչ հնազանդեցայք Խնայ ձերոյ :
Եւսիս սողումօն՝ մի՛ լինիր գինարբու .
և մի՛ ձկտիր՝ ի վաճառանոց մսոյ . զի
ամենայն արբեցօղ՝ աղքատասցի և
զգեցցէ՛ պատառատուն :

Եւսիս ասէ դեն . հիւանդ ես դու
և ահա՛ օրէնքն քեզ թոյլէ տո՛ւեալ
զամ ինչ ճաշակել . արդ՝ փութա՛
կեր վաղվաղակի : զոր պօղոս յանդի

մանէ. որ հիւանդն է 'ի ձէնջ' բան
 ջար կերիցէ: Չորրորդ ասէ դենն .
 ծանր է պատուիրան պահոցն և ոչ
 կարես ստուգապէս պահել. և ոչ
 ինչէ օգուտ ձրի պահքն քեզ: զոր
 յանդիմանէ յերկրորդ օրէնքն տրն
 ասելով . պատուիրանքդ այդ զոր
 պատուիրեմք քեզ ոչ է ծանր և ոչ
 հեռի 'ի քէնու և տրն ասէ. առէք ըզ
 լուծ իմ զի քաղցր է . և բեռն իմ
 թեթեւ: Հինգերորդ ասէ դենն . որ
 քան կարօղես' կեր անք . զի 'ի կե
 րակրոյ ոչ ոք վնասի. և ահա այլազ
 գիք օրինակ քեզ' այսանուն պարոն.
 և ոչ ինչ վնասին: զոր յանդիմանէ
 մովսէս յերկրորդ օրէնքն, եկեր յա
 կոբ և գիրացաւ և եթող զտր: և
 առ ջրհեղեղան' պատճառ ուտել
 և ըմպելն եղև: Սեցերորդ ասէ որ
 կորամոլութիւնն . ջանա' թէ ուո
 տի' հոգաս իւղ և մեղր և շաքար և
 գառն. զի այսոքիկ վայելէ քեզ: և
 թէ դու ոչ հոգաս' վս քո ո' հոգաս
 ցէ: զոր մարգարէն խրատէ. ընկեա'

'ի տր զհոգս քո, և նա հոգայ զ".
 Լօթներորդ ասէ դէն. Թէ զի՞ է
 քեզ զի յամես մինչև 'ի վեց ժամ
 և ապա ուտես. ահա՛ ամ երկիր ընդ
 առաւօտս ճաշակեն և ոչ են մեղա
 չորք: Օ որ յանդիմանէ դաւիթ
 յեկդ Թֆրուէցն. զայս ինչ արաս
 ցէ ինձ ամ, եթէ ոչ արև մըտցէ՝
 ճաշակեցից յամ իմեքէ: Լին Թէ
 այս յօրինակն գոյր որ սոսկ մար
 մինքէին՝ քանի՞ ևս առաւել 'ի նորս
 և 'ի ճշմարտութիս պարտիմք պահել:
 Եթերդ ասեն խորհուրդք. Թէ
 ահա՛ սով դայ և ոչ ունիս այնչափ
 կերակուր. այլ երթ հաց ժողովեա՛
 և խորտիկս. զի և 'ի ժամու սովուն
 ոչ ոք տայ քեզ: զոր խրատէ մար
 դարէն. մանուկ էի ես և ծերացայ
 և ոչ տեսի զարդարն արհամարհել.
 և ոչ զզաւակ նր Թէ մուրանայ հոգ.
 Խններդ ասեն խորհուրդքն. մի՛
 այդպէս առաւել պնդել 'ի քեզ ըզ
 պահքս և զնեղութիս զի անչափն
 ոչէ յօգուտ: զոր մարդարէն ստէ՛

զնա ասելով. վաստակեա՛ւ և կեցցես
 մինչ իսպառ: Տասներորդ ասեն.
 եղուկ է քեզ զի աստ միայն բան
 ջար ոչ գտանես. իսկ յայս անուն
 տեղի՝ գեղեցիկ խորտիկս ուտեն
 և են անունանի. և ամբեան գան
 առ նս: զոր յանդիմանէ սողմոն.
 լա՛ւ է պատառ մի հաց համով խա
 ղաղուք. քան թէ տունք լի մեծա՛ւ
 և անօրէն զենլովք. կռուով և չար
 գործով: ՍԵ՛րտանդ ասեն դէքն
 ՚ի հակառակակողմն. զի արդ նստիս
 դու առ ընկերս քո և դու դոցին
 կարօտանաս. արի՛ գնա՛ ՚ի յանապատ
 և փոքր մազեղէն ագիւր ե՛ւ վայրի
 բանջարովք շատացիր. զի եղեցիս
 և սառա՛ւել առաքինի քան զընկերս
 քո և անունանի: Օ՛ր սըտէ՛ սողո
 մոն. մի՛ կարի արդար լինիր. և մի՛
 ճարտար յաջս անձին քո. զի մի՛ հե
 ռացուսցես ՚ի քէն զերկիւղն աջ:
 Երկտաներդ ասեն դէք. ահա՛ ար
 ժան է քեզ առ մայր քո բնակել և
 առ եղբարս. զի նոքա գեղեցիկ
 խոր

2542.60

(20202-60)

խորտիկս շինեն . և զհարդ զքոյնն
Թողեալ՝ զայլոց ուտես զհաց ցաւ
ոց : զոր մարգարէն միքիա յանդի
մանէ . արի՛ գնա՛ ասէ զի աստ ո՛չ
գոյ քեզ հանգիստ : Եւ Թորն ասէ .
որ ո՛չ եթող զհայր և զմայր , ո՛չ է
ինձ արժանի : և ո՛չ եթող զայրն՝
Թաղել զհայր իւր :

Երեք տաներդ ասեն դեք . Թէ դու
'ի տղայութեն 'իքո հօր տանն ու
րախ էիր : և սեղան բազմալի գոյր
քեզ : ո՛չ ապաքէն այն լաւ է քեզ
քան զբազում կարգս քահանայւն :
զոր ստէ մրգրէն ետայի . վայ որ ա
սեն զչարն բարի կամ զբարին չար
զբաղցրն դառն և զդառն քաղցր .
զխաւարն լոյս և զլոյսն խաւար :

Չորեք տաներդ ասէ դեն . Թէ պէտ
յագեալ ես հացիւ , սակայն պի
տոյէ զի ի վրայնմ պտուղ քաղցրա
համ կերիցես եւ քաղցրացի կո
կորդ քո : այնպիսին ո՛չ միշտ զդա
նիէլ . որ 'ի տան Թգնորին՝ ընտովք
շատանայր : և ահա՛ պայծառ էին

երեսփ նր քան զընկերաց նորա :
 Հնգեմաներդ ասեն դւբ թէ ոչ
 ուտես յադ հաց և միս : հպարտա
 նաս և կորնչիս : և զինչ օգուտ է
 քեզ յոչ ուտելն : զոր եզեկիէլ սը
 տէ . թէ հպարտութի 'ի կերակրոյ
 անտի գայ : ոպ ասէ՝ բայց այս էին
 անօրէնութիք սորօմայ քեռ քո :
 հպարտութի յագուրդ հացի և ու
 րախութի գինւոյ : Ս եշտասաներդ
 ասէ խորհուրդն : ուսումն կամիս
 ուսանել . թէ ոչ ուտես խելքդ
 ոչ կարէ տանել բազում ասելոյն .
 և խելագարեալ կորնչիս : զոր արն
 ասէ : նեղ և անձուկ է ճանապարհն
 որ տանի 'ի կեանս : և սակաւք են
 որ գտանեն զնա : Լաթնւտասներդ
 ասեն դւբն . թէ այդ մի խնձորդ
 և փոքր մի արծաթդ : ոչ է քեզ և
 այլոց բաւական . զայդ առանձին
 քեզ պահեա՛ , զի լաւ է մի լցեալ
 քան զբազում թերի : զոր 'ի գործքն
 յանդիմանէ ասելով . ամ հաւատա
 ցեալք որ 'ի մի վայր էին՝ եր սիրտ
 և

Լ անձն մի. և զամ ինչ հասարակաց
ուսնէին. և ոչ ոք ասէր զընչից իւ
րոց թէ իւր իցէ: Ու թե թերորդ
ասեն խորհուրդք որկորամուռէ.
քեզ վայելէ նստիլ. զի ասա՛ ամե
նեքեան վս քո աշխատին և բերեն
քեզ կերակուր: զոր պողոս յանդի
մանէ. ձեռք որ ոչ արասցէ՝ կերի
ցէ մի: և մրդերէն՝ զվաստակս ձե
ռաց քոց կերիցես ասէ:

Ունե թերդ ասեն դեքն. բա՛ւա
կանէ արդ պահքն զոր պահեցեր.
այժմ՝ դարձլ փոքր փոքր ինչ ճաշա
կեա՛ զի մի՛ նուաղեսցիս: զոր առա
քեալն ստէ. թէ մարմնոյ խնամ մի՛
տանիք ՚ի ցանկուիս. և թէ՛ որքան
արտաքին մարդս մեր ապականի,
ներքինն նորոգի: Քսաներդ ա
սեն դեք. թէ դու յաշխարհի ես
և զիմորդ կարես ՚ի վարուց արտա
քոյ կեալ. արդ՝ որք ՚ի յաշխարհի
են, ուտեն և ըմպեն և ապա ապ
րին. նոյնպէս և դու արա. և զոր
ինչ նոքա լիցին՝ և դու ընդ նս:

Օ որ 'ի կաթողիկէն՝ յակոբոս յան
դիմանէ. ոչ գիտէք ասէ թէ սէր
աշխարհիս՝ Թշնամութի է առ անձ,
և որ բարեկամ լինի Ծի, Թշնամի
լինի անյ:

Պարճլ՝ նմանի որովայնամոլն զօրա
կնի երկչոտի՝ որ սարսի յորժամ ըզ
փող պատերազմի լսէ. այսպէ և որկո
րամոլն երկնչի 'ի քարոզելն զպահ:

Պարճեալ նմանի հեղդ ճանապար
հորդի՝ որ ոչ հասանի 'ի շէնն ալ
արտաքոյ մնայ. այսպէ և որկորամոլն
ոչ հասցէ 'ի շինութի կենացն յա
նիտենից: Պարճեալ նմանի միգի՝
որ ծածկէ զճառագայթս արեգա
կան. այսպէ և որկորամոլութիւն զմիտս
խաւարեցուցանեն: Պարճլ նմանի
կորդացեալ երկրի՝ որ փուշ բերէ
անդադարապէս. այսպէ և միտք որո
վայնամոլին բուսուցանեն զխոր
հուրդս զազիրս: Պարճեալ նմանի
փայտից բազմաց. որ 'ի հուր անկել
մեծ բոց արձակեն. այսպէ բազում
կըկուրք սնուցանեն զքանկութիս:

Վճլ նմանի երիւարի որ բազում
 ուտէ և ոչոք կարէ զերպասանակ նր
 բարշել. այսպէ և զբազմակուլն ոչ
 ոք կարէ դարձուցանել ՚ի մեծ կո
 րըստենէ. Վարձեալ նմանի հրոյ՝
 որ ոչ երբէք յագի խռով. և որ
 մոլեալ է ՚ի կորուստ, ոչ ասէ թէ
 բա՛ւական է: Վճլ նմանի ծովու՝
 որ յամ վայրէ գետք առնա ընթա
 նան և նա ոչ լնու. այսպէ և որովայ
 նամոլն ոչ բա՛ւականանայ ամ վայ
 ելջական կերակրովք. Վարձեալ
 նմանի հնոցի բաղանեաց որ միշտ ՚ի
 վառէ և ոչ ինչ առա՛նելու ՚ի նա.
 բայց միայն մոխիր: այսպէ և որկորա
 մոլն ոչ ինչ գտանէ աստ. բայց
 միայն զբազմութիւն աղբիցն.
 Վարձեալ նմանի հոտեալ շան.
 որ միշտ գարշ հոտ գայ ՚ի նմանէ.
 այսպէ և բազմակուլն միշտ յօրանջէ
 և գարշահոտն ընդ բերանն ելանէ
 և մերձակայքն ձանձրանան:
 Եւ և ՚ի մեռանիլն՝ որդանց է կե
 րակուր մարմինն այն և լուցիկ հը

րոյ. զի ճենճք բորբոքեն ղՏուրն,
 և մարմին որկորամուլին զգծոխս վա
 ռէ: Եւ ի ճանապարհս ոչ կա
 րէ այնպիսին երթալ զի ծանր է
 մարմնով. և հեծայ և տքայ ուն ըզ
 խողս: Եւ մինչդեռ յառնէ ի ննջ
 մանէ, քացախեալ է բերանն. և այլ
 բազում աղտեղութեամբ լցեալ:

Յորմէ զերծուացէ զմեզ Բն
 յոյսն մեր:

Եւ ի բազում կերակրոց յըզ
 փացեալ և բազմացեալ ախտ՝ ջա
 նայ ելանել. վասնորոյ սկսանին նո
 քա ի պոռնկութի: Յազագոս որոյ
 և զհետ որկորստութեն զպոռնկու
 թիւնն դասեաց: Իսկ թէ ոք զկե
 րակուրն հատանէ, նա ոչ պոռնկի
 ամենեւին:

* Ո՛չ շունս՝ ոչ պոռնիկս՝ չարսայո՞ւնին
այ ո՛չ ծառանգէն ասէ պօշոս:

Յաշագո Պոռնիկո՞ւնէ:

Գլուխ Ռ:

ՍԿԸՅԺՄ ԳԻ

տացեալ զորկորամուլուն
և զպատճառ նորին և ըզ

ներգործութիս նմին, այսինքն գի
տասցուք և զպոռնկութիս:

Եւ նախ գիտելի է, զի շունն և
պոռնիկն զանազանին: Օ ի շունն
այն է որ ոչ ունի իւրն օրինաւոր
կին. և ուր և հասանէ՝ չար գործէ:
ոպ և տըն ասէ՝ որ հայի ՚ի կին մի
առ ՚ի ցանկանալոյ նմա, անդէն շը
նացաւ ՚ի սրտի իւրում: Իսկ պօռ
նիկ նա է որ զիւր օրինաւորն թո
ղու և ընդ այլոյ խառնակեացի:

Վարձել՝ շուն նա կոչի որ յաւեր
տուն մտանէ անամօթաբար, իսկ
պոռնիկ՝ որ երկու կին շարաբեալ,
և դարձեալ առնէ: Վաճ՝ շուն և
պոռնիկ կոչի համանդամայն նա,

որ յանվայելուճ տեղ երթայ: որպէս
թէ թիւր ոք երթայ ընդ դողոյ:
վնրոյ և մարգարէն ամբաստանէ:
չնայր եհմ և պոռնկէր սամարիա:
իբր՝ զան թողեալ՝ կռոց երկիրպա
գին: Պարձեալ՝ պոռնիկ ոչ զայն
պիտին ասէ որ ՚ի բազում կանայս
յաճախեալ լինի, այլ զայն ասէ որ
բազում և ազգի ազգի և պէս պէս
մարմնոց ցանկալ տայ:

Եւ այսպիսի խորհրդական դեւ
բազում ոճիրս չարութե առնէ:
Նախ՝ զի ՚ի վերայ հաւատացելոց
քրիստոնէից յառնէ և ոչ անհաւա
տից զի անհաւատք նր են: Վնջ և
ընդ պատերազմիս իւր՝ փոյթ պա
տերազմի: Եւրկրդ ՚ի մէջ հաւատա
ցելոց զմեծ առաքինութե զարդա
րեալն՝ առանել ջանայ կորուսա
նել: զինա կորուսիչ սատանայի ա
ռաքինութե իւրովէ: Եւրդ՝ զա
ռաջնորդս ջանայ կորուսանել: Թէ
և կարի գիտուն է և վարդապետ:

Եւ այս վնջ բազում պատճառի:

'Նախ' զի նոքօք զհաւատապէլ ժողո
 վուրդն գայթաղեցուսցէ. զի թէ
 և ժողովուրդն 'ի մեղս գողով ոչ
 այնպէ կորնչին որչափ զառաջնորդն
 տեսեալ 'ի սակաւ մեղս' գայթաղ
 զին անբժշկելի: Վսյ տրն վայ տայ
 գայթաղեցուցանողին: Ահդ' զի
 յուսահատեցուսցէ զայլն որ ջա
 նան նոր առաքինութի ստանալ.
 զի զնս այնպէս տեսեալ՝ անօգուտ
 համարեսցին. լռեսցեն և ինքեանք
 յառաքինուէ: Արդ' զի նախ ցան
 կութք ամ մարմնոյ՝ զողիսն պղծել
 տայ. վսրոյ և 'ի հարկէ զմարմնսն
 պղծեն: Չրդ' զի զինքն զցանկա
 ցօղն՝ պատերազմօղ ինքեան յարու
 ցանէ. վս զի ցանկացօղն 'ի յայլմէ
 շարժի յախտն. իսկ որ զամ ցանկու
 թիս մարմնոյ ունի, ինքն զինքն շար
 ժէ: Հինգերդ' զի զոր ինչ կամի
 այնպիսին ուսանիլ, յամում արկա
 նէ զայս ախտ. զի յամ գիտութիս
 նախ զայն ուսցի և ապա զայլն:
 Սեցերդ' զի ջանայ դէն որ ամ
 մարդ

մարդ որ մերձ նմա նստի, յայնպիսի
 խորհրդոց խօսիլ տայ, զի զչարն
 լուեալ հաստատեսցի 'ի պղծութիւն,
 Լաթներդ՝ զի հանապազ նկարէ 'ի
 միտս այնպիսոյն զգործելոյն՝ իբր
 թէ գործեալ լիցի և փութայ մար
 մնով կատարել: Ութերդ՝ զի միշտ
 շոշափել տայ զարական անդամս. զի
 նա և սառաւել յորդորէ 'իցանկու
 թիւն: Ըններդ՝ զի ջանաց զընկերա
 կից այսպիսեացս մերձ նմին ածել.
 զի թէ հեռագոյն լինին՝ հարկիւ
 դադարին ախտքն: Տասներդ՝ առ
 անձին առնէ. ուստի 'ի հարկէ այսմ
 ամի լինի գործն կատարեալ:
 Եսկ այսոցիկ պատճառ՝ Եւսի ըզ
 ցան և զքիր միտսն ասեն լինիլ.
 որև զբաղեալ է յիմարութիւն իբրև
 զվայրենացեալ, և հարկիւ 'ի քար
 ինչ գահավիժին: Եւրդ՝ զանառաջ
 նորդն ասեն և զանուսուցիչն.
 քանզի ասէ նեղոս՝ երիտասարդ որ
 ոչ է առ ոտս ծերոց, անջան որս է
 սատանայի: Եւրդ՝ զմանկուե տիսն

ասեն. զի այն հասակ շարժման ասի
 ասի է. և յայտէ 'ի ծերսն որք ոչ կա
 րեն առնել. և ոչ խորհրդին իսկ:
Չրդ՝ լինի 'ի մերձաւորութէ կա
 նանց և այլոցն: Վայ և սբն ներսէս
 վանս շինեալ՝ միանձնացեալ ասէ լի
 նիլ 'ի յայնմ շարժունածոց:
Հինգերորդ՝ լինի 'ի կերպարանաց
 մարմնական գեղեցկութէ. զի ոպ
 նետ սրեալ մտանէ 'ի սիրտս մար
 դոյ. և նա'է սկիզբն աստին շարժ
 ման: **Վ** եցերդ՝ ընկերակիցք չարք
 լինին սլատճառ. հարկին և ինքն
 ըմբռնեալ 'ի յախտս կորնչի: զի ը
 սրբոյն սբ եղիցիս ասէ մարդրէն.
 և ընդ թիւրսն կործանեսցես:
Լ օթներդ՝ ոչ դադարեւն 'ի տեղը
 ուրեք. այլ աստ և անդ շրջելով,
 'ի միւս տեղն կատարի անյապաղ:
Ութերդ՝ փախչիլն յընտանեաց և
 սէր վաստակոց օտարաց. վսրոյ և
 յայն սակս կորնչին. զի օտարք են
 որ չարին դործակից լինին:
Ի ննեցորդ՝ ուտելն և ըմպելն եւ

ձայնք գուսանաց և երգոց և խա
ղուց . որք և հարկի՛ն ըմբռնին 'ի
յախոս չարաչար :

Եւ գիտելի է , զի այս մեղքս ծան
րագոյն է քան զամ մեղք :

Եւախ ըստ առաքելոյ , ամ մեղք
արտաքոյ մարմնոյ գործի . իսկ որ
պոռնկի՛ յիւր մարմինն մեղանչէ :

Եւ սա կրկնակի է : Եւախ՝ որ 'ի
կինն ոք մերձենայ՝ նորին մարմնոյն
պակասէ 'ի բնութեն . և ապա որ
արտաքոյ բնութեն շարժի , յիւր
մարմինն մեղանչէ . զի նոյնպէս մար
մին է առ որ գործեաց զչարխան :

Երկր՝ զի ամ որ պոռնկի , 'ի հար
կէ ամաչէ ինքն ըստ ինքեան . զի
այս մեղք միայն է յամ մեղաց որ զա
մօթ ընդ ինքեան ունի : որպէս ասէ
երեմիա՝ ամօթով եմք առաջի քո .
և մեղք մեր՝ բարձրացան ի վեր քան
զգլուխ մեր : Երրորդ՝ զի ամ որ
պոռնկի , ոչ երբէք անկանի այն
գործ 'ի մտացն . զի այլքն 'ի մի ժա
մու լինին , իսկ սա 'ի քուն լինիլն

և սառաւել յաճախէ. ուն ասէ առա
 քեալն՝ որ պոռնկին, ՚ի գիշերի պո
 ռնկին: **Չրորդ՝** զի զամ ինչս իւր
 ծախէ վս այն չարեացն. և աղքա
 տացեալ՝ յոչինչ համարի զկորուստ
 ընչիցն ուն ասէ սողումն. այլ և աղ
 քատաց բազում անգամ հանդիպի
 և յոչինչ համարին զայլ պակասու
 թիս իւրեանց: **Հինգերորդ՝** զի ու
 րանալ տայ զհայր և զմայր և զամ
 ազգատոհմն. այլ և զսիրելիսն և
 զխրատօշն՝ արհամարհելի ցուցա
 նէ յաչս նց: **Սեցերորդ՝** զի զամ
 հեռացուցանէ ՚ի նմանէ. որն առ
 սամփսոնէ տեսանել. ուն ասէ գիր
 թէ ասէ սամփսոն՝ թէ ելից արա
 լից ուն յերեկն. և ոչ գիտէր թէ
 հեռացեալ էր ՚ի նմանէ ամ:

Եւթներորդ՝ զի խելագարի մարդն
 ՚ի գործս յայս՝ թափեալ ՚ի մտացն.
 ըստայնմ, ոգիք ըմբռնեալք ՚ի մեղս
 ՚ի մտաց ևս անկանին: **Ութերորդ՝** զի
 զհոգին որ է երկնային՝ երկրային
 և մարմին առնէ. ըստայնմ, մի՛ մը

նասցէ հոգի իմ ՚ի դոսա, վս լինե
լոյ դոցա մարմին: Իննեքդ՝ զի բա
զում մարդասպանութիք և կռիւք
և անձին կորուստ եղեն վս այսմ:
ոպ և զամոն եսպան աբխսողոմ զեղ
բայր իւր վասն քեռ իւրոյ Թամա
րայ: այլ և ՚ի դատաւորքն գրեալ է՝
որ զցեղն բենիամենի, վս այս կո
տորեցին երկոտասան ցեղքն: և
այլք բազումք: Տասնեքդ՝ զի յար
քայուէն այ հանէ զմարդն: ոպ ասէ
առաքեալն՝ ոչ շունք, ոչ պոռնիկք
զարքայութին այ ոչ ժառանգեն:
ամլ" մեծ է մեղքս այս:

Ինայց աստ է տարակոյս ինչ:

Թիէ վասն էր օրէնքն զամ մեղս
Թողու և հրաման տայ պատրդեւ
բահանային: իսկ զպոռնիկութի
ղու, բայց ոչ տայ հրաման պատա
րագեւ: Եւրդ՝ եթէ զմեղքն Թո
ղու կատարեւապէս, ապա ուրեմն
արժան է պատարագեւ իսկ Թէ ոչ
Թողու, յայտէ Թէ և ոչ զայլ մեղսն
Թողու: որ է հերձուհաւ:

Լ յամ պատասխանեն ոմանք եթէ
 որքան բնութին ողջ էր քահանային,
 արժան էր պատարագել իսկ ՚ի պո
 ռնկերն՝ պակասեցաւ բնութին .
 վնյ թէպէտ զմեղսն թողու խոստո
 վանութին, այլ բնութին ոչ է կա
 տարեալ ոն զառաջինն, վն որոյ և
 ոչ տայ հրաման պատարագել Լն
 այս ոչ է բաւական պատասխանի .
 քանզի և Նի քահանայն պատարա
 գէ և պակասեալ է բնութին .

Լ յլ ոմանք ասեն՝ թէ զգուշացաւ
 օրէնքն յեկեղեցւոյ . վն զի որ պո
 ռնկին, առ ժամայն զղջան . և թէ
 հրաման տայր պատարագի, վաղիւն
 սովորութե գործն ՚ի միտն անկա
 նի և դարձլ անդրէն դառնայ ՚ի
 փոխածն . և այս յանբաւս . և այնու
 ճետե լինի եկեղեցին պոռնկա
 տուն . վնյ արգել ՚ի պատարագէ .
 զի միշտ ՚ի կարօտութ պատարագին,
 յարտասուս կացցեն և ապարեացին
 ՚ի մեղացն Լն այս ևս ոչ է բաւ
 ական պատասխանի . քանզի և աշ

խարհի քահանայն միշտ 'ի փսխածն
դառնայ և պատարագէ . Թէպէտ
և օրինաւոր է :

Լ. յԼ ես ասեմ , Թէ զորօրինակ
ուխտադիր լինիմք այ 'ի ժամ վե
րստին ծնընդեանն՝ կրելով զմահ
վս անուանն քի . իսկ Թէ ոք ուրա
նայ զայն ուխտադրութիւն , ուրա
ցեալէ առաջի այ ըստ տն բանի :
Լ. յսմս և 'ի ժամ քահանայութեն
եկեալ նոքա որ Յի քահանայ կա
մին լինիլ . և որ աբեղայն՝ կուսութ
քահանայանալ : և ուխտ եղեալ
քի՝ Յին , Թէ ողջախոհութե ծա
ռայեցից քեզ մինչև 'ի մահ . և աբե
ղայն՝ Թէ կուսութե սպասաւորե
ցից քեզ մինչև 'ի մահ : Ս. այ Յի
քահանային սբ է անկողին ըստ ա
ռաքելոյ և պատուական ամուսնու
թին . զի ոչ ուխտեաց արտաքոյ կալ
յայնմ գործոյ . իսկ աբեղայն ուխ
տեաց քի՝ սրբութե կուսութեն
սպասաւորել . վս և որքան կայ 'ի
կուսութիւնն , պատարագէ միշտ .

և յորժամ հատան շաղկապն, թէ
 պէտ և առողջանայ ՚ի ձեռն զբղ
 մանն, այլ ո՛չ ունի զայն շաղկապն
 այսինքն զկուսութիւն որով մերձե
 նայրն առ տր: յաղագս որոյ՝ արտաք
 սի՝ յայնմ գործոյ: Այլ և անառակ
 որդին՝ զի ընկալան զնա հայրն և
 զամ ինչ շնորհեաց նմա, բայց
 զեզն պարարակ՝ ոչ ետ զենուլ նմա
 այլ լինիլ ուրախակից նմա:

Ս. յլ որ ուրանայ զայս ուխտ,
 պիտոյ է նմա դառն արտասուս
 ու պետրոսին. թերևս հասցէ այնմ
 ուխտոյն՝ որ հայի միայն յերեսն քի
 Օ ի որ զմարդկան ուխտն հատա
 նեն՝ այլ ոչ կարեն գալ յերեսն նց
 գիտելով զկրեանքն ուխտազանց
 քանի՜ և սառնալով որ քի եղեալ է
 ուխտազանց՝ ոչ է արժան համարձա
 կիլ ՚ի սբ խորհուրդս նր: քանզի
 լս սորա ասէ առաքեալն. փորձես
 ցէ մարդ զանձն իւր և ապա ՚ի հա
 ցէ անտի կերիցէ և ՚ի բաժակէն
 արբցէ: Օ ի զի՛նչ օգուտ է այժմ

ի փոքր ժամանակս պատարագօղ
երևիլ՝ անարժան պատարագելով
զքս՝ և զդատաստան անձինն՝ ընդ
ոսկերսն խառնել՝ որոյ ոչ գոյ ճար
ելանել մինչև ամ ոսկերքն մանրես
ցին ի դոմստնի յաւուրն ահեղին :

Իսկ պոռնկութե դէն՝ բազում
խորհուրդս չար՝ որոգայթ և կապ
դնէ մեզ զորս ոչ է արժան ընդու
նիլ այլ լուծանել անային բանիւ :
Եւսի ասէ, զինչ առանել է կին
ընկերին քո քան զքոյնն, քանդի
նոյնպէս մարմին է և նորայն, և ոչ
ինչ զանազանութի է ի մէջ քոյոյն
և օտարին, արա՛ զոր ինչ կամիս :

Ո՛ր անարգել ի տասն բանսն
ասելով, մի՛ ցանկացես կեռջ ընկե
րի քո՝ վս՝ զի կինն՝ կէս մարմնոյ է
ընկերին ըստ անային զուգելոյն,
արդ եթէ ընդ կինն խառնակիս,
այնպէս համարեալ է ոպ որ արտա
քոյ բնութեան գնայ :

Երկրէ՛ դէն զխորհուրդս պոռն
կու

կուլթէ պահել տայ մեզ և ճնացու
 ցանէ . և օրըստօրէ յաւելցնէ . և
 ասէ՝ մի՛ խոստովանիր . և այդ ո՛չ է
 մեղք . զոր դաւիթ անարգէ զայս
 պիսի խորհուրդ . ասէ՝ ՚ի բաց կա
 ցէք յինէն ամբեան ոյք գործէք
 զանօրէնութիւն . Եւրդ ասեն մեզ
 դեքն՝ ոչ կարես Եւ դիմանալ դու
 պատերազմի դիւաց որ վս պողըն
 կուլէ զի յոյժ զօրաւոր են . Օ որ
 դաւիթ զօգնականն ցուցանէ ա
 սելով . եղիցին նոքա ոսկի փոշի առա
 ջի հողմոյ և հրեշտակ տն նեղեացէ
 զնս . և՛ հրեշտակաց պատուիրեալէ
 զի մի՛ երբէք հարցես զքարի զոտն
 քո . բայց ՚ի քէն միայն զմտաց զըզ
 ունելն խնդրէ . Եւրդ ասեն դեք .
 այս ինչ անուն կին՝ քո երախտա
 ւոր է . մօտ առ նա կաց զի մայր
 քո անուանեալէ . Օ որ հեռացու
 ցանէ սողոմօն ասելով . մի՛ կանխեր
 դու առ օտար անդր . և մի՛ զանգա
 նիր ՚ի գիրկս որ ո՛չ է քո .
 Նինգերդ՝ զի Թէ դարձեալ ոք ՚ի

պոռնկուէ, ասէ դեն, զի՛նչ լինի
 թէ դարձեալ գործես. զի նոյն
 գործն է զոր յայնժամն արարեր,
 և մեղքն այն է զոր յառաջն արա-
 րեր: Աոր իմաստունն և առաջին՝
 ՚ի շուն և ՚ի խոզ առաւելն ասելով
 շունն դառնայ ՚ի փոխած իւր, և
 խոզ լուսնցլ Ը տիղմն թաւալեալ:
 Ս եցերդ ասեն դէքն՝ ահա այս
 անուն մարդ պոռնիկ էր, և սողո-
 մոն բազում կանայս արար իբրեւ
 զհազար. դու այլ արա՛ զի ոչ գոյ
 փասս: Օ որ սողովոն ասէ. մի՛ հայիք
 յիս՝ զի ես եղէ թխացեալ. քանզի
 խեթիւ հայեցաւ յիս արեգակն, և
 մրդրէն՝ մի՛ նախանձիր ընդ չարսն.
 զի չարք վազվազակի սատակեսցին
 Լաթնե՛րդ ասեն դէքն՝ թէ ան-
 զպատկերն վն տեսութե է ստեղ-
 ծեալ զի տեսցեն և փառս տացեն
 ստեղծողին. և դու ընդէր յամես.
 ահա այս անուն գեղեցիկ կին է.
 տես զկերպարանս նր և զուարճա-
 ցիր: զոր տըն ասէ՝ մեղս մեծ ցու-

ցնելով զայս. որ հայի ՚իկին մարդ"
Աթերդ ասեն դւք՝ Թէ գործէ
զայս ինչ չար. զի սատանայ ոչ է
ծածկագէտ և զիարդ տեսանէ զի
ծածուկ գործես. Օ որ պետրոս
մերձ ասէ լինիլ. արթուն կացեք
և հսկեցէ՛ք զի ոսոխն ձեր սատա
նայ իբրև զառիւծ գոչէ. շրջի և
խնդրէ Թէ զո՞ կլանիցէ:

Իններդ ասէ դէն պոռնկութե,
Թէ բազում պոռնիկ կայ յձի և
Թէ դու այլ լինիս՝ ոչ կարէ գի
տել ան յայնքան բազմութե միջի
զքո գործքդ: զոր մարգարէն յան
դիմանէ. զանգործս իմ տես": Իսկ
Թէ զանգործսն գիտէ, անլրեմն
և զգործեալսն ոչ մոռանայ:

Տասներդ ասէ՝ ոչինչ շահ գոյ ՚ի
կուսութեդ. զի զայն անդամ վս
գործոյէ ստեղծեալ ան և զկինն,
զոր տրն բաժանէ զժառանգորդս
արքայուէն ասելով. են ներքենիք
որ զանձինս իւրեանց արարին ներ
քենիք վս արքայութեն ան. ուստի

յայտ է թէ նորա ժառանգեսցեն

զարքայուին այ որք պահեն:

Եւ նմանի պողնկասէրն ալ
եաց ծովու որ ոչ տայ դադարումն
նաւին ի տեղոջ ուրեք հաստատուն
կալ. այսպէս և որ զպողնկուէ ակուն
անթողելի ունի, ոչ դադարի միտքն
ի բարեգործութեան տեղիս:

Վարձեալ նմանի թուանից օձից .
զի յորժամ խածանէ զմարդն , և
ինքն կորնչի . իսկ թոյնքն ինքնին
կորուսանէ զխածեալն : այսպէս և
որ ի պողնկատուն մտեալ , էառ ի
թուանից բանսարկուն . և այնուհե
տե ոչ ապրի անձն նորա:

Վարձել նմանի պողնկին՝ անշէն
զօրականի. որ մերձ ընդդէմ թշնա
մոյն կայ՝ և ամ նեաք նորա ի կողս
նր շարին: Եւ յսպէս և որ առանց
առաքինութե զինուց մերձաւորի
կանանց: Եւ շաջին նեան որ խոցէ
զսքան՝ հախցունաժք կնոջն որ իխո
նարհ ունի. և խօսքն հեզաբար. և
արտասուքն ողորմ. և յոգոց հա

նելն դառնապս . և հարցումն վն
պարկեշտութե . և ունկնդրութի բա
նից : Եւ ապա ՚ի վեր հայելն , և
տեսանել զերեսն , և երևեցուցա
նել զինքն . և ապա զարդարանքն
պոռնկական , այսոքիկ նետ են որ
խոցեն զառաքինին :

Պարճել՝ նմանի ծառոյ որ մերձ է
ջրոյ զի փոյթ աճէ . այսպէ և որ մերձ
է կանանց տեսութե , փութով աճէ
ախտ ցանկութե : Պարճեալ նման է
սառուցեալ ջրոյ . որ երբ ջերմութիւն
յինքն հասանէ , փութապէ թուլա
նայ պնդութի նր : այսպէ պոռնիկն
երբեմն կամի զինքն պնդել զի մի
ևս գնացիւ ընդ այն ճանապարհ
իսկ սովորական ախտ և գործն հա
սեալ , իսկոյն թուլացուցեալ զպըն
դութիւնն ՚ի յերկիր ընկենու :

Պարճեալ նմանի առն՝ որ ՚ի վիհ
ինչ՝ սպիտակ ինչ տեսցէ՝ գիտաս
ցէ թէ արծաթ է . և բազում չար
չարանօք իջեալ ՚ի խորն և տեսեալ
ջուր ինչ ժողովածոյ . որ և յետս

Դառնալն դժուարինէ։ Այսպէս և
 պոռնիկն գիտէ թէ բազում շահք
 են մեծ ՚ի գործն այն . և աշխատի
 մտօք և խորհրդով . և ՚ի հասանել
 գործոյն՝ զղջանայ եւ՛ դժուարաւ
 ելանէ ՚ի խորխորատէ անտի։

Պարձել՝ նմանի մարդոյ որ անհը
 մուտ է լողորդութե . և տեսանէ
 զլողորդսն . ապա փութով անցեալ
 նախանձի և ձգէ զինքն ՚ի գետն և
 առժամայն խեղդի։ Այսպէս և որ
 անփորձ է պոռնկութե, գիտէ թէ
 ոպ մուտն հեշտ է պոռնկութե գոր
 ծոյն, և ելանելն ևս նոյնպէս է .
 և ջանայ փութով կատարել . և առ
 ժամայն խեղդի ՚ի գիջուէց ակտից
 ցանկութե . որ անթողելի բմբռնէ
 զնա։ Յորմէ ազատեսցէ՛ զմեզ
 Վսն ամեն մեր։

Իսկ որ պոռնկի, հարկիւն ինչս պի
 տոյ է զի ծախեսցէ վս պոռնկու
 թեն։ Այս յետ պոռնկու
 թեանն՝ դասեաց զար
 ծաթսիրութին։

* Լ՛ըմար առնայն Ռշայ՝ արծաթսիրո-ւի է
ասէ պօղոս : Յորում ոմանք ճշորեցան
ի հաւատոց անոք :

Յաշագս Լ՛ըծաթսիրութեան :
Գլուխ Գ.

Թ ՏԵԼԻԼ՝ Թ. Թ. Թ.
արծաթսիրութիւնն ո՛չ
միայն զայն ասէ որ զար
ծաթն սիրեն, այլև զոր ինչ արծա
թով գնուի՝ զնա սիրելն արծաթ
սիրութիւն : Գրձ զնս արծաթասէր
ասէ՝ որք ո՛չ թէ կարասի բազում
ունին ՚ի տան ինքեանց և զայն սի
րեն, այլ զայն՝ որ զամ արծաթ կա
մի ՚ի յինքն ամբարել :

Եւ որ այսմ լինի բազում ոճիրս
չարութեան առնէ :

Նախ որ արծաթասէր է, հարկիւ
գող է և յափշտակող : զի թէ ոչ
յափշտակեն և ոչ գողանան, ո՛չ կա
տարի ցանկութիւն իւրեանց :
քանզի ո՛չ ունել ՚իբնէ և անաշխատ
որ և արծաթասէր՝ գող է :

ԼԵՐԻՐԴ՝ զի զամ մարդոյ սիրտ և
 զսէր հատանէ՝ յինքենէ. զի որ զար
 ծաթն սիրէ՝ զեղբայր իւր ատէ։
 ԼԵՐԻՐԴ՝ զի խիղճ մտացն բարձեալ է
 արծաթասիրին. որպէս և յուրա՝ զի
 կուրացաւ միտքն յախտէ անտի և
 ոչ իմացաւ թէ զած ծախէ ընդ
 երեսուն արծաթի։ Չորրորդ՝ զի
 յակամայ կուսպաշտ է արծաթա
 սէրն և ոչ գիտէ. որպէս ասէ մրգրէն
 կուռք հեթանոսաց՝ ոսկի և ար
 ծաթ են։ Վնորոյ և որ զնա՝ սիրէ,
 նմին և ծառայէ։ որպէս և իմաստա
 սէրն ասէ. զոր ինչ ոք աւելի սի
 րէ, նա է անծ իւր։ Վնորոյ և առա
 քեալն ասէ. ագահութիւն՝ որ է
 հաւաստի կուսպաշտութիւն։
 Հինգերորդ՝ զի ոչինչ համարի ըզ
 մարդասպանութիւն արծաթասէրն.
 որպէս յայտ է յաւաղակոն որք ի
 կիրճս ճանապարհի նստեալ՝ սպա
 նանեն զբազումս վն սակաւ ար
 ծաթոյ։ Վեցերորդ՝ զի նա է արմատ
 ամ չարեաց. որով և զամ ինչ զոր
 կա

կամին առնէ. զի ամ ունկն արծա
թոյ լո՛ւիցէ ասէ սողումօն :

Լօթնէրդ՝ զի 'ի նեղութե ժամու՝
զմահ ոչինչ համարի վո՛րծաթոյն.
զի որո՞շ շուն շղթայիւք կապի ար
ծաթասէրն և ո՛չ կարէ փախչիլ :

Ութէրդ՝ զի 'ի միտս իւր միշտ խը
ռովեալ է. թէ գուցէ գողացան,
կամ թէ յափշտակեցին. և ո՛չ ննջէ
և ո՛չ հանգչի գիշերն ամ :

Խններորդ՝ 'ի յառա՛ւել սիրոյն՝ 'ի
ժամ մահո՛ւանն ո՛չ ումեք ասէ.
այլ թաղեալ յերկրի այնպս մնայ՝
նեռինն գոլով բաժին. վո՞յ և ընդ
նեռինն դասի ոյ՛ուլիսին :

Տասներորդ՝ զի հարկի՛ւ 'ի դժոխս
տանի զունօղս իւր. ոպ ասէ տրն,
ուր գանձք ձերեմ, անդ և սիրտք
ձեր եզիցին : Լսկ արծաթասէրն
ո՛չ պայ ւոյ՝ առ որ հոգին իւր ըն
թաւցի. իսկ թաղելովն՝ մերձ առ
սանդարամետս դնէ. և անդ է
բնակութի նր :

Լսկ պապաճառք այսմ չարութեան

բազում են: 'Եւսի 'ի ձկտմանէ բա
 րուցն լինի. զոր օրինակ՝ մուկն զոր
 ինչ և գտանէ թաքուցանէ: այսմ
 և որ զբարս զայս ունի, միշտ նոյնոյ
 առնէ՝ ոսկ և գէեղի. վսրոյ և էառ
 զբորոտութիւնն նէէմանայ:
 Երկրդ 'ի յաղքատութէ լինի. զի
 զհայր իւր և զմայր՝ աղքատ տեսել
 և չքանորեալ աչքն. վսյ թէպէտ
 և բազում անկանի յետոյ՝ պահէ.
 զի զայն է սովորեալ: Երդ 'ի պատ
 ճառէ ծերութեն լինի. ասելով՝ գոյ
 ժամանակ ծերութե. և ես յայնմ
 ժամու ոչ կտրեմ գործել. զայս պա
 հեմ զի 'ի յայնմ ժամանակի 'ի գործ
 ածից: և կամ հասանէ 'ի ծերութի
 կամ ոչ: Երդ 'ի ծուլութէ լինի.
 զի ասէ՝ յամ ամի ոմ կարէ վաստա
 կել. և կամ թէ ես ոչ վաստակե
 ցայց՝ արծաթով զայլ ոք 'ի վարձու
 առից: Հինգերդ 'ի կասկածանաց
 սովու լինի. զի ասէ՝ սով գայ և
 թշուառութի վախըստեան. պահե
 ցից զի յայնմ աւուր, և կամ յետ

այն նեղուեցն՝ քնար լիցի ինձ ապ
րանաց։ Վսյ տրն ասէ. զվաղիւն մի
հողալ։ Լ սողումն՝ ոչ օգնեսցեն
ինչք յաւուր բարկութեան։
Ա եցերդ ՚ի պատճառէ հիւանդու
թեանց լինի. զի ասէ՝ հիւանդմամբ
և ոչ ոք առանց ընչից պահէ զիս.
Վսյ պահեցից զի գին դեղոյ լիցի.
որք և ոչ գիտեն թէ առանց հիւ
անդութե զմահ ժառանգեն։
Լ օթներդ ՚ի հպարտութէ լինի.
այսինքն զի նախատինս համարին
առնուլ ինչ յումեքէ ՚ի պէտս իւր.
որև զայս քս ոչ անարգեաց առ
նուլ ողորմուի ՚ի պէտս աղքատաց։
Աւթերդ ՚ի յուսահատութէ լինի.
գիտելով թէ ամ ոչ տայ յամ ժամ
զարծաթն զայն. վսրոյ մարգարէն
նախատէ, տր ոչ պահաս առնէ զո
ղորմուի իւր։ Աններդ ՚ի յախտէ
մեծուէ լինի. որք ցանկան փարթա
մուէ. Վսյ ժողովէ բազում ինչս՝
որով յատկանայ մեծատուն լինիլ.
Վսյ ասէ մարգարէն, լաւ է սակաւ

ինչ արդարոյ քան զբազում գանձս :

Տասներորդ ՚ի փառասիրուն է լինի .

որք կամին յառաջագահ լինիլ ե՛ւ

փառանոր . այլ և կամին անուննի

լինիլ և շինել ապարանս և տունս

հայրենիս : Վայ ասէ իմաստունն .

լա՛ն է անուն բարւոք առաքինու

թեան , քան զմեծութի բազում :

այլ և քան զարծաթ և զոսկի՝

շնորհք բարեաց :

Իսկ արծաթսիրուն դեն՝ բազում

և ազգի ազգի խորհուրդս ած է

զմտաւ մարդոյ . և մանաւանդ եկե

ղեցալսնաց . վայ և հարկին առնել

զայն անօրէնութի : Վախ ասեն

դեքն . թէ ամ ինչ հոգւոր՝ ՚ի

ձեռն արծաթոյ լինի և գնունի . ոպ

որք եկեղեցի շինեն և կամուրջ և

պանդոկ . և ահա այսոքիկ գեղեցիկ

են և բարի . արդ փութա՛ և դու

զի ժողովեացես և նմանեցիս այն

պիւտեացն : Օ որ յանդիմանէ դա

ւիթ ասելով . մեծութի թէ առի՛ւ

գայցէ, մի՛ յօժարեացին սիրտք ձեր
և Խրն՝ Թէ զինչ օգուտ է մարդոյ
որ զաշխարհս ամենայն շահեսցի և
զանձն իւր կորուսցէ:

ԼՆԴ ասեն. Թէ քահանայքն ամ
մեծատունք են եղեալ. և բազում
ձիս և ջորիս ժողովեալ են. արդ
փութա՞ն զի և դու ժողովեսցես և
եղիցիս որդի հօրն քո: Օ որ Խրն
յանդիմանէ ասելով. վայ՛ ձեզ մե
ծատանց՝ զի ընկալայք զմիսթարու
Թի՛ ձեր: յաղագոս որոյ և դու յետս
դարձիր զի մի՛ զայս վայս լսիցես:

ԼՆԴ ասէ դեն. ժողովեա՞ն բազում
ինչ. զի գոյ հնար գանձս առնել,
և ինչս ստանալ: և Խն ծառայել:
զոր Խրն յանդիմանէ ասելով. ո՞չ
կարէք երկու տերանց ծառայել.
այ և մամօնայի: ՉԻ՞դ ասէ դեն.
հիւրք բազում են որ գան առ քեզ
և վաղին դու գլուխ կամիս լինի.
արդ ժողովեա՞ն ինչս զի մի՛ ամաչես
ցես ի նոցանէ: Օ որս որոգայթ
ասէ դա՛ն իմ. Լարս ձգեցին որոգայթ

ոտից իմոց • շուրջ զշաւղօք իմ' :
 Հինգերորդ ասէ դեն • Թէ դու ևս
 խեղճ ես՝ փոքր ինչ պահէ՝ զի քեզ
 ոտից և գլխոյ լինի • մի՛ տալ յաշ
 քատն զի նա յամ տեղ գտանէ • և
 կամ ասէ • Թէ այսօր պատասխանէ՝
 վաղիւն երբ գայ յայնժամն տաս :
 () որ յանդիմանէ սողոմօն • մի՛ դան
 դաղիր բարիս գործել առ տկարսն
 յորժամ ձեռնհաս իցես • և մի՛ ա
 սեր երթ և վաղիւն եկ • զի ոչ գի
 տես Թէ վաղիւն ինչ ծննիցի քեզ
 և առաքեալն՝ մարմնոյ խնամ մի՛ տա
 նիք ասէ ՚ի ցանկութիս ամենեւին •
 II Եցերորդ ասեն դէք • Թէ այս ա
 նուն մարդ՝ ՚ի յայս ինչ նո՛ւազ մար
 դոյ զինչս յափշտակեաց՝ և զայս ինչ
 բարեգործութիւնս արար • վս զի
 ոչ առնէր նա որ զարծաթն ունէր
 արդ փութա՛ դու՝ ահա՛ այս ինչ ա
 նուն մարդ բազում ինչս ունի՝ խը
 լեա՛ ՚ի նմանէ և նոքօք բազում բա
 րութիս արա : () որ յանդիմանէ
 մրգբէն • յափշտակուէ մի՛ ցանկայք

Լ այլն: Լ՝յլ ասէ տրն . թէ ոչ
միայն զայլք մի՛ զըկել, այլև որ կա
միցի ՚ի քէն հանել զբաճկոնդ,
թող ՚ի նա և զշապիկս:

Լ օթներդ ասէ դեն . թէ դու մեծ
մարդ ես . վարդապետ ես և փիլիսո
փայ . քեզ բազում արծաթ պիտի .
զի վս այդ բազում աշխատել ես:

Օ որս յանդիմանէ տրն ասելով .
զամ զոր ինչ կամիցիք թէ արսցեն
ձեզ մարդիկ և այնպէս արարէք և
դուք նց . զի այն իսկ են օրէնք և
մարդարէք: և թէ՛ որ մեծն է ՚ի
ձէնջ, եղիցի ամենեցուն ծառայ և
յետին: Լ թերդ ասէ դեն . թէ
եզինս լծեալ և բազում արտորայս
ցանեալ . զի բազում մարդոյ հան
դիստ լիցիս . ծերոց և օտարաց:

Օ որս յանդիմանէ ՚ի գործքն ասե
լով . ոչ է պարտ մեզ թողուլ ըզ
բանն այ և պաշտել զսեղանս:
Լ ններդ ասէ դեն . թէ զինչ պա
տեհագոյն է զի դու եպօկս մարդ
և վարդապետ և քահանայ, կամ

Հարկեւոր տանուտէր՝ զոր դու ալ
 տեղի չուխայ ես զգեցեալ. պարտ է
 քեզ զի սուք հագնիս և շուպ և
 այլ զի վայելէ քեզ. և վս այն ստեղ
 ծեալ է ան՝ Այ ասէ առաքելն.
 յիշեալ զի ոչինչ բերաք յաշխարհ,
 և ոչ կարեմք տանիլ. այլ ունիմք
 բաճական կերակուր և հանդերձ,
 և այնու շատասցուք. Իսկ որք կա
 մին մեծանալ՝ անկանին յորոգալթս
 և՛ ի ցանկութիս բազումս՝ յանմիտս
 և՛ ի վնասակարս. որ կորուսանեն ըզ
 մարդիկ. Տասներորդ ասէ դեն.
 դու ինքնին աղօթօղ ես և ժամա
 րար. և այլք քեզ տան, զի ի քո աղօ
 թիցդ՝ նոցա մասն լիցի արդ՝ դու
 առա՛նելեալ ես սրբութե՛ և ոչ է
 պիտոյ այլոց աղօթքն քեզ. վս մի՛
 տացես զարծաթն քո այլոյ ուրուք
 զի դու կարօղ ես. Այ արն յան
 դիմանէ ասելով. զհարդ դժո՛ւարին
 է որ զինչս ունիին մտանել յար
 բայութիւն այ. և թէ երանի՛ ողոր
 մածաց. Իսկ որ ոչ ողորմի աղքա

տին և ունի ինչս, այնպիսոյն թէ
թէ ողորմի ան :

Լ՝ յառաջ տարակոյս ինչ. զի տրն
ևս խրատէ բանիւ զարծաթասէրն
ասելով աշակերտացն. մի՛ ստանայք
ոսկի և մի՛ արծաթ և պղինձ :

Լ՝ յետոյ ասէ անետարանիցն .
եդ գանձանակս՝ յոր բազում ինչս
արկին ի նա մեծատունքն. և կինն
այրի զամայսն : Լ՝ ըրդ՝ եթէ զար
ծաթսիրութիւն խոտեաց, ընդէն և
ինքն ստանայր. զի հակառակ երևի
բանից իւրոց :

Լ՝ յամ բանի պոսխանի տան վար
դապետք . թէ քն՝ ան էր ճշմար
տապէս . և բազում ինչէ զոր ան
արար՝ և զմեզ արդիւն : Այ ինքն
երդունաւ . լնայնմ, յանձն իմ երդ
նում ասէ տր : և մեզ պատուիրեց
մի՛ ի գլուխ քո երդնուցում. և մի՛
յայլսն : Լ՝ ըն ուն ինքն միշտ գործէ
ըստայնմ, հայր իմ մինչև ցայժմ
գործէ և ես գործեմ, և մեզ օրի
նադրեաց պահել զշաբաթն. և այլք

բազումք։ Այսպէս և մեզ օրինա
դրեաց խոտել զարծաթն՝ և ինքն
հառ․ վս զի մեք նովան չարութի
կարեմք առնել՝ և ան ոչ կարէ առ
նել չար երբէք։

Վարձ զաշակերտսն յառաջին առա
քումն՝ առ հրէից ժողովուրդն ա
ռաքէր․ ըստայնմ, ՚ի ճանապարհս
հեթանոսաց մի՛ երթայցէք․ այլ
երթայք առ ոչխարս կորուսեալս
տանն խորայելի։ Այս հրամայեաց
ոչ ստանալ արծաթ ընդդէմ հրէից
արծաթսիրուէն, (ըստայնմ, իբրև
լուան՝ քանզի արծաթասէրք էին՝
անդոսնէին զնա։) զի արդիւնաւոր
լիցի քարոզութի առաքելոցն ըստ
դործոցն։ Ասկ յետոյ հրամայեաց
առնուլ․ ոչ վս ինքեանց, այլ վասն
աղքատացն․ որ միշտ մերձ քի նըս
տէին։ Վարձեալ՝ յորժամ առա
քեալքն ՚ի քարոզութիւն երթային՝
միայն էին և ոչ ունէին փոյթ զու
մեքէ․ վս բաւական համարեցաւ
յոր տուն մտանել՝ անդ ագանիլ

և ուտելն: և այս՝ յամ տեղիս պատ
 րաստ գոյր նց: Եւ յայ և մեզ ասէ.
 յորժամ միայն իցեմք առանձնացլ,
 ոչ ստանալ արժաթ. զի մի անձն
 ապրի առանց ընչից: Եւ յորժամ
 ՚ի միաբանութե լինիցիմք, առնուլ
 հրամայէ վս միաբանութեն. Ու
 և յուդա կրէր զարկղն վասն բազ
 մութե աշակերտացն: Եւ պետրոս
 առնոյր զգինս գեղջն յանանիայէ
 վս միաբանութե հանցեւոցն:
 Եւ արձլ հանտացեալքն քի՛ կր
 կին գասս լինին միշտ. մինն եկե
 ղեցական, և միւսն ճական:
 Եւ որդ՝ զառաջինն որ արգելեաց,
 վս եկեղեցականաց օրէնս գրեաց
 ոչ ստանալ արժաթ. զի ոչ ունին
 կինս և որդի. և ժողովուրդն բա
 ճական ծառայէ նց: Եւ յետոյ որ
 հրամայեաց առնուլ, վս հասարա
 կաց ժողովուրդեանն ասաց առնուլ
 զի նոքա կին ունին և որդիս. և
 հարկ թգնրաց գոյ ՚ի վր նց. որոց
 անհնարէ առանց արժաթոյ լինիլ:

Լ յլումանք ասեն . թէ զգանձա-
նակն զայն՝ ո՛չ թէ քս եդ , այլ
'ի հնոցն 'ի քահանայիցն սահմանեալ
գոյր . որ յամ շաբաթս՝ ինչս ժո-
ղովէին վս քահանայիցն և աղքա-
տացն : Եւ կամ թէ՝ զերկդրամեան
անդրանկացն՝ զոր մովսէս հրամայ
եաց առնուլ՝ անդ արկանէին :
Վարձեալ՝ այլ յայտնի և պարզա-
գոյն . զի մի 'ի նոյն դասս քահա-
նայից օրէնսէ երկոքինս : **Օ** ի զա-
ռաջինն ասէ՝ մի՛ ստանալք՝ որ է բռ-
նութէն . այսինքն՝ զոք մի՛ խաբէք
դուք կամ զրկէք . կամ աշխարհա-
բար վաճառ մի՛ առնէք և շահեցու-
ցանէք : և այս առաջին պատուի-
րենն ո՛չ ստանալ : Եւ յետոյն յայտ-
նի ցուցանէ՝ որ ո՛չ թէ նոքա խնդ-
րէին , այլ մեծատուներն՝ իւրեանց
կամաւն արկանէին պղինձ 'ի գան-
ձանակն : **Ս** ի իմաստուք թէ զոր
ինչ եկեղեցոյ ոք ողորմութիւն ա-
րասցէ սրտի մտօք՝ մի՛ խոտեացուք
զայնպիսին այլ առցուք , և յեկե-

դէցին և յեղբարսն և յաղքատս 'ի
գործ արկցուք : Իսկ թէ՛ ոք ար
ծաթասէր մըօք զբարին 'ի չարն
փոխեացէ՛ անձանց իւրեանց միայն
ստանալով, լինի իբրև զյուդա . որ
եղև մատնիչ քի՛ և անասպան . զի
այն ախտն կորոյս զնա :

Եւ գիտելի է, զի այլ է առնուլն
և տալն, և այլ է սիրելն և պա
հելն : Այսան որոյ զառաջինն ասէ
մի՛ ստանայք . իբր թէ՛ մի՛ սիրէք և
պահէք : Եւ յետոյ ասաց՝ առէ՛ք
և տուք . զի 'ի պահելն և՛ ի թաղելն
մեղք լինի՝ եւ ո՛չ թէ՛ աղքատաց
բաշխելն : Ուստի յայտ է՝ թէ՛ զար
ծաթսիրութիւնն անարգեաց եւ
ո՛չ զառնուլն և զտալն . վնայ ասէ,
ձրի՛ առէք և ձրի տուք :

Բանզի նմանի արծաթսիրութիւն
ծառի արմատացելոյ յերկրի և
բազում ոստս արձաղելոյ . և թէ՛
լմի ճիւղքն հատանէս՝ ո՛չ չորանայ
ծառն մինչև յարմատոյ խլեացես
զամենայն մայառան : Եւ յապէս և

արմատ ամենայն չարեաց այս է. զի
 թէ զպոռնկութիւն հատանես 'ի քէն՝
 և արծաթսիրութիւնն դոյ 'ի քեզ՝
 դարձեալ պիտի պոռնկիս. այսպէս
 և զայլն իմա: Իսկ թէ զսաքակե
 ցեր 'ի քէն, և ամ մեղք ընդ սմա
 կորեաւ: Վարձեալ նմանի նաւի
 ծանրաբեռին. որ 'ի շարժիլ ալեցն՝
 փութով ընկղմի. այսպէս և արծա
 թասէրն՝ ինքն ի վր իւր բերէ ըզ
 հոգսն և զպատրանս մեծութեանն
 և կորնչի: Վարձեալ՝ տրն փշոց
 նմանեցուցանէ. ըստայնմ, և այլն
 անկաւ 'ի մէջ փշոց. զի որպէս փութն
 զբոյսն խոցէ և ոչ թողու աճել,
 այսպէս և արծաթն զհոգին խոցէ
 և ոչ տայ թոյլ առաքինութիւնն ել:
 Վարձեալ նմանի մարդոյ՝ որ կա
 պեալ բազում բեռն և ոչ կարէ
 շարժել և այլ բառնայ 'ի վերայ. և
 զայն ևս ոչ կարէ շարժել: Եւ այսպէ
 արծաթասէրն միշտ ժողովէ և ոչ
 կարէ յիւր էութիւն անցուցանել
 'ի խիստ սիրոյն. վասն որոյ և այլ

սկսանի ժողովել: Իսկ անինչքն՝
 նմանի սուրհանդակի. որ ՚ի միում
 աւուր՝ ՚ի բազում վայրս անցանէ:
 Կարձեալ նմանի Թուչոյ՝ որ կա
 պեալ է ընդ քարի և ո՛չ կարէ Թու
 չիլ յօդս. այսպէս և ընչասէր հո
 դին ո՛չ կարէ Թուչիլ յերկինս.
 քանզի ՚ի վայր քարչէ յանդուռս:
 Լլ յլ վերջին այսու ամի անէծս
 ընդուռնի յայ. որպէս ասէ յօրէնսն՝
 անիծեալ ամենայն որ պաշտէ ըզ
 կուռս. այսինքն՝ զարծաթն՝ և զնը
 մանիս նր: Յորոց յայսցանէ զեր
 ծուսցէ՛ զմեզ Վս:

Իսկ արծաթասէրն քանզի յոյժ սի
 րէ զարծաթն և վս ախտին մինչ
 հարկին մսխէ, ապա սէր արծա
 թոյն տեսեալ զպակասութիւն սի
 րելոյն՝ տրտմի: Աս որոյ և ընդ
 արծաթսիրութեն՝ զտրտմութիւնն
 դասեաց:

* Որ ըստ ասորի, ե շշշւան ե ապաշ
խարութ. զի փրկութիան անապաշաւ գործէ
'ի Կէ: Իսկ որ աշխարհիս արդաութիանն է
մահ գործէ ըստ առաքելոյն:

Յաղագս Տրդաութ:

Գլուխ Գ:

Լ ԳԻՏԵԼ Ի Լ,

զի տրամուծին բաժանի
յերկուս. 'ի հոգւորն,

և 'ի մարմնաւորն: զոր ասէ, և

ձի: Եւ որք յաշխարհի եմք՝ երկո

քեան սոքա ժամանակաւորք են. վս

զի 'ի փոփոխմանն մարդոյս կենք.

երբեմն 'ի բարին փոխի և երբեմն

'ի չարն: Իսկ մարմնաւոր տրամու

ծիւնն՝ զչափն իւր ձգէ մինչև 'ի

կատարած կենաց մարդոյն: Իսկ

հոգւորն՝ թէ անցանէ յայսմ կեն

ցաղոյս՝ է յաւիտենական:

Եւ հոգւոր տրամուծին բաժա

նի յերկուս: 'Եւսի՝ վասն առա

քինութեց պակասութե: Եւ եկդ՝

վասն պակասութեան շնորհաց:

Իսկ մարմնաւորն ևս յերկուս բա
ժանի։ Վախ վն իւրոց ընչիցն և
անձին պակասուէ։ Եւ երկրորդ
վն օտարաց սիրելեաց պակասուէ,
և թշնամեաց բազմուէ։

Իսկ տրտմուէ պատճառք բազում
են։ Վախ ՚ի նոճազութի ցանկու
թեցն լինի . քանզի այս է սահմանն
իւր՝ պակասութի ախորժակացն .
այսինքն՝ որք պիղծ ցանկուէ կնոջ
և այլ աղտեղութեց նոցին ցանկան
և ոչ հասանեն, վասն որոյ տրտմին։
Եւ իտ՝ ՚ի խորհրդոց յառաջ եղեւոց,
որոց կատարումն յերկար ժամանա
կաւ լինի և ոչ է առ ձեռն պատ
րաստ . որն ոք կամի թագաւորել
կամ քահանայ լինել կամ յայտնել
զխորհուրդն . ոն տր մեր զի ասէ
տրտում է անձն իմ մինչև ՚ի մահ,
որոց բազում աշխատութի պիտոյա
նայ . և կամ հասանել ոչ կարէ՝ վն
տրտմի։ Եւ իտ լինի ՚ի հեռաւորու
թի տեղեաց և գաւառաց, զի ցան
կայ ընթանալ այսր անդր և ոչ կա
րէ

րէ վս ծուլութե և տկարութե և
 ծերութե և կամ վս դառնութե
 ժամանակին . ոպ և մեզ աստանօր:
 Զորք լինի 'ի հակառակողաց . որք
 կամ ընդդէմ դառնան բանի նր,
 և կամ սպանանել ջանան գլխովին
 զնա, և կամ խափանել զգործս նր.
 զորօրինակ՝ այլասեռքն զայս տըրտ
 մութիւնս մեզ միշտ բերեն:
 Հինգերորդ լինի յառանել գիտութե.
 զի որ յանելու 'ի գիտութիս, յանել
 լու 'ի ցանս ասէ սողումօն: Քանզի
 զամ զոր գիտէ դք՝ առնել պարտի.
 և 'ի չառնելն՝ արբցէ գան բազում
 ասաց տրն: Ան մինչ ոչ կարէ առ
 նել 'ի պատճառէ իմեքէ, վս միշտ
 'ի տրտմութե կայ: Ասկ ոչ գիտօղն
 և ոչ ցանի վս ինչ. վս և ոչ տրտմի
 և արբցէ գան սակաւ ասաց տրն:
 Սեցերորդ՝ յառանել անգիտութե
 լինի . որ զանճնարինն խնդրէ . ոպ
 թէ դք անմահանալ ջանայ . և կամ
 առանց կերակրոյ և այլոցն կալ . և
 կամ ընդ օդս թռչիլ . և 'ի վերայ

Ժողովուրդն թանալ զորս ոչ կարէ բը
 նուին տանիլ՝ վնս և տրտմի. և այս
 ընդ դիմակ և ներքին ծայրն
 Լաթներդ՝ լինի յանկարծաճաս և
 յառանել կսկծմանէ. ոպ թէ դք ՚ի
 միում ժամի՝ տեսանէ զամ որդիս
 իւր մեռեալ և զտունն իւր աւե
 րեալ յանօրինաց. որպէս յոբայ և
 մեզ պատահեաց. Ութերորդ լինի
 յանճաւատութի. ոպ դք անգէտ
 գողով և անճաւատ, ոչ ճաւատայ
 յարութեան մեռելոց և թողուե
 մեղաց. և ոչ ճաւատայ ուսուցանո
 ղաց. և յինքենէ ոչ ունի՝ վնոյ և
 տրտմի. և այս անհնարին տրտմու
 թի է. Իններորդ ՚ի բռնամտութի
 լինի. ոպ դք ունի ջանս և կամի ար
 ուեստ և գիտութի ստանալ և ոչ
 կարէ վն տկարութե մտացն՝ վնոյ
 և տրտմի. Տասներդ՝ լինի վասն մե
 ղաց. ոպ նոքա որք զղձացան և դար
 ձան ՚ի մեղաց. որպէս դաւիթ ասէ՝
 Լուացի զամ գիշեր զմահիճս իմ.
 և պետրոս ելաց դառնապէս.

Ս' ետանրդ լինի վն այլոց չարեց .
ոպ մարգարէն ասէ , տրամութիւն
կալան զիս 'ի մեղանորաց :
Լ' րիտաներդ յանբժշկելի ցանոց
լինի' ոպ պօղոսին . վն ետ տր ասէ
խայթ մարմնոյ սատան կռիւել զիս
զի մի' հպարտացայց :

Լ' ան բաց յերկուցն որ վն հողեւ
որին է , այլն ամ բազում ոճիրս
մեղաց գործեն 'ի մեզ : 'Սախ' զի
ամ գազան զայլ ոք ուտէ և պատու
ռէ : Իսկ տրամութին՝ զանձն իւր
կորուսանէ : Լ' րիդ' զի տրտմեալ
մարդն ոչ ումեք օգնական կարէ
լինիլ և կամ կարեկից . զի անձն
անչար , ապա զայլոց վտանդ 'ի միտ
կարէ ածել : Լ' րդ' զի ամ ցան ըզ
մարմինն ցանեցուցանէ , իսկ տըրտ
մութին՝ զհոգին վիրանորէ առանց
սրոյ . որոյ վահան՝ նման ինքեան
պիտոյ է : Չ' րրդ' զի ոչ տայ ըզ
միտսն ուղղել առ ամ . այլ հատա
նէ' զյոյս նորա . զի թէ գիտէր թէ
ամ կարօղ է պատրաստել զամենայն

պիտոյսն իւր՝ ո՛չ տրտմէր :
 Հինգերորդ՝ զի զաղօթս ո՛չ կարէ առ
 նել ամ ոք որ տրտում է . զի խա
 փանէ զբանականութիւն մարդոյ .
 որ ՚ի սրտէ անտի գայ յառաջ .
 Վեցերորդ՝ զի իմաստութի ո՛չ կարէ
 ստանալ յինքն . զի ոպ ծուխ ըզ
 տունս մթացուցանեն , այսպէս և
 տրտմութի զհոգին խաճարեցուցա
 նէ : Եօթներորդ՝ զի զզգայարանն
 կուրացուցանէ . և թէ բազումս
 խօսին մերձ ինքեան՝ ամենեւին ո՛չ
 լսէ : Ութերորդ , զի ընկեր դիճաց
 լինին՝ միշտ ՚ի տրտմութե գոլով .
 զի նց յատկութի է ո՛չ երբեք ու
 ըստանալ յօրէ յայնմանէ յորմէ հե
 տէ անկան : Երեսներորդ , զի զամ ա
 ռաքինութիս՝ թերակատար տայ առ
 նել . իբր թէ ո՛չինչ գոյ ՚ի նս :
 Տասներորդ , զի ո՛չ տայ մերձենալ
 յօրէնս անային և ՚ի հաճատուն քի .
 քանզի ասէ , դժոճարին է ճանաչք
 արքայութեն և նեղութի լի՛ են . և վը
 կայութի յաճեալունէ առնու . նեղ և
 անձուկ է ճան՝ :

Իայց տրտմութե դեն՝ բազում
ինչ ասէ մեզ և նոքօք կորուսա-
նէ . զոր յանդիմանելի է բանիւք
ածայնովք : Եւ ասէ թէ զհարդ
հեծես և աղաղակես . զի ոչ երբէք
լսէ քեզ ան . Օ որ ստէ անային
գիրն յեկեցն . հեծեծեցին և աղա-
ղակեցին որդիքն իսկի և լուսն
որ հեծուէ նց . և մարգարէն յո-
վել՝ յորժամ հեծեծիցէք և յոգոց
հանիցէք , ասացից անասիկ եմ .

և այլք բազումք :

Երկր ասէ դեն՝ պարտ է տրտմիլ
քեզ . քանզի միայն ես և ոչ ունիս
ընկեր . և ոչ պահէ ան զքեզ :

Օ որ ստէ արն յեկեցն և ասէ .
անանասիկ ես առաքեմ զհրեշտակ
իմ որ պահեսցէ զքեզ յամ ճանա-
պարհս քո . մինչև տարցի յերկիր
զոր պատրաստեցի քեզ :

Երր ասէ դեն՝ թէ դու ընդ դես
երբ կարես պատերազմիլ . զի նոքա
անմարմինք են և զօրաւոր . և դու

մարմին և տկար։ Օ որ յանդիմանէ
տրն յեկեցն ասելով . մի՛ երկնչիք՝
տր անձեր՝ նա տայ պատերազմ
ընդ նոսա փոխանակ ձեր։

Չորրորդ ասէ դէն . զհարդ կարես
պահք կենալ կամ աղօթել կամ ա
ռաքինի լինիլ . մի թէ դեք չեն
կենդանի։ Օ որ յետու ասէ՝ զօրա
ցիւր և քաջ լեր . մի՛ երկնչիւր և մի՛
զահի հարկանիր . զի ընդ քեզ է տր
անձ քո յամ ճանապարհս յոր և եր
թայցես։ Հինգերորդ՝ ասէ դէն
տրտմուէ սուտ առ ուսումնաւորս .
այդ որ ձայնիւ պաշտօնդ է մի՛ տա
նիր . զի հպարտացուցանէ զքեզ և
փառասիրէ և դիւահարէ։ Օ որ և
դաւիթ սոքօք ազատէր զսաւուղ
ի դիւական ցաւոցն։ Այ գրեալ է
ի գիրս Թաւրուէց . դաւիթ հարկա
նէր զքնարն՝ և ազատէր սաւուղ
ի յայտոյն չարէ։ Լա՛ն ինքն դաւիթ
ասէ . ձայնիւ իմով ես առ տր կար
դացի։ Լա՛ն հրշակք ի ծննդեանն՝
փառք ի բարձունս երգէին . այլ

զի կամի ծուլացուցանել զմարդն,
 վնայսորիկ մեծ մեղս ասէ զայս:
 Ս եցերդ ասէ դէն. թէ ազգի ազ
 գի սուր և մեքենայս պատրաստեալ
 է սատանայ 'ի վր քո՝ զեմրդ ապ
 րիս դու 'ի նմանէ: Օ որ դա՛նիթ
 պատասխանէ՝ սուրբ նց մտցեն 'ի
 սիրտս նց. և աղեղունք նց փշրես
 ցին: Օ ի դու գաս 'ի վր իմ աղե
 ղամբ և սրով, և ես գամ 'ի վր քո
 անո՛ւամբ տնայ: Եթեքնդ ասեն
 դէքն. թէ դու հայր ունիս և մայր
 և նոքա ծերացել են. և 'ի քո ձեռնդ
 ոչինչ գոյ որ օգնես նոցա. արդ՝
 զեմրդ կարես զպարտս նց վճարել
 որում տրն ասէ. ամ որ եթող ըզ
 տուն և զհայր և զմայր, հարիւրա
 պատիկ առցէ. և զկեանս յա՛նտե
 նականս ժառանգեսցէ':

Ութերդ ասէ դէն. թէ ահա 'ի
 մեղս անկար և ուրախացա՛ն սատա
 նայ. արդ՝ այլ ո՛չ կարես զնա տըրտ
 մեցուցանել. զի ո՛չ թողու դառնալ
 'ի մեղաց: Որում միքիա պատաս

խանէ . մի՛ ուրախ լինիր՝ ի վր իմ
 Թշնամի իմ . զի Թէ անկայ և գլորե
 ցայ , յառնեմ կանգնիմ . և Թէ նըս
 տայ՝ ի խաւարի՝ տր լոյս առնէ ինձ .
 Խններդ ասէ դէն տրտմութե .
 Թէ միայն ոչ կարես երթալ յեկե
 ղեցին յաղօթս զի գիշեր է . և ահա
 յայս նիշ տեղով սատանայ զմարդ
 ոք սպանեալ է՝ և զքեզ ևս ստոյգ
 սպանանէ : Օ որ յոբ պատասխանէ
 եթէ մեռցի մարդն՝ կենդանի՛ է . և
 կատարեաց զաւուրս կենաց իւրոց .
 Լա՛ւ մարգարէն՝ Թէ պատրաստիցի
 ի վերայ իմ պատերազմ , ոչ երկիցէ
 սիրտ իմ . զի ես ՚ի տր յուսացայ : և
 տեսինն ՚ի գիշերի ոչ մեղիցէ քեզ :
 Տասներդ ասէ դէն . Թէ զիմրդ
 տաս այլոց խրատ . զի նոքա անար
 գեն զբանս քո . և ոչինչ համարին
 զքեզ և զբանս քո . և ընդէ՛ր է զի
 զամ մարդոյ սիրտ ազարես քո խօ
 սիւքդ : Օ որոյ պատուականութիւն
 ՚ի գործքն ասէ . նոքա գնացին խըն
 դալով յատենէ անտի . զի արժանի

եղեն վս անո՛ւան տն կրել անար
գանս: Եւ տրն ասէ՝ երանի՛ է ձեզ
յորժամ նախատիցեն զձեզ մար-
դիկ և հալած" :

Եւ յլ ոմանք առարկեն ընդ դէմ
այսմ, Թէ տրն երանէ զլացօղսն .
ըստայնմ, երանի՛ որ լան այժմ զի
ծիծաղեսցին. ապաւրեմն ո՛չ է մեղք
տրտմուին՝ զի անտի ծնանի լացն:
Եւ Թէ տրտմութիւն մեղք է, ապա
ուրեմն ծիծաղիլն արդարութիւն է.
որում ո՛չ վկայէ տրն . քանզի ասէ՝
վայ ձեզ որ ծիծաղեք: Եւ Թէ
ասես՝ մի իրն արդարութիւն առնէ
երբեմն և երբեմն մեղք, այդ ընդ
դէմ է իմաստասիրին . զի մի իրն՝
երկու հակառակ իմաստին ո՛չ կա-
րէ ընդունիլ:

Եւ այս պատխանեմք . Թէ գործք
և գործօղն տրտմուե՛ մի և նոյն է
որ տրտմի յերկոքին ներհակսն .
այլ արդարութիւն և մեղքն՝ ո՛չ Թէ
լացն և հառաչանքն և արտասուքն
և տխրեալ դէմքն է . այլ այսօրիկ

ցուցումն են խորհրդոցն որ 'իներ
քան են ։ և տրն վասն խորհրդոցն
ասէ՝ թէ վնրոյ լան, և կամ վնրոյ
խնդան։ Արդ՝ մի և նոյն դէմքն է
որ տխրի 'ի ժամ տրտմութեանն և
ուրախանայ 'ի ժամ ցնծութեանն,
և զայս միտքն առնէ ։ քանզի դոր
ծիք են նմա ։

Արդ՝ թէ միտքն հաճեալ է յաշ
խարհս և ոչ կամի թողուլ զսա՛ և
վն այսմ լայ՝ ոնց հեթանոսք և ան
զեղջք, այս մեղք է յա՛նիտենկն ։
Իսկ թէ վասն այս լայ՝ թէ ընդէր
եղև պանդխտութի իմ, վտարեալ
'ի հայրենի դրախտէն ։ և թէ՛ էր
վասն արարի մեղք և ոչ գործեցի
արդարութի, այս կարի՛ պսակ է ։
որև երանութեց արժանաւորէ՛ .
ոնց և տրն երանէ ։

Այսպէս և թէ ոք ծիծաղի և ու
րախանայ 'ի հեշտախտութիւնս
և 'ի գինարբուս և յուտելն և 'ի
մարդասպանութիս և յայլ չարիս՝
ուստի քն հեռացեալ է, այս կարի՛
մեղք

մեղք է . զի զսա՛ միայն կամի :

Իսկ թէ ոք ծիծաղի ը կորուստն ստնայի և ուրախանայ ընդ գործս արդարութե՛ և՛ի տնօրէնութիւն քի որ վասն փրկութե՛ մարդկան , այս կարի՛ բարի և երանելի՛ է : Ա՛յրոյ և առաքեալն պատուիրէ . ուրախ լերուք ՚ի տր . դարձեալ ասեմ , ուրախ լերուք :

Լ՛յլ զի նմանի տրտմութիւն՝ այն որ վ՛ս աշխարհիս պակասութենէ՛ որդանն որ ՚ի սիրտն ծնանի , և ըզ ծնօղն իւր ատէ . այսպէ՛ և տրտմութիւնն՝ ՚ի թոյլ խորհրդոցն ծնանի և սպանանէ՛ զունօղն :

Լ՛յլ ընդ դէմ է իմաստասիրին . քանզի ՚ի մի և՛ի նոյն մասն է , բայց յայլեայլ ժամանակս . որպէ՛ ՚ի մատն ձեռացն՝ յերեկ սպիտակ , և այսօր սեաւ : Լ՛յլ նմանի տրտումն գերեզոյ ՚ի յանօրինաց . որք արտաքոյ կամացն չարչարեն ըզ գերին . այսպէս և տրտմութեան դէն՝ առանց կամաց մարդոյն

չարչարէ զՏոգին վն վարուց ան
պատեհից: Վարձլ նմանի Թանձ
րութեան հողոյ՝ յոր լոյս ոչ կարէ
անցանել. այսպէս և՛ի սիրտ տըրտ
մեալ ոչ ծագէ լոյս անային:

Վարձլ քաղցր Թո՛ւի ան մարդոյ
արեւելք. իսկ տրտմեալ անձին՝ և
այն ևս դժար Թո՛ւի:

Վարձլ ընդ դիմակ սմին. անախ
տութին նմանի զինո՛ւորի որ զրահ
է զգեցեալ. որում ոչ մըտանեն
նետք. այսպէս և որ անախտութի է
զգեցել՝ ոչ մտանէ ինա տրտմութի:

Վարձեալ՝ որպէ՛հ հիւանդն ի գու
նոյն երեւի երեսացն, այսպէս ախ
տաւորն ի տրտում դիմացն երեւի
և ճանաչի: Վարձեալ՝ ամրագոյն է
անախտութին քան զվահան ասէ նե
ղոս և քան զպարիսպ քաղաքի:

Վանզի ընդ վահան՝ անցանէ նետ.
և զպարիսպս քակեն մեքենայք:
Իսկ զանախտն ոչ յաղթահարէ
տրտմութիւնն:

Ա՛րդ՝ մի՛ խաբեսցեն զմեզ արք որ

միշտ տրտում են և ասեն ոչ ու
 նիմք ախտք. քանզի նմանէ նա այնմ
 որ հիւանդ է և կեղծաւորի առ
 ողջ լինիլ։ Այլ և յամենայն ժամ
 բերան ՚ի բաց ունիլ և խօսիլ դա
 տարկ և ծիծաղել անկարգաբար՝
 այս տղայոց է և անմտացն։ Ասկ
 թէ յիմաստ հասեալ՝ ընդ անմտացն
 շարժի, ամ դատարկ բանի համարս
 տացէ ուն ասէ տրն։ Յորմէ յայսմ
 ամէ ազատեսցէ զմեզ տր Յս։

Ասկ թէ ոք տրտում է վս իրաց
 ինչ յայսցանէ զոր վերոյ ասա
 ցաք, և հակառակ ոք բան խօսի և
 կամ կարի՝ քաղցր՝ առժամայն բար
 կանայ։ Այս ասն որոյ և ընդ տրտ
 մութեանն՝ զբարկութիւնն
 դասեաց։

* Բարիանայ, և մի՛ Ռշանչէս. շի Բարի-
 լի Դարդոյ՝ շարդարո-լի-նն ալ ոչ գործէ
 առէ առաքեալն ։

Յաշգս Բարիո-լեան ։
 Գլուխ Ե

Ի ՏԵԼԻԻԼ՝ Օ՛

սրտամտութիւն և բարկու-
 թիւն երբեմն մի են և
 երբեմն զանազանքն ։ Օ՛ ի սրտամը-
 տութի է այն՝ որ ՚ի սիրտն միայն վի-
 րաւորի և արտաքս ոչ բերէ . իսկ
 բարկութիւն՝ որ ՚ի բերան դայ և
 լեզուաւ յայտնէ և երեսօք այլա-
 կերպի ։ Գարձ՝ բարկանալն այն է՝
 որ մերձ լինի . իսկ սրտամտութիւնն՝
 որ ՚ի հեռուն ։ Գարձ՝ սրտամտու-
 թիւն՝ փոքերն առ մեծն . իսկ բար-
 կութի՝ մեծին առ փոքրն ։

Իսկ երբեմն իմիասին լինին . ոպ որ
 սրտամտի և առժամայն ՚ի գործ ա-
 ծէ . որպ թիւնոր ոք՝ վիրաւորեալ
 ուրուք՝ առ ժամայն սպանանէ .
 և այս խառն է յերկոքինն ։ Օ՛ որ

մարդարէն առ տր աղօթէ վս հան
 դերձեալ ատենին . տր՝ մի՛ սրտմը
 տութեամբ քով յանդիմաներ զիս,
 այն է զոր ասէ՝ քաղցեայ և ոչ ե-
 տուք ինձ: Եւ մի բարկութիւն,
 այն է որ ասէ, երթայք յինէն անի
 ծեալք ՚ի հօւրն յաւիտենից:
 Ղարձ սրտմտութիւն այն է, որ պատ-
 ճառն յայլմէ լինի . քանզի այսպէս
 ստուգաբանի՝ ՚ի սիրտն մտութի:
 այսինքն պատճառ բարկութեանն:
 Իսկ բարկութիւն կոչի նա, որ պատ-
 ճառն յիւրմէ լինի և առանց պատ-
 ճառի: Այն տրն ասէ, որ բարկա-
 նայ եղբօր իւրում տարապարտուց՝
 պարտաւոր լիցի գեհէն հրոյն:
 Իսկ բարկութիւնն՝ ստուգաբանի՝
 բորբոքումն սրտի. որ և այս է սահ-
 մանն իւր:

Եւ զինչէ պատճառն որ երբ վի-
 րաւորի մարդն՝ դեղնի երեսն . և
 երբ ամաչէ՝ կարմրի:

Եւ յս է պատճառն, որ սիրտն թա-
 գաւոր է ՚ի վր անձինն, զի ամ

զօգուճածոյ զօրութի 'ի նմանէ գայ.
 այսինքն արիւնն: Արդ՝ յորժամ
 բարկանայ սիրտն, զզօրքն իւր՝ առ
 իւր ժողովէ. որպէս Թադաւոր ոք 'ի
 սրտերազմ մտեալ՝ առ ինքն ժողո
 վէ զզօրս իւր: Վսյ դեղնի երեսն.
 զի կարմրութի մարդոյն յարենէն է
 Ասկ 'ի յամաչեւն՝ կարմրի. վս զի
 ոպ սասցաք՝ տէր մարդոյն սիրտն
 է. 'ի լինիլ բան ինչ ամօթոյ՝ կամի
 Թաքչիլ սիրտն և սփռէ՝ զարիւնն
 'ի դուրս՝ իբր Թէ ծածկոյթ իւր:
 Օ որօրինակ ոք Թաքեալ՝ ծածկէ
 զինքն իրօք ինչ. վասնորոյ արիւնն
 որ սփռի 'ի դուրս՝ շառագունէ՝
 զերեսն:

Ասկ բարկութիւն լինի 'ի բազում
 պատճառաց: Ասխ 'ի պատճառէ մե
 ղուցելոյն լինի. զորօրինակ՝ ծա
 ռայ ուրուք ոչ գնայ ը կամաց տն
 կամ Թէ զոր հրամայեաց նմա ոչ
 արար՝ վասն որոյ բարկանայ:

Այդ լինի 'ի Թուլութի. ոպ ուրուք
 Թուլի Թէ այս ինչ անուռն մարդ ոչ

ուղիղ . վնյ 'ի ծածուկ առ սիրտն
բարկացեալ կայ նմա . թէպէտ ոչ
յայտնէ : Լըրդ 'ի չար բռնութի ծա
ռայութեանն լինի . ոնչ ծառայ որ
որ ոչ կարէ տանել անչափ չարչա
րանաց ծառայութեն' վերաւորեալ
իբաց փախչի : Չըրդ լինի 'ի դառ
նամաղձոտութի . և սա յամ իրաց
վերաւորի . և փոքր ինչ պատճառ
բաւական է վերաւորելոյ :

Տինգերդ լինի յատելութի . որն
յորժամ որ զայս ինչ անուն մարդ
ատէ , հարկին պատճառ խնդրէ վի
րաւորութեն զի զատելութին 'ի գործ
ածցէ . և սա' մարդասպանութեան
նշան է : վնյ նրն ասէ . որ բարկա
նայ եղբոր իւրում տարապարտուց
պարտաւոր լիցի գեհեան հրոյն :

Սեցերդ լինի 'ի յանգիտութի .
ոնչ որ եկեալ առ մեծ ոմն' մատնէ
զայս ինչ անուն մարդ 'ի զուր . և
նա ոչ գիտացլ զստոյգ պատճառն'
վերաւորի վն բանից մատնողին :
Լը բազումն այն է , որ սպանուի

բերէ . զոր բազումս տեսաք աջօք
 մերովք . Այլ այսպիսի բան՝ ի
 մէջ ոսկիաբանին և եպիփանուդոր
 ծեցին չարքն . ոպ ասի ի պատմին .
 Աթեներդ լինի ի բարձոք մտաց .
 ոպ հայր ի վր որդւոյ բարկանայ .
 ոչ թէ սպանանէ , այլ կամի ի ճըշ
 մարիտ վարս ուղղել զնա . Ասորոյ
 ասէ սողումն . որ խնայէ ի գաւա
 զան , ատէ զորդին . Աթեներդ լինի
 ի պատահմանէ . ոպ ոք ի ճնապարհ
 երթայ և դիպի ոտն քարի . և կամ
 հանդիպի աւազակի . և ի յափշտա
 կելն նր բարկանայ . և անտի ծնա
 նի սպանութին . Աններդ լինի ի
 մարդահաճութի . ոպ երկուք ոմանք
 պատերազմին վասն իրաց ինչ . իսկ
 ոմն սիրելի միոյն՝ վս նմա հաճու
 թեն , բարկանայ և ընկերանայ կըռ
 ուողին . վս և բազումք վս այսմ
 եղեն արենապարտք : Տասներդ լի
 նի ի խելագարութի . կամ ի դիւա
 հարութենէ : Ի խելացն՝ որ կոչի
 մաղսկաթ . վասն որոյ ոչ ոք ոչ իշխէ

խօսիլ ընդ նմա: Իսկ դիւհարն՝
հարկիւն բարկացող լինի. որև յառա
հել բարկուէն և զինքն խեղդէ:
Իսկ այսոքիկ՝ բաց յայնցանէ որ՝ի
դառնամաղձոտուէ լինի և՛ի խելա
գարուէ և հօրն իվերայ որդւոյ,
այլն ամ բովանդակ ՚ի մեղաց կար
գի է. և թէ դառնամաղձոտն ևս
՚ի գործածէ՝ այսինքն զսպանու
թիւնն՝ մեղք է. և առաւել
մեղք:

Իսկ բարկութե ատն ՚ի մեղ՝ բա
զում ոճիրս չարութե գործէ:
Նախ՝ զի զօրն ամ զմիտս ՚ի պա
տերազմ պահէ առանց ընկերոյ ու
րուք. ոպ տեսաք զոք մի՝ որ յառա
հել բարկուէն ընդ քարինսն պա
տերազմէր: Երկրորդ ՚ի ժամանակի
աղօթիցն՝ բարկուին՝ յինքն յափշ
տակէ զմիտսն և ոչ տայ թոյլ ամե
նեին աղաչել զամ զի մի՛ ողորմու
թի հասցէ ՚ի նմանէ և շիջի բար
կութիւնն: Երրորդ՝ զի բազմացեալ
բարկուին ոխանայ. և ոխն է իբրև

զխոց 'ի մարմնի: Եւ զորօրինակ
 խոց առանց Թարախին փսխելոյ ոչ
 առողջանայ, նոյնպէս և ռիսն առանց
 փոխանակ հանելոյ զքէնն ոչ բը
 Ժըշի: Չորրորդ՝ ջանայ 'ի գիշերի
 մարդասպանուի գործել առանձին
 յանկեան ուրուք կամ 'ի փողոցի
 ու զի մի գիտասցէ ոք ընկերակից
 առնելով իւր չարութեն զբաղումս:
 Հինգերորդ՝ զի 'ի յօշկատարիւ կա
 մացն՝ մաշի ամ մարմինն 'ի բարկու
 Թենէն և հիւանդանայ, և ցաւ ինչ
 տնկի 'ի նա, զոր մախուլիայ կոչեն.

կամ սավտայի՝ այլազգիքն:

Սեցերորդ՝ զի 'ի խստեղն դեղնի
 երեսն, և սրի քիթն, և արեամբ
 խառնի աչքն, և դողայ մարմինն,
 զորօրինակ գազան 'ի վր անասնոյ
 ելեալ՝ այնպէս պատառէ զնա:

Եօթներորդ՝ զի մոռանալ տայ զան
 ային օրէնսն, զայն որ ասէ, արե
 գակն ի վր բարկութե ձերոյ մի՛ մտցէ
 և Թէ՛ բարկանայք և մի՛ մեղանջէք,
 զոր ինչ ասէք 'ի սիրտս ձեր, յան՝:

Ութերորդ՝ զի բազում չարիս գլխա
ւորս առնել տայ՝ ինքն զինքն սպա
նանելով. և կամ՝ ի գետ ընկենլով.
և զհաւատն թողլով. և կամ չարա
գործութի գործելով: և այս՝ կամ
վս զըպարտանաց, և կամ վս ան
համբերութե. և այլոց: Աններորդ՝ զի
քակի՝ զսիրելիս յինքենէ. և զեղ
բարս փախուցանէ. և զծառայս ի
վր ինքեան յարուցանէ. որոց ի
բազում ժամանակաց ոխքն ի մտի
ամբարեալ՝ յառնեն ի վերայ և սպա
նանեն զտէրն իւրեանց:

Տասներորդ՝ զի ամենեւին բարի գործս
ոչ տայ առնել. ոպ ասէ՝ բարկութի
մարդոյ՝ զարդարութին ցայ ոչ գործէ:
Լ. յլ առնէ ինքնահաճութի յորմէ
փախչի ան: և վայ տայ նց մարդա
րէն ասելով. վայ որք յաչս անձանց
իւրեանց իմաստունք երեւին: Օ ի
զչափ անձինն գիտելով, կատարեալ
առաքինութի է:

Իսկ գեղք որովք կարեմք զսոսա
ընկրկել, Ասի համբերութին է.

ըստ այնմ, զհամբերութիւնն յօբայ
 լուարուք • որպէս զի համբերութե
 իւրով՝ զգիւնաց բարկութիւն յաղ
 թեաց • այսպիսի և որ համբերէ՝ ամա
 յաղթէ • Եւրդ՝ որ զայլոց բարկու
 թիւն շիջուցանէ, հնարն այս է • այս
 ինքն՝ ընչիւք ընդ առաջ նոր ընթա
 նալ • որպէս յակոբ զեսան պարտեաց
 տալով դժ ոչկարս և այլ ինչս •
 որով բարկութիւն շիջան։

Եւ զիս բարկութե՝ բազում
 ինչ որոգայթ դնէ մեզ զի կորուս
 ցէ զմեզ • Եւստ ասէ՝ մի՛ առանել
 հանդարտ լինիլ • զի այդ քեզ ա
 մօթ է • զի դու մեծ մարդ ես և
 առաջնորդ • Թոյլ մի՛ տալ որ մարդ
 խօսի առաջի քո • Օ որ յանդիմա
 նէ առաջնորդն մովսէս • զոր յեկեցն
 ասէ վս նոր • և այրն մովսէս՝ անելի
 հեզ և հանդարտ էր քան զամ մար
 դիկ • Եւրդ ասէ դու • Թէ դու դի
 տուն և ճարտար մարդ ես և մեծ •
 և զիարդ նա որ այնպիսի շունն է՝

խօսեցաւ յերեսս քո. արդ՝ փութա՛
 սպանանել զնա. զի մի՛ և այլ ոք հա
 մարձակեսցի։ Օ՛, որ յանդիմանէ
 դաւիթ յերկրորդ թագութեցն՝ որ
 վս՝ սիմէի. որ ՚ի փախչելն յաբխողո
 մայ, ելեալ հող արկ զգլխովն դաւ
 թի. ասելով՝ ել կնդակ։ և ասէ դա
 ւիթ ամոնի՝ թոյլ տուք նմա զի նը
 զովեսցէ. թերևս տեսցէ տր և ու
 ղորմեսցի մեզ վս՝ խոնարհուե։
 Երդ ասէ դեն. մի՛ համբերել այդ
 պիսի եղբարցդ. զի դոքա չար են
 և դու բարի. խօսեա՛ և բամբասեա՛
 զնս՝ զի արժանի են։ Օ՛, որ դաւիթ
 ստէ ասելով. լռեա՛ ՚ի բարկուէ և
 հանգիւր ՚ի սրտամտուէ. և մի՛ նախն
 ձիր Ը չարսն. զի չարք վաղմուղակի
 սատակեսցին։ Իսկ որ համբերեն,
 նոքա ժառանգեսցեն զերկիր։
 Չորրորդ ասէ դեն. մի՛ համբերեր
 դոցա զի նոքա օտար են և եկեք՝ և
 դու բնիկ. հայրենիքս քո է. և դո
 քա առ քեզ են եկեալ և ոչ դու
 առ նոսա։ Երդ և քո ապրանքդ

կուտեն՝ ու քեզ վնաս ասեն. արդ
 վարեա՛ զնս՝ զի սատանայ են եղեալ
 քեզ. **(Օ)** որ յանդիմանէ սիրաք ա
 սելով. մի՛ նիւթեր բարեկամի քում
 չարիս. մանաւանդ յորժամ՝ ի քեզ
 յեցեալ պանդխտացեալ իցէ և ի
 քեզ յուսացեալ. **Հինգերորդ** ասեն
 դեքն. թէ այդ անասունէ. դա ոչ
 պատասխանել կարէ և՛ ոչ իմանայ.
 այլ վերա՛նորէ՛ զքեզ՝ ոչ ուղիղ
 գնալով ընդ ճանապարհն. վնց հար
 զնա և յիշոց տուր զի դարձցի.
(Օ) որ սողոմօն ստէ ասելով. այր
 արդար՝ ողորմի գրաստու իւրում.
 յայտ է թէ յոչ ողորմին՝ մեղա՛նոր
 է և անզգամ. վն զի ասէ ընդ սը
 մա. գու՛թ աղեաց ամբարշտաց՝ ան
 ողորմ է. **Վ** եցերորդ ասեն դեքն.
 թէ դու խոնարհու՛ք պատասխանի
 տաս այդպիսի մարդոյդ, նա զքեզ
 քան զդա անմիտ կարծեն. այլ բար
 կու՛ք պատասխանէ. որ երեւիս ա
 հեղ և զարմանալի. **(Օ)** որ յանդի
 մանէ սողոմօն. սրտմտու՛թի ասէ՛

Կորուսանէ զիմաստունս . և պատաս
 խանի ՚ի ներքս մտեալ՝ դարձուցա
 նէ զբարկութի . Եւթներդ ասէ
 դէն . Թէ նա գնաց զքեզ մատնեց
 և զքո տունն Թալանել երեւ . և
 զքեզ սպանանել կուտայր . զայս
 մի՛ Թողուլ դու նմա . ապա Թէ ոչ
 և վաղիւն ևս արասցէ . և զքեզ կո
 խան առնէ իւրն . Օ որ առաքելն
 ասէ . մի՛ հատուցանէք չար փոխա
 նակ չարի . զի նմի դատաստան գոյ .
 Եւ նորն ասէ՝ օրհնեցէ՛ք զանիծիչս
 ձեր . բարի՛ արարէք ատելեաց ձե
 րոց . զի եղիջիք որդիք հօր ձերոյ բ"
 Եւթներդ ասեն դէքն . դու բարի
 մարդ ես և անբարկացօղ . գնա՛ մօտ
 յայս ինչ մարդ որ յոյժ բարկացօղ
 է . անդ կաց և խրատեա՛ զնա . զի
 բարի լինիցի քեզ . Օ որ սիրաք
 ոչ Թողու . այլ և սողումօն ասելով .
 մի՛ լինիր ընկեր առն բարկացօղի .
 և ընդ բարկացօղ բարեկամի մի բը
 նակիր . գուցէ ուսանի իս զճանա
 պարհս նր . և զխեղդ ոգոյ նորա

Կրեցցես: Իննե՛րդ ասէն, այս ա-
 նուն մարդ՝ չարիս է գործեալ վս-
 քո, և վատ է համբա՛նեալ վսքո,
 արդ՝ թէ դու աստ ոչ կարես, արի՛
 գնա յայլ տեղի և անտի գրեա՛ զամ
 չարիս նո՛ր զի կսկծեցցի սիրտ նո՛ր.
 փոխանակ զի կսկծեցոյց զքեզ:
 Օ որ եսայի յանդիմանէ. վայ այնո
 չիկ որ գրեն զչարութիւն և գրե-
 լով գրեն զչարիս իւրեանց:
 Տասնե՛րդ ասէ դէն, թէ դու ըզ-
 քո արծաթն ՚ի փոխ տուներ և բա-
 րեկամութիւն արարեր, իսկ նա ոտնա-
 հարէ զքեզ և ոչ տայ զփոխն քո.
 արդ դու ևս փոխանակ նմա չարութեան
 տուր և ծեծէ՛ և ՚ի բանտ տար
 մինչև հատուցէ. զի թէ յամես ոչ
 տայ: Օ որ առաքեալն ասէ. եթէ
 զանցեալ ինչ և պարտի ինչ, յի-
 մում համարի արասջիր զայն: Եւ
 տրն՝ որ խնդրէ ՚ի քէն տուր, և որ
 պահանջէ ՚ի քէն՝ մի՛ դարձուցաներ
 զերեսս: Եւ թէ՛ զամ պարտան թո-
 չի քեզ, և քեզ ոչ էր պարտ ոչ

որմիլ ծառայակցին քուժ:

ՍԵՊՈՍՆԵՐԴ ասէ դէն . թէ դու
խիստ գիտուն ես . Լ. քեզ նման ո՛չ
ոք է . վսյ այդպէս արա որ ամ ոք
'ի քեզ կարիս լինի: Օ որ կաթողի
կէն յանդիմանէ ասէ" . վերին իմաս
տունն նախ սբ է . և ապա խաղաղա
րար . հեզ . հնազանդ' լի քաղցրութբ
և ողորմութբ . և առանց նենդունէ:
Լ. րկոտասաներդ ասէ դէն . այդ
օրէնքդ դժո՛ւարէ և ո՛վ կարէ առ
նել . ամ չողորմի օրինադրին . զի
մեզ այդչափ բեռն բարձեալ է:

ՍԵՊՈՍՆԵՐԴ ասէ ամ . որ անարգէ զհայր
և զմայր , մահու վախճանեսցի:
Լ. չ'տրն' զի որ ամօթ համարի զիս
և զբանս իմ 'ի շնացօղ և 'ի մեղա
նոր ազգիս յայսմիկ , զնա և որդի
մարդոյ յամօթ արասցէ:

Լ. րեքոսներդ ասեն դէքն . թէ
զայդպիսի չար մարդդ ատես' զինչ
մեղք են քեզ . զի և զդա' ամ ատէ .
և քո ամ պաշտութիդ ո՛չ սլակասի .
և ստէ' չար ասելովն: ՍԵՊՈՐԴ ասէ

առաքեալն • որ համարիցի ասել 'ի
 լոյս եմք՝ և զեղբայր իւր ատէ, նա
 'ի խաւարի' է • և կայ մինչև ցայսօր
 եւ թէ՛ ամ որ ատէ զեղբայր իւր
 մարդասպան է • Իսկ զհերձու
 ծօղն և զանդարձ չարագործն՝ ա
 տել արժան է • զի նոքա չեն եղբայր
 մեր • և ատեն զամ • Սայ մրգրէն
 ասէ • զատելիս քո տր ատեցի •
 Չորեքտաներդ ասէ դեն, մեծազ
 դի մարդ ես և քեզ պարտ է յառա
 ջին բարձին նստիլ • Ընդէր այս ինչ
 շինական մարդ՝ ոչինչ մարդոյ որդի
 վերև քեզ նստաւ • Օ որ խափանէ
 զխորհուրդս զայս տրն՝ ասելով •
 զգոյշ լերուք՝ մի՛ արհամարհիցէք
 զմի 'ի փոքրկանցս յայսցանէ • և թէ՛
 որ զձեզ անարդէ, զիս անարդէ • և
 թէ՛ զոր արրիք միում 'ի փոքրկանցս
 յայսցանէ, ինձ արարիք •

Հնգեքտաներդ ասէ դեն բարկուե
 գեղդ բոլոր 'ի խաղաղութե է կամ
 վանքդ • և դու 'ի տառապանաց մի
 ջի ես՝ առաջնորդ գողով • և ընդէրէ

այդ ցաւդ քեզ՝ ծառայ լինիլ անմե
տաց։ Օ որ տրն պատասխանէ. որ
մեծն է ՚ի ձէնջ, եղիցի ամցն պաշ
տօնեայ։ ոպ որդի մարդոյ ոչ եկն
պաշտօն առնուլ, այլ՝ պաշտել. և
տալ զանձն իւր փոխանակ
բաղմաց։

Բայց աստ տարակուսին ոմանք.
Թէ առաքեալն ասէ՝ բարկուծի
մարդոյ զարդարութին այ ոչ գոր
ծէ։ Իսկ փենեհէզ եսպան զզամբ
րի՝ և համարեցաւ նմա արդարուի
ոպ ասէ մրգրէն։ Լաւ եղիա՝ զսի
սունսն այրեաց. և զմարդարէսն բա
հաղու կոտորեաց, և ոչ է մեղք։
Լաւ սամուէլ՝ զագագ Թագաւորն
սպան։ և սոքա զարդարութին այ
գործեցին։ ասլա ուրեմն սուտ ասէ
առաքեալն։

Եւ յամ պտտխնեմք՝ Թէ բարկուին
կրկին է. վս զի համանուն է.
Նախ բարկուի է, որ ոչ է վս օրի
նացն այ. ոպ որ անարգէ զեղբայր
իւր ՚ի տարապարտուց։ և երկուք
ոմանք

ոմանք մատնեն զերեարս. և սպանա
նեն՝ ուն և կային. և այլք բազումք,
Լճ այսո՛ւիկ վն նախանձու ինչ,
կամ վն ատելուէ: վն առաքեալն
ասէ. բարկուի մարդոյ՝ զարդարու
թի նյ ո՛չ գործէ: այսինքն, զի վն
քո ցանկութեդ բարկանաս, և ո՛չ
վասն օրինացն նյ:

Լճ երկրորդ բարկութիւն է, որ
վասն նախանձայոյ լինելոյ օրի
նացն սպանանեն. ուն փենեհէզ և
այլքն. զի արդարութիւն նյ պահան
ջեր զայն հատուցանել նոցա. և որ
հատոյցն՝ զարդարութիւնն նյ գոր
ծեաց, ապառւեմն ո՛չ է մեղք՝ զի
կամացն նյ հետեւեցա՛ն: Վմանաւն
և մովսէս որ զեգիպտացին սպան.
և այլք բազումք: Լճ յսպէս և պո
ռնիկուին մեղք է, այլ ովսէէ մար
գարէն հետեւեցա՛ն կամացն նյ և
ո՛չ է մեղք: Իսկ որ արտաքոյ հրա
մանացն նյ բարկանայ և օրինացն,
մեղք է և մարդասպանութիւն:
ապա ուրեմն ճշմարիտ է առաքե
լոյն բանն:

Լ՝ յսպիս իմա ինձ և զբան անձային
որ ասէ. որ հեղու զարիւն մար
դոյ, փոխանակ արեան նր՝ հեղքի
արիւն նր: Լ՝ յսինքն՝ որք վս աշ
խարհի ընչից և ցանկութեան զեղ
բայրն սպանանեն, հեղուն և զա
րիւնն իւրեանց յայսմ աշխարհի.
և թէ ոչ՝ ի հուրն յաւիտեանական
մատնին: Իսկ վասն օրինացն այ՝
հրաման ետ յետո՛ւնայ՝ որ զամազդն
և զերիքով՝ ի սուր սուսերի մաշե
ցին. և ոչ էին մարդասպան:

Լ՝ որդ՝ այս ի հին օրէնքն գոյր:
Իսկ ի նորս՝ տրն զարմատ սպանու
թեանն՝ ի մտացն հանել տայ.
այսինքն, ամենեւին մի՛ բարկանալ,
զի ոչ գոյ բռնուի ի նոր օրէնքս,
այլ խոնարհութիւն. և աղօթիւք
խնդրել յայ դարձուցանել զչարն
ի գլուխ անօրինին: Այ տրն խրա
տէ, յորժամ մեղիցէ, երթ յանդի
մանեա. և ապա երկու վկայիւք.
և յետոյ յեկեղեցին, և ապա հեռա
ցիր ի նմանէ իբր ի հեթանոսէ:

Լճ առաքեալն ասէ. Թէ քաղցելէ
 Թշնամին քո, հայ տուր նմա. նոյնպէ
 և ջուր. զայս արարել՝ կայծակուհիս
 հրոյ կուտեսցես ՚ի դլուխ նորա.
 Լճ Թէ՝ եօթանասնեկին մեղիցէ,
 Թող նմա. որպէս զի երևեսցի ան
 միայն հատուցանող չարաց և բար
 եաց: Արդ ասէ առաքեալն. դու
 ովես որ դատես զայլում ծառայ.
 իւրում տեառն կայ: Եւս ուրեմն
 ոչ ունիմք հրաման բարկանալ ա
 մենեկն. ոչ վս օրինացն, և ոչ վս
 մերոց ցանկուեց:

Քանզի՝ նմանի բարկացողն երե
 սաց ծովու որ ոչ երբէք հանդի
 ՚ի շարժմանէ. այսպէս և բարկուին
 միշտ ՚ի յալէկոծութ պահէ զհոգի
 մարդոյն: Վարձեալ նմանի միգի
 և մառախլի. որ ՚ի բազմանալն՝ խա
 շար արկանէ երկրի. այսպէս և ՚ի
 բազմանալ բարկութեն ՚ի մարդն,
 խաւարի միտքն: Վարձեալ նմանի
 քարի որ անկանի ՚ի ջուրս և պղտո
 րէ զնա. այսպէս և զառաքինութն

պղտորէ՛ բարկութիւն: Վարձեալ նը
 մանի սրտմտօղն իժի ճագի՛ որ ըզ
 սիրտս ծնողին ուտէ և պատառէ.
 այսպէս և բարկութիւն զՏոգի մար
 դոյն սպանանէ՛ չարիս բերելով՛ ի
 վր նորա: Վարձեալ նմանի ծխոյ
 որ ոչ տայ աչաց հայել՛ ի լոյս. և ոչ
 կարէ թափանցել լոյս աչիցն ընդ
 ծուխ տանն. այսպէս և բարկութիւն
 ոչ թողու զաղօթսն հասանել առ
 անձ և տեսանել զնա:

Վարձլ նմանի վարազի անապատի.
 որ ուր և հասանէ՛ հարկանէ՛ զատա
 մուռնս և՛ ի բաց խլէ զնա. այսպէս
 և բարկացօղն գազան վայրենիէ որ
 պատառէ զՏոգիս բազմաց:

Վարձեալ նմանի ծակ կարասի. որ
 թէ զբաղում գետս ՚ի նա կապէս,
 ոչ դադարէ ՚ի նա: Այսպէս և բար
 կացօղն. և գիտէ թէ սրբութիւն առ
 նէ. զորս ոչ ընդունի անձ ասելով.
 զրկեալն ՚ի ձէնջ աղաղակէ. և բող՛.
 և թէ՛ ձեռք ձեր լի՛ են արեամբ:

Երոց փրկեսցէ՛ զմեզ ան:

Ասկ բարկուին յաճախեալ 'ի միտս՝
 ճանճրանայ ամ ոք: Ահ կամ թէ
 'ի մեզս ինչ յաճախեալ՝ ճանճրանայ
 ոք: Ահ կամ թէ բարկացլ առաքի
 նին՝ 'ի բազում ժամանակս ճանճ
 րանայ յառաքինութեն: Այլ և
 յետ բարկութեն զճանճրութին
 դասեաց:

Երես 2
 Գլուխ 9

 ԴԱՆԴՐՈՒՆԵՐ ԵՒ ԴԱՆԴՐՈՒՆԵՐ ԵՒ ԴԱՆԴՐՈՒՆԵՐ
 զի ճանճրուէ դէն՝ միայն
 ընդ առաքինիսն պատե-
 րազմի . և որք կամին ուղղել ըզ-
 վարս իւրեանց : Եւ ճանճրուին
 զանազանի ի նեղութիւն եւ ի խռո-
 վութենէ , և երբեմն միաբանի :
 Օ ի ճանճրուի ե՛ որ ի գործն լի
 նի յինչ և իցէ : Իսկ նեղութիւնէ՛

ק"ה

որ բռնութիւնս անդ անդ զգործն
ուն որդիքն ինչ յեգիպտոս: Իսկ
խռովութիւն՝ որ վս բանիցէ. զի ՚ի
նախատեւն խռովի ամ ոք:

Դարձեալ՝ ձանձրութիւն է ՚ի վերայ
երկար ժամանակի: Եւ նեղութի
է՝ որ հիւանդ լինի ոք կամ խոցոտ:
Իսկ խռովութիւն՝ յուսահատութի
ամ իրաց: Եւ երբեմն միաբանին:
Օ ի ՚ի գործն որ ձանձրանայ ոք,
դարձեալ առնելն նեղութի ածէ,
որպէս ոք ՚ի շալակ քարշէլէ նեղա
նան և դարձեալ քարշէն՝ ցաւ տայ
ոսկերացն. եւ յայնժամ սկսանին
խռովիլ և յիշոց տալ:

Եւ այսոցիկ պատճառ բազում են:
Եւ իսկ զի բազում ժամանակ ոք
՚ի գործ չարութե կացեալ. և նոյն
ինքն մարմինն ՚ի գործն ոչ տեւէ.
այլ ձանձրացեալ թողու ՚ի բաց. և
այս յակամայ է. վս և վարձս ոչ
առնու: Եւ ինչ ձանձրութիւն
յանգործութիւն. զորօրինակ՝ միայնա
կեաց ոք կամ քահանայ ՚ի խուց

ինչ մտեալ՝ այնպէս իմանայ թէ յի
սուհն ժամէ օրս . և վս զի ոչ ու
նի գործ որ փոքր ինչ միտքն նո
վա՛ն դադարէ , այլ զարեգակն և
զշողն նկատէ և իլուսամուտս նայի .
Օ որ սատանայ ևս առանել ցու
ցանէ այնպիսոյն դժճար զօրն զայն
և անշարժ զարեգակն : և այս՝ ի հա
սարակ անուրն ոմ ասէ մրգրէն :

Երբ լինի յատելութի մարդոյն .
զի յորժամ ոք եղբայր ունի կամ
դրացի և ոչ սիրէ զնա , որքան տե
սանէ զնա՝ ցա՛ն տայ աչացն . և յա
ճախեալ ձանձրանայ . կամ փախչի
ի նմանէ . կամ փախուցանէ :

Երբ լինի ձանձրութի սրբոյն՝
յանիրա՛ն գործոց անզգամաց . զոր
մեքն տեսեալ՝ ոչինչ կարեն ելսի
րացն հնարել . և գործօղքն անդրձ
լինին : Օ որ մրգրէն գանգատի .
ի մէջ սղծաշուրթն ժողովրդեան
բնակել եմ : և դա՛նիթ ասէ . հայէի
յանագորոյնսն և մաշէի : եւ տրն
զարմանայր վասն անհա՛նատուէ նց

ասէ աւետարանն։ Տինգերդ՝ լինի
 յանհամբերութիւն։ զի կարճովի գո
 լով՝ ոչինչ գործ ոչ կարէ ՚ի գլուխ
 տանիլ։ Վսյ ձանձրացեալ թողու ՚ի
 բաց՝ զքահանայութիւն և զայլն։
 Ա եցերդ յանզգամութիւն լինի՝ որ
 ոչ ունի ջուր յերեսն որ ամաչի։
 Վսյ որքան կամ է՝ զմարդոցն գործն
 առնէ այնպիսի հնազանդեալն և
 երբ իւր կամքն կատարի, ոչ առնէ
 բնաւ։ Վսյ արն ասէ, գայցէ տէր
 ծառային այնմիկ յաւուր յորում
 ակն ոչ ունիցի և ՚ի ժամուր յորում
 ոչ գիտիցէ, ընդ մէջ կտրեսցէ զնա
 և զմասն նր ը անհաւատսն դիցէ։
 Եթեքերդ յանկարութենէ լինի,
 զորօրինակ՝ տկար ոք սկսնու տուն
 շինել և հող վարել, և ոչ զօրէ կար
 մարմնոյն՝ ձանձրանայ և թողու ՚ի
 բաց։ Աւթերդ՝ ՚ի չար ծառայութիւն
 գերութեն լինի, որք ոչ կարեն համ
 բերել այլասեռից՝ այլ փախչին ՚ի
 նոցանէ։ Իննեքերդ յանմտութենէ
 լինի, զորօրինակ՝ ոք անմիտ և ան

հաճառ 'ի պահս է և ոչ գիտէ ըզ
 շահն. և թէ ասեն՝ ոչ հաճատայ և
 ոչ ուսանիլ կամի 'ի ձեռն անձնիշ
 խան կամացն՝ վսյ ձանձրացեալ թո
 ղու 'ի բաց. Տասներդ 'ի մարմնա
 սիրուէ լինի. որ զհոգևոր գործն
 առեալ է 'ի յանձն, և ոչ կարէ ըզ
 մարմինն ատել յետոյ ձանձրանայ
 'ի հոգևոր գործոյն. Լսէ նշանն
 այս է՝ որ մի տեղոյ ոչ հաճանի և
 կամ եղբարց. այլ 'ի բազում տեղիս
 շրջելով՝ 'ի վերջն կորնչի:

Լսէ արդ՝ այսոքիկ բաց 'ի միոյն
 զոր սբքն ձանձրանան վս անիրա
 ճուէ մարդկան, այլն ամ 'ի մեղաց
 կարգի'է:

Լսէ այսպիսի ձանձրութե դէն
 բազում ոճիրս չարուէ գործէ:
 Նախ ատել տայ զուսուսն և ասէ՝
 զինչ է այդ ամ, ո՞ր կարէ ուսանել.
 և ազգի ազգի է. այս շարական, և
 միւսն խաղտետր, և կցորդ. մին
 փոխ նարեկացի՝ լաւ է քան զամ
 սաղմոսս դաւթի. Սսյ վայ տայ

սողումն • վայ որ եթող զուսումն
 մանկութե • Լըրկրդ՝ առել տայ ըզ
 վայրքն և զբնակութիւն յորում բը
 նակէ • ասէ՝ այս քաւրէ և դարձիվեր
 ճանապարհ, և դու տկար մարդ •
 այլ և ոչ գոյ ՚ի սա բազմութի մար
 դոյ և այլոցն • և ընդէր է քեզ այդ •
 () որ առաքեալն ասէ • բազում նե
 ղութիւն պարտ է մեզ մտանել յայն
 հանգիստն • Լըրկրդ՝ առաւել սէր
 խնդրէ յեղբարցն • պատճառելով
 թէ պակասեալ սէր յեղբարցս • և
 հարկիս ոչ առնեն ինձ • և զիմ բնս
 անարգեն • Զորրդ՝ շրջեցուցանէ
 այսր անդր յայլ և այլ տեղիս ասել
 լով, թէ յամ տեղիս հաճոյ կարէ՝
 լինիլ մարդն այ՝ Հինդերդ՝ ծու
 րացուցանէ յաղօթս ասելով, մի թէ
 ոչ լսէ ամ զի զօրն ամ կանխեն
 յասել • վայ տրն ասէ, արթուն կա
 ցէք և յամ ժամ աղօթս արարէք •
 Ս եցերդ՝ յորժամ ոք սկսնու դիրս
 ընթեռնուլ, նա սկսնու յօրանչել
 և առժամայն ննջէ • զի ոչ են կամքն

Լօթներդ՝ փութացուցանէ ելա
 նել յաղօթիցն և յեկեղեցւոյն և
 ասէ, լուսացա՛ւ Թէ ոչ զվերջք ա
 ղօթիցն խուզէ Թէ երբ վճարի:
 Ութներդ՝ միշտ և հանապազ զմահ
 իւր ինդրէ ասելով, երանի՛ Թէ
 մեռանէի քան Թէ զայս կեանքս .
 և Թէ մեռանէր, ՚ի յայնմ դի՛ւնէ
 զերծանէր . բայց բարեաց ո՛չ հա
 սանէր: Իններդ՝ ո՛չ լսել տայ իւր
 րատու ասելով, նախ դո՛ւ արա որ
 տեսից . և կամ սո՛ւտ է ասէ գրէլդ
 ամ: Որոյ տրն ասէ . զամ զոր ինչ
 ասիցեն ձեզ մարդիկ՝ առնիցէք .
 բայց ըստ գործոց նց մի՛ առնիցէք:
 Տասներորդ՝ ինքնահա՛ւան առնէ
 ասելով, այս է զոր ես գիտեմ . և
 սո՛ւտ են որ ինձ մերձակայքն են:
 Եւ յիւր ո՛չ գործէ գործ ինչ ասե
 լով, վանքս ամենայն իմ ծառայք
 են՝ Թող դո՛քա առնեն:
 Այնոր մեղք է ծանրագոյն ձանձ
 րութիւն բարեացն:

Լ՝յլ ԴԼԵՆ ձանձրութե չար խը
 րատ տայ մեզ և կամի կորուսանել.
 զոր յամօթ արասցուք անային բա
 նին: Եւս ասէ՝ դու ընդէր աշ
 խատիս, այլ ՚ի վանքդ անցիր. թէ
 իցէ փոքր բան՝ զայն գործեա՛. և
 կամ ճարտարապէս խօսեաց Է ամ.
 այն քեզ բա՛նականէ: Օ որ ան
 արգիլէ ասելով. քրտամբ երեսաց
 քոց կերիցես զհաց քո՝ մինչև դարձ
 ցիս յերկիր ուստի առառ:

Եւրդ ասէ դԼԵՆ ձանձրութե. անի
 ծել մեր առաջնորդքս՝ զի ոչինչ մը
 խիթարէ զքեզ. ոչ ոտիցդ առնէ և
 ոչ գլխիդ. և՛ի բանի դնելն ժի՛րէ:
 Օ որ յեւքն արգիլէ ասելով. զիչ
 խանս ժողովրդեան քո մի բամբա
 սեսցես. և որ բամբասէ զհայր կամ
 զմայր մահու վախճանեսցի:

Եւրդ ասէ դԼԵՆ. դու ընդէր կաս
 յայդմ ծառայութեդ՝ գիտեմ լա՛նն
 այն է որ այլք քեզ ծառայեն. զոր
 տրն ասէ, համբերութե ստասցիք

զողիս ձեր: Չորրորդ ասէ դէն .
սիրեա՛ զոսկի և զարծաթ և զգե-
ղեցիկն 'ի կերակուրս զի անոյշ է
խիստ. այլև տես ոսկոյն գեղեցիկէ
և այլն: Օ որ յերկէ օրէնքն ասէ
լուր իէլ՝ տր ամ մեր տր մի է . և
զնա՛ սիրեցցես յամ սրտէ:

Հինգերորդ ասէ դէն . միայն յեկե-
ղեցին ասա՛ զաղօթքն. զի այն է տե-
ղիք աղօթիցն. զի փոքր ասեւն լաւ է
Օ որ ամ արգիլէ և ասէ. եղիցին
բանքս զոր խօսիմ 'ի սրտի քում,
'ի նստիլ 'ի տան 'ի գնալ 'ի ճանա-
պարհ 'ի ննջել և 'ի յառնել:

Վեցերորդ ասեն ձանձրութիւնքն.
Թողեալ է զքեզ տր՝ վս այն մատ-
նեցար 'ի ձեռս դիւացն և տանջեն
զքեզ: զոր մարգարէիւն ասէ ամ.
ոչ Թողից զձեզ. և ոչ ընդ վայր հա-
րից: և տրն՝ ես ընդ ձեզ եմ զամ
աւուրս մինչ 'ի կատարած Ծի:

Եօթներորդ ասէ դէն . ընդէր ար-
տասունես՝ ոչինչ շահ և օգուտ գոյ
'ի յարտասունացդ. այլ 'ի գլխոյդ է

Լանես : Օ որ դա՛նիթ ստէ ասե
 լով . վաստակեցի ես 'ի հեծութե
 իմում . լու՛ացի զամ գիշեր զմահ' :
 ապա ասէ՝ լու՛աւ տր աղօթից իմոց
 և զխնդրո՛ւածս իմ ընկալաւ :
 Աւթե՛րդ ասեն դւքն . ընդէ՛ր աշ
 խատիս՝ ոչ գոյ քեզ ճար զբարուի
 երկրին կենդանեաց տեսանել :
 զոր ստէ դա՛նիթ ասելով . համբեր
 տն և պահեա՛ զճանապարհս նր . և
 բարձր արասցէ զքեզ 'ի ժառանգել
 զերկիր : Իննե՛րդ ասէ դւն . այդ
 ճանապարհդ որ դու ըմբռնեալես՝
 կարի՛ դժո՛ւարէ մինչև 'ի մահ . զի
 անդ կարես առնել՝ իբաց թող :
 զոր յուսադրէ մրգէն ասելով .
 յուսա՛ 'ի տր և արա՛ զքաղցրուի .
 բնակեաց յերկրի և հովո՛ւես :
 Տասնե՛րդ ասեն դւքն . թէ Թ տա
 ռի այլ ապրիս . զի անդ զերծանիս
 'ի պատրճմէ դի՛ւացն : զոր մրգէն
 ասէ . ա՛ւուրք իմ օպ հովանի անց" :
 որպ թէ մի՛ հա՛ւատար սատանայի՝
 կեանք մարդոյ փոքրէ ի վր երկրի :

Լ յԵ գիտելի է զի այսպիսի հնա
 րանոր դե՛ չա՛ր է քան զայլնս:
 Նախ՝ զի ամբն յայտնի պատերազ
 մին ընդ մարդկան . որպ զի ամ ոք
 գիտէ թէ բարկացա՛ն այն մեղքէ .
 կամ կերա՛ն . կամ պոռնկեցա՛ն . և
 այլքն : Իսկ ճանճրուե՛ դեն թաք
 նաբար պատերազմի . վայ ասէ մար
 գարէն , յիրէ՛ որ շրջի ՚ի խա՛ւարի .
 ոպ թէ ոչ ոք կարէ տեսանել զպա
 տերազմ նո՛ր : Եւր՝ զի ամ դեքն
 մեղօք կորուսանեն զմարդն . իսկ
 սա՛ արդարուքն կորուսանէ զամ
 ոք . այսինքն երկմտեցուցանէ զնա
 իվր բարի գործոց . իբր թէ ոչինչ
 չա՛ գոյ ՚ի նս : Ոպ ասէ մրգրէն .
 բազումք ասէին զանճնէ իմմէ՛ թէ
 չիք փրկուի սորա առ ամ իւր :
 Եւր՝ զի զայլ մեղքն՝ ամ դեքն ՚ի
 կռապաշտուե՛ և յանամծութե՛ գոր
 ծել տային . որպէս ասէ , ուտէին
 ըմպէին . կանայս առնէին և ար" :
 իսկ սա՛ յամպաշտութե՛ մեջս գոր
 ծել տայ զայս ակստ : որպ ասէ մար

գարէն, 'ի գայթափուածէ դիւին
'ի հասարակ աւուրն:

Չորրորդ՝ զի զայլ մեղքն թէպէտ
գործել տային, սակայն զղջումն 'ի
մարդկանէ ո՛չ հատանէր. զի միշտ
զղջային, իսկ այս դե հատանէ՛ ըզ
զղջումն 'ի մտաց մարդոյ. որո՞ւ ասէ
մրգբէն, ո՛չ կամէր մխիթարիլ անձն
իմ. վայ յայ օգնականուի պիտոյա
նայր: Հինգերորդ՝ զի այլ մեղքն
ո՛չ բռնանայ 'ի վր' մարդոյն դէն՝
այլ ըստ կամաց մարդոյն շարժի.
իսկ սա՛ բռնուի՞ զմարդն կորուսա
նէ. թէ կամի և թէ ոչ, որո՞ւ ասէ
մրգբէն. հալածեց թշնամին զանձն
իմ. խոնարհ արար յերկիր զկեանս
իմ. և նստոյց զիս 'ի խաւա':

Սեցերդ՝ զի ամ դէքն՝ գործով
պատրեն զմարդն. ըստայնմ, լարս
ձգեցին որոգայթ ոտից իմոց. և թէ
տոռունք մեղաց պատեցան զինև:
Իսկ սա՛ բանիւ միայն կորուսանէ
զմարդն. որո՞ւ յայտէ 'ի նախամայրն
ևս: ո՞ւ ասէ մրգբէն. ասաց թըշ

նամին՝ անձ եթող զնա . զի ոչ ոք է
 որ փրկէ զնա : Լսօթներդ՝ զի այլ
 դէքն ոչ այնպէս ուրախանան 'ի
 վր մեղուցելոյն, որպէս դեռ այս .
 քանզի գիտեն նոքա թէ դառնան
 նոքա 'ի մեղաց : Լսի սա՝ գիտացեալ
 զանդարձութին՝ յոյժ ուրախանայ .
 ոպ ասէ մրգրէն , 'իվր իմ ուրախ
 եղեն և ժողովեցան . ցրոճեցան և
 ոչ զղջացան : Ութերդ՝ զի 'ի յայլ
 մեղսն դէքն ոչ յայտնապէս ցու
 ցանեն զներգործութիս իւրեանց ,
 զի ոչ կարեն դիւրան յաղթել :
 Լսի սա՝ կրկին գործով առաւել
 ըմբռնէ : Լախ խորամանկութի՝ զոր
 ոչ իմանայ մարդ . և ընդ նմին ա
 ուիւծաբար ըմբռնեալ՝ ջանայ գէշ
 գէշ պատառել զնա : վսրոյ աղօթէ
 մրգրէն . իբաց արա յինէն զխորա
 մանկութի դիւին . և յաուիւծուց
 պահեա՝ զմիամօրութիւն իմ :

Իններորդ՝ զի այլ դէքն ոչ ասեն
 մարդոյն թէ մեղք գոյ 'ի քեզ . այլ
 զամն արդարութի ցուցանեն մար

դոյն . որով անյապաղ գործել տան
զմեղս : Իսկ դէս այս բազում մեղս
կուտէ 'ի վր առաքինոյն . իբր թէ
զայս ամ գործեալես . որով կարաս
ցէ յառաքինութեն ձանձրացուցա
նել : Այ ասէ մրդերէն . յարեան 'ի
վր իմ վկայք մեղաց . և ստեցին ինձ
յանօրէնութի իւրեանց :

Տասներդ զի ընդ ամ մեղս՝ մենա
մարտիկ լինի մի դէ . Իսկ սա՛ բազ
մա՛ն պատերազմի՝ իբր հաղարօք :
Լա՛ն արն ասէ . նախ նստեալ հաշ
ուեա՛ թէ կարօղ իցես ընդ դէմ
ունիլ որ գայ 'ի վր քեզ քսան հա
ղարա՛ն : Այ կրկնապատիկ պիտոյ
է առաքինութի , որով կարասցէ
ընկրկել զդէս զայս :

Քանզի նմանի ամպոյ՝ որէ առնց
ջոյ . զոր հողմք փութով ցրո՛ւեն :
Լ . յսպէս և որ առանց առաքինու
թե է , փութով կորուսանեն ձանձ
րութիքն : Վարձել՝ տկար և թոյլ
տնկոյ նմանի . որ փոքր սիք խոնար
հեցուցանեն : Լ . յսպ և որ ո՛չ ունի

առաքինութի, փոքր իրաց ձանձ
րութիւն կորուսանէ զնա:

Պարձեալ նմանի ձանձրացողն,
խռովոյ անապատի. որ ոչ ունի հան
գիստ ուրեք: Այսպէս ամ ոք որ
փոփոխի ՚ի տեղովէ ՚ի տեղի, ոչ գը
տանէ զհանգիստ արքայութեանն
երկնից: Պարձլ նմանի հիւանդի
որ ոչ շատանայ միով կերակրով և
ոչ հաւանի նց: Այսպէս ձանձրա
ցողն մի գործով ոչ բաւականանայ.
և ոչ հաւանի ամցն: Յորոց զեր
ծուսցէ՛ զմեզ քս ամեն մեր. որ է
օրհնեալ յաւիտեանս ամէն:

Իսկ թէ ոք ձանձրացլ յինչեւիցէ
պատճառաց՝ եթէ ՚ի բարկութէ և
թէ յայլոցն՝ սկսանի այնուհետեւ
նոր իրս խնդրել. որով ջանայ ելա
նել յայնմանէ ուստի ձանձրացաւն
Այլ զինի ամ մեղացն, դասեց զնո
րափառութի խորհուրդն:

Պարձեալ այս ախտ ոչ հետեւի Ը
կարգի այլոց ախտիցն որ նախ քան

զսա որ ՚ի միմեանց ծնանէին . այլ
 ուրոյն գնի : Օ ի նոքա ՚ի մէջ մե
 ղացն լինին , և սա՛յետ մեղացն և
 զղջմանցն . վնջ ՚ի կատարել մեղացն
 ամի՛ ապա եդ զսա : Օ ի թէ ոք
 գիտէ յամ՝ վեց խորհրդոյն , մի՛ ան
 պատրաստ լիցի՛ զի գոյ ևս մեծա
 գոյն վեհ որ ՚ի մէջ առաքինութեցն
 կորուսանէ զմարդն :

* Սիրեն շգահագլուխս յընթերս . և զնախ
 ուղչես ՚ի հրապարակս . և իոչն ՚ի հարդ
 րանէ աւագի :

Յաղագս՝ Երրորդատուութեան :
 Գլուխ Լ

ԼՆԻՐ Ե՛ղբայր՝
 զի նորափառն և սընա
 փառն զանազանին : Օ ի սնափառ
 կոչի նա , որ յաղքատութե՛է և փա
 ռասիրէ՛ : Ա՛յրոյ և սին առի . իբր
 թէ ոչ ունի պատճառ փառասիրուէ :
 Իսկ նորափառ կոչի , որ յանկարծ
 դիպել ընչից , նոր փառս ընդունի

յընչիցն, և ոչ է բնական ՚ի հայրե
 նեացն: Պարձլ սնափառ կոչի նա՝
 որ անգէտ է և ոչ է ուսեալ բնա՛ւ
 և ցանկայ վարդապետութ շնորհին
 և այլոցն. և անունէ զինքն վար
 դապետ: Այ և սին կոչի իբրեթէ
 ոչ գոյ ՚ի նմա իմաստութիւն. վայ
 և փառս ընդունի: Ասկ նորափառ
 կոչի նա, որ սական ինչ մասն առ
 եալ է յիմաստութէ և ոչ է հասել
 ՚ի ծայր գիտութեց, և վս այն որ
 նոր ինչ յանելաւ ՚ի յինքն զոր ոչ
 ունէր յառաջն՝ յաղագս որոյ նոր
 փառս կամի ընդունիլ:
 Պարձել նորափառ ասի՝ զի ոչ յա
 գի փառօք, այլ յորժամ մի փռացն
 հասանէ, ոչ բանականայ. այլ
 նոր խնդրէ: և այնմ ևս հասեալ,
 այլ նոր խնդրէ. և այս յանբաւս:
 Պարձլ նորափառ ասի՝ զի մի իրաց
 ցանկացաւ փառաց և չեհաս. ապա
 հնարի նոր հնարս զի հասցէ. և թէ
 այն հնարիւքն ևս ոչ եհաս, այլ նոր
 հնարս հնարի զի հասցէ: և այս ևս
 յանբաւս:

Եւ սոցա պատճառքն բազում են:

Եւ խ լինի սա՛ յանմտութի. որ
ոչ գիտէ զչափ անձինն. զի զչափ
անձինն գիտել՝ կատարեալ առաքի
նութի է: Իսկ յոչ գիտելն, փառս
խնդրէ անձինն: Եւ իրիշտ լինի յան
հաւատութի. ուն ալազգիքն զի յամ
աւուր նոր փառս խնդրեն: Ուն և
տրն ասէ. զիարդ կարէք դուք հա
ւատալ զի զփառս՝ ի միմեանց առ
նութի: և այս անտի է զի ոչ հաւա
տան թէ յայ ինչ առնուոց են:

Եւ իրիշտ լինի յօտարութի. ուն ոք վտա
րեալ յայլ երկիր՝ ոչ ոք ճանաչէ ըզ
նա. սակս որոյ ինքնին յառաջ մա
տեալ գովէ՝ զքաջութին իւր: զոր
սողովոն յանդիմանէ. մի՛ գովեսցէ
զքեզ քո բերան. այլ՝ ընկերին:

Չորրորդ լինի ի բարձրամտութենէ
բարուցն. ուն և անբանքն զայս ու
նին: զոր սողովոն ասէ. երեք են
որ պարզ շրջին. բայց չորրորդն գե
ղեցիկ ճեմէ: Որ և յաշակերտելսն
է տեսանել. զի ի մէջ բազում

ընկերաց՝ մինն անդէտ՝ ՚ի բարուցն
մուտալ հնարի մեծ երևիլ:

Հինգերդ լինի յընչից բազմութի
և զանազանութի. այս է՝ զի զհո-
գին մուսացեալ՝ ցանկայ այնպիսի
մարդոյ տալ զինչսն զի գովեսցեն
զնա: և թէ հոգւոյ վստաստալ
ասա՝ խեղդի: Այ տրն յանդիմանէ
զիարդ գոհարին է որ զինչսն ու-
նին մտանել յարքայութիւն այ:

Վեցերդ ՚ի բազմութի շնորհացն
լինի. ունի թէ ոք ուսեալ է բազում
ինչ արուեստս, և կամի զամենայն
՚ի գործ ածել. և վստամ գործոյ
նոր փառս առնուլ: Եթերդ լի-
նի ՚ի ճարտարութի լեզուին. և վս-
տամ հարկին բազումք յառաջնան՝

թէպէտ և յանարդ ծնողաց են:
Ութերդ լինի յառաքինութի մար-
դոյն. որք համբաւեալ ընդ ամլը
սելիս՝ թէ այս անուն պահէ կամ
աղօթի. և է ոք որ կամաւ առնու-
ղայս փառս, և կորուսանէ զյանի-
տենական վարձն: Այ և տրն ասէ

յորժամ պահեցես՝ օժ ըզգլուխ
 քո. զի մի՛ երևեացիս մարդկան պա
 Տօղ. զի այն իսկ են վարձք նց.
 Իններորդ լինի ՚ի հարանց անտի
 առաջնոցն. ոպ որդիք Թագաւորին՝
 յանունէ հարցն փառս Ըռւնին.
 և այս ոչ է ՚ի մեղաց կարգի՝ զի հար
 կին տան և ոչ Թէ նոքա խնդրեն.
 Տասներդ յանճազանդուԹէ կա
 մաքն լինի. և առաւել քան զամ
 յայսմ ախտէ բազումք հաղորդին
 այս մեղացս: Այսոյ ասէ առակա
 խօսն. որդի անճազանդ՝ ՚ի կորուստ
 եղիցի: Եւ այս ամբ բաց ՚ի միոյն
 որ ՚ի հարանց անտի լինի՝ այլն ամ
 ՚ի մեղաց կարգի է.

Եւ Թէ յոք գտանի մի՛ ՚ի սոցանէ,
 բազում ոճիրս չարուէ գործէ.
 Եւ իս՝ զի ՚ի պատերազմ պահէ զու
 նօղն իւր. քանզի ոչ լինի արժանի
 փառաւորելոյ, և փառս խնդրէ. և
 յոչ առնուլն պատերազմի: Օ՛ր
 օրինակ՝ Թէ այս անուն մարդոյ ոչ
 դէ է պարտական. և նա եկեալ զմի

ոք ըմբռնել՝ խնդրէ զոր ոչ է տըն
 եալ. և ՚ի հաղառակելն՝ լինի պատե
 րազմն. Լօկդ՝ սուտ հիւանդութի
 տայ առնել մարդոյն. և զկանայս
 կոչել ՚ի տեսս հիւանդութե. ոպ զի
 մասն ինչ փոճրեացի, և մասն ինչ
 զախտս չարութե ՚ի գործածիցէ.
 Լօրդ՝ ՚ի յորսի կենայ թէ մի՛ ոք
 բանս նախատանս դիցէ ինձ. և
 ունկն դնէ առ դրան. և յանկեան
 և ՚ի հրապարակս. և մարդոյ պատ
 ոճիրէ լսել և գալ ասել իւրն. և
 թէ լսէ՝ ոչ համբերէ. այլ ռխայ միշտ
 և նախանձի և ևս ՚ի չարն յորդորի.
 Չորրդ՝ ջանայ սուտ խօսիլ. որպ
 թէ գիտիցէ զամ զոր ուսեալ բը
 նաւ չիք. Սոյ և Թրն՝ սատանայի
 նմանեցուցանէ զայնպիսին. այլ
 որդի ասէ զնա բեւիարայ. ոպ ասէ՝
 որ սուտ խօսի, յիւրոց անտի խօ
 սի. և հայրն նր՝ սատանայ է.
 Յինգերդ՝ ճարի մեծ շնորհս առ
 նու. այսինքն՝ քահանայութե և
 եպստութե և այլոցն. ոչ վս հոգևոր

գործոյ և սրբուհ, այլ թէ և սա
 ռաւել փառաւոր լիցի նոքօք առա
 ջի մարդկան, վս որոյ տրնասէ. որ
 բարձրէ առաջի մարդկան, պիղծէ
 առաջի այ. Ս եցերդ՝ և թէ քահա
 նայ իցէ՝ ծանրացուցանէ ՚ի վերայ
 ժողովրդեանն փախչելով ՚ի նցնէ.
 որպ թէ ոչ իցեն նմա արժանի ժո
 ղովրդուհ. ոպ զի եկեսցեն և անկ
 ցին յոտս նր աղաչելով և կաշառս
 յաւելլով և մարմնական փառս խոս
 տանալով. ոպ և զբազումս տեսաք.
 Լաթներդ՝ անուսումն առնէ ըզ
 մարդն. զորօրինակ՝ ոք անաճարտա
 րուքն գնայ և գայ առ մեծատունս
 և ՚ի նոցանէ առնու ինչս. և սակս
 այնր որ առանց ուսման կարաց առ
 նուլ զփառս՝ ոչ լուսնի զուսումն.
 որոց վայ տայ սողումն. վայ որ է
 թող զուսումն մանկուհ. և մոռա
 ցաւ զուխտն անեղէն.

Սկերորդ՝ զի լուսնալ տայ ըզ
 գլուխն և կոկել զմօրուսն և ագա
 նել զբեհեզս և ծիրանիս. և քաշած

ապրշմով՝ ձեռաց սրբիչ . այլ և կանանց սնդուրս և սպիտակադեղս :

Յորոց և յայսցանէ հարկին՝ ՚ի պռնկուի անկանի ոք . զորօրինակ առ ջրհեղեղանէ տեսանել :

Իննե՛րդ՝ զի զօրէնս քամահել տայ Վս մարդկան կամաց և ցանկուեց և իւրոց փառացն : ոպ այժմ վասն այլազգեաց բանի՝ խոտել զօրէնս հրամայեն ոմանք անագորոյնք՝ կրր կին կանայս ըստանալ . և այս վս այն , զի մի՛ ՚ի փառաց ինչ անկցուք վասն ոչ առնլոյ զկամս նց :

Տասնե՛րդ՝ գլխովին զած անարգէ . զի փառս առնուլ միայն այ վայելէ . ոպ և հրէայքն զքս մարդ կարծելով , առ կոյրն ասէին՝ տո՛ւր փառս այ . ուստի յայտ է՝ Թէ ոչ վայելէ մարդոյ : Իսկ որ զփառս առնուլ կամին , զփառատուքն կուս պաշտս առնեն . և զինքեանս՝ անտան պաշտել : **Ս**այ ան ասէ մարգարէիւն . ես ան նախանձո՛տ եմ . զփառս իմ այլու՛մ ոչ տաց . և ոչ

զքաջութիւնս իմ դրօշեւոց: Արե-
յայսոցիկ յայտ է, զի կռապաշտքն
որ զկուռս ձեռագործս պաշտէին,
զսին փառս պաշտէին որոց ոչ
վայելէր:

Եւ այս մեղք յովոր լինիցի՝ բա-
զում օրինակ ունի որով յայտ-
նի է թէ կորուսանէ զուսօղս իւր:
Եւ իս նմանի քոսի զի որպէս քոսն
ոչ տայ իմանալ ծառոյն մինչև պա-
տէ՝ զամ ճիւղսն, եւ ի հասանելն ի
ծայրսն՝ չորագուցանէ զնա: Եւ սնա
փառութիւն՝ ամենայն առաքինութե-
դիւրան պատի եւ ոչ տայ իմանալ
մինչև ի դժոխոց դուռն. Եւ անդր
հասեալ ոչինչ օգտի ի դառնալ:
Եւ ընդ նմանի ողկուզի՝ որ ի մէջ
հողոյ թաղուի, զի ուն ողկոյլն փտի
ի հողն ապունինելով, այսպէս և առա-
քինի ոք՝ ի սնափառութիւն ապա-
ւինելով՝ փտեալ աեսանէ զհողի
իւր ի վերջին օրն:

Եւ ընդ նմանի անմիտ մշակի, զոր
խաբել ոք՝ գործ տայ առնել մինչև

յերեկոյն և առանց վարձու հանէ
 ՚ի տանէ . կորեալ աշխատանքն , կո
 րեալ և վարձն . Լ՝յսպէս և փա
 ռասէրն այնպէս գիտէ թէ փառս
 առնում . և վս սորա տանջիմ . յայ
 ևս վարձ առնում : Իսկ ՚ի հասանել
 յերեկոյ մահուն՝ այնչափ չարչարա
 նացն ոչ հասանէ և վարձս ոչ առ
 նու : Չըրդ նմանի պատառտեալ
 քսակի . որպ թէ ոք զինչ և ճարէ
 արծաթ և ոսկի՝ անդ ընկենու . և
 ոչ գիտէ թէ պատառեալէ . իսկ ՚ի
 յորոնեւն դարձեալ՝ ոչինչ գտանէ
 ՚ի նա : Լ՝յսպ և փառասէր անձն՝
 գիտէ թէ առաքինութի առնէ և
 պահէ . իսկ յորժամ ՚ի միտս եկեալ՝
 դատարկ գտանէ յամ վարձուց սըր
 բուէ : Հիներդ նմանի ծխոյ ճնո
 ցի . որ երեւի թէ յերկինս ելանէ
 և իրաց ինչ նմանի , իսկ նա յօդս
 ցնդեալ կորնչի : Լ՝յսպ և ՚ի փառս
 զմարդ ոք տեսել՝ գիտեմք թէ յեր
 կինս ելանէ . իսկ նա իւրովի՝ կո
 րընչի ՚ի հողմոյ մեղաց փառասիրութ

Լ մեզ միայն երևի թէ է ինչ :

Ա եցերրդ նմանի հետոց մարդոյ
որ յընթացս տպաւորի . զոր հողմ
փութով ընու և անյայտ առնէ :

Այսպս և զողորմութիւն զոր առնէ
մարդ՝ փառասիրութիւն կորուսանէ
և անյայտ առնէ : Աթոնեքդ նըմա
նի քարի արձակելոյ յերկինս . և ոսկ
նա ոչ հասանէ յերկինս , այսպէս
և աղօթք մարդահաճոյին և սնափա
ռին ոչ հասանէ յերկինս :

Աթեքդ՝ նմանի վիմի ՚ի մէջ ջրոյ
ծածկեալ . զոր ՚ի յանցանելն թէ
ոչ պատրաստութե՞ դիցէ զոտն ,
գթէ և զբեռն կորուսանէ : Այսպ
և նորափառութիւն , ՚ի մէջ ամ առա
քինութեց ծածկեալ կայ . եթէ ոք
ի մէջ առաքինութե գողով , ոչ հա
մարի մեղս՝ գթի նա և զաշխատութն
իւր կորուսանէ : Աննեքդ՝ նմանի
գազանաբեկ զո՛ւարակի . զոր ՚ի հը
նումն՝ հրամայեաց ամ ոչ մատու
ցանել պատարագ : Այսպս և սնա
փառութիւն գազան է պատառօղ

Տողւոյ. և սպանանէ՛ զառաքինին .
որով անհաճոյ լինի Կայ :

Տասնըդ՝ նմանի պատկերի հանել
'ի յորմի. զոր 'ի հեռուստ ետես ոք՝
կարծէ զնա կենդանի. և 'ի մերձիլն՝
միայն զդէմսն գտանէ : Այս և
սնափառն միայն զձե բարւոյ ունի .
իսկ թէ ոք իմաստութե քննէ ,
ոչ գտանի 'ի նա ճշմարտութիւնն :
Այ ասէ առաքեալն . թէ մարդ
կան հաճոյ լինէի , Կայ հաճոյ ոչ էի :

Արդ դէն սնափառուե՛ բազում
և զանազան խորհուրդս արկանէ 'ի
միտս մեր . իբրև զբարիս ցուցանե
լով մեզ. և այնու ջանայ սպանանել
զմեզ : Ասիս ասէ . թէ զիարդ կաս
'ի միայնակեցութեդ . այլ գնա՛ յԵ
և խրատ տուր . և բազում քորս և
եղբարս 'ի միայնակեցութի դարձո՛ .
զի կարգդ մեծ է և դու միայն զի
արդ ժառանգես : Այլ կուսան
կանայս բեր և քեզ քորս արա՛ . զի
լիցիս հայր բազմաց : Օր յանդի

մանէ ան յարարածքն. ուն ասէ առ
 շովտ յորժամ եհան 'ի սողօմայ .
 ապրեցո՛ զանձն քո. մի՛ դառնայցես
 յետս՝ յայսկոյս կամ յայնկոյս . և
 մի՛ կացցես ամենեւին 'ի դաշտի և
 'ի սահմանս նց . այլ 'ի լեառն փա
 խիր. գուցէ և դու ըմբռնեսցիս Ը
 նոսա : Երկր ասէ դեն . ընդէր
 այս անուն մարդ՝ երևելի է և շնոր
 հաց տէր . ոչ ապաքէն դու միայն
 ունիս զայդ շնորհքդ 'ի անէ. արդ՝
 ջանա՛ հանել զնա զի նա սուտ է և
 ոչ ունի շնորհք : Օ սոյն և ժողո
 վուրդն իսրայէլի առ մովսէս ասա
 ցին վն երկու ծերոցն որք 'ի բա
 նակին մարգարէանային . որոց պա
 տասխանեաց ասելով . ո՞ տայր զամ
 իսրայէլ ինձ 'ի մարգարէս :

Երրորդ ասէ սնափառութին . երթ
 փութա՛ 'ի քահանայութե կարգն .
 ընդէր այս անուն քահանայ է և փա
 ռաւոր : արդ՝ որպէս նա ադամայ
 որդի է , և դու ևս . ջանա՛ զի անտի
 է փառքն . և զկամսդ զոր ունիս

կատարեա՛ւ: Օ որ խափանէ բանն
որ 'ի զԼտացիսն գրեալ է վս կոր
խայ և աբիրոնի՝ որ փառասիրուք
մատեան խուսկ արկանել . և ել
հուր և այրեաց զնոսա:

Չըրդ ասէ դէն յերազի . Թէ ես
զքեզ անուանի քահանայ առնեմ
և մեծ տանուտէր . և քեզ նման ոչ
գոյ յարարածս : և այսպէս երևի
յանուրջս՝ իբրև զպօղոս գողով:

Օ որ դա՛նիթ յանդիմանէ . մի՛ հա
ւատար սատանայի . ընդէ՛ր, զի ոչ
գոյ 'ի բերանս նց՝ ճշմարտութի:

Տինգե՛րդ ասէ դէն . դու տանու
տէր և հայրապետ կաց և առանց
չարչարանաց . և երևիս Թէ բազում
չարչարարանս ունիս քան զամ եղ
բարս . և փառքն քո ա՛նելի: Օ որ
իմաստունն ստէ ասելով . են ճանա
պարհք որ Թուին մարդկան Թէ ու
ղիղ են , բայց կատարած նց՝ հայի
յատակս դժոխոց: Ս եցե՛րդ ասէ՝
դու աղէկ գիտես քան զայս անուն
վարդապետ . արդ՝ զի՛արդ նա զամ

գիրս մեկնէ և դու ոչ . արդ՝ արա՛
 և դու մեկնուԹի և ԹարգմանուԹի
 զի դու առա՛նել գիտես : Որոյ պա
 տասխանէ իմաստունն . որ տայ պա
 տասխանի բանի մինչև և լո՛ւել իցէ ,
 անզգամուԹի է և նախատինք :
 ԼօԹե՛րդ ասէ դէն՝ եղբայրսիրու
 Թիւնն օրէնք է . արդ՝ ամ Ծական
 մարդ քո եղբայր է . գնա՛ նց երաշ
 խա՛նոր եղիր . և ասա՛ Թէ ես քեզ
 տէր կենամ . որ քրիստոնայ մարդն
 չկորնչի . զինչ պիտիլ քեզ՝ արա՛ :
 Օ որ իմաստունն յանդիմանէ ասե
 լով . մի՛ լինիր երաշխա՛նոր՝ ակն ա
 ռեալ ընկերին . զի Թէ ո՛չ ունիս
 հատուցանել , առցեն զանկողինս
 յոր ընկողմնեալ ես : ՈւԹե՛րդ ասէ
 դէն . պա՛րտէ որ զքո խորհուրդդ
 ասես ամէն մարդոյ . զի վս՝ այն մեր
 ձակայ լինին բազում մարդկան և
 փառս անուն : Օ որ իմաստունն
 ասէ յականջս անզգամին մի՛ խօսիր .
 գուցէ անգոսնեսցէ զքեզ և ըզ
 բանս քո իմաստունս :

Իններորդ ասէ փառասիրութիւն .
 Թէ Նախնիքն աղէկ են և հեշտ ճա
 նաւրհ . զօրն ամ ուտեն և ըմպեն .
 և զամ զոր ինչ կամին առնեն . Ըէր
 դու ի քահանայութիդ մեռանիս .
 արդ նոքա զայն ամ առնեն և եր
 Թան յարքայութիւն . այսպէս և դու
 գնա արա և պահեսցիս : Օ որ մար
 գարէն եսայի ատէ ասելով . ամ մար
 մին խոտ է . և ամ փառք մարդոյ
 իբրև զծաղիկ . ցամաքեցաւ խոտն
 և Թօթափեցաւ ծաղիկն . և բան
 տեառն մնայ յաւիտեան :

Տասներորդ ասէ այս դե . Թէ ի զուր
 ի քրիստոնէութիդ մեռանիս . այլազ
 գիքն զայս կեանս ժառանգեն , և
 զայն կենաց փառքն ևս նոքա ու
 նին : Օ որ մրդերէն եսայի ասէ .
 մի տար օտարին զփառս քո . և զօ
 դուտն քո ազգաց օտարաց :

Մեփսներորդ ասէ . Թէ գնա ի հրա
 պարակն և անդ արա ողորմութի .
 զի անդ տեսեալ բազումք զքո ո
 ղորմութիդ , և ինքեանք ուսանին .

և վարձքն քո է . զփառասիրութիւն
 ծածկելով . Օ որ տօրն ստէ՛ ասե-
 լով . զգոյշ լինիջիք ողորմութեան
 ձերում . մի՛ առնիցէք առաջի մարդ-
 կան . ապա թէ ոչ՝ այն իսկ է վարձք
 ձեր . Լարկոտաներդ ասէ դէն .
 թէ գնա՛ ի մէջ ժողովուրդեանն լաց .
 և ի ժամատանն յաղօթս կաց . յայն
 պահն յորժամ ժողովուրդքն ժողո-
 վեալ լինին . նոքա տեսցեն զարտա-
 սուսն քո և քեզ երանի տացեն և
 ինքեանք շահեսցին . Օ որ տօրն յան
 դիմանէ ասելով . յորժամ յաղօթս
 կայցէք , մի՛ լինիք իբրեւ զկեղծա-
 շորս որք սիրեն ի ժողովուրդս կալ
 յաղօթս . և ցանկան զի երևեսցին
 մարդկան . և այն իսկ են վարձք նց .
 Լարեքտասաներորդ ասեն դէքն .
 յորժամ պահս կենաս , ընդէն է
 քեզ զմարդիկ տեսանել . այլ անլը
 չայ երեսօք և խոժոռ դիմօք եւ
 դեղնեալ երեսօք կաց . զի մարդիկ
 գիտացեն զքո պահսն . Օ որ տօրն
 ստէ ասելով . յորժամ պահիցէք ,

մի՛ լինիք իբրև զկեղծաւորսն խո-
 ժոռս . այլ օճ զգլուխ քո և լուս-
 զերեսս և աղօթեա՛ ՚ի ծածուկ .
 և հայրն քո որ տեսանէ իծածուկ
 հատուսցէ քեզ յայտնապէս .
 Չորեքտասաներդ ասէ . նիստ առ-
 մարդիկ և ասա՛ առասպել և խօս-
 եաց առակս . զի երևեսցիս ճարտա-
 րաբան . և միտք առատանայ ՚ի բան
 խօսիլն : Օ՛ որ նորն ստէ և ասէ .
 ամենայն դատարկ բանի՛ համարս
 տալոց են զոր խօսիցին մարդիկ .
 զի ՚ի բանից քոց արդարացիս , և
 ՚ի բանից քոց պարտաւորեսցիս :
 Հնգէնսներդ ասէ դէն . նծա-
 բան գիրք դիւրին է , զինչ քաջու-
 թի է քեզ թէ զայդ գիտես . գնա՛
 զիմաստասիրութիւն ուսիր թէ գոյ
 ՚ի քեզ կարողութիւն . ապա թէ ոչ՝
 ոչ իմաստասէր ես և ոչ գիտուն .
 Օ՛ որ առաքելն խափանէ ասելով .
 իմաստութիւն աշխարհիս այսորիկ՝
 յիմարութիւն է առաջի նոն . զի եր-
 կիր է շնչաւոր և դիւական :

Ս եշտաներդ ասէ դէն . յառաջն
իրք մի բարի գործք արա՛ որ ասեն
քեզ թէ արժանի'ես քահանայուհի .
և երբ քահանայ լինիս , զինչ քեզ
պիտիլ զայն արա : Օ որ առաքելն
ոչ ընդունի ասելով . ոչ եթէ ան
ձամբ ոք առնու զպատիւն , այլ որ
կոչեալն է յայ ուղ ահարօն :

Լ օթնւտասներդ ասէ դէն . գի
տեմ զի վարդապետութիւնն այն է
որ գիտեն և վարդապետեն . և ոչ
թէ որ գաւազան առնուն 'ի ձեռս :

Լ րդ՝ դու քան զայս անուն մարդ
որ վարդապետ է՝ գիտուն ես . նա
ոչ գիտէ և քարոզէ . դու գիտելով
զիւրդ ոչ քարոզես : Որոյ առաքելն
պատասխանէ . մի՛ բազում վարդա
պետք լինիջիք . զի մեծ դատաստան
ընդունելոց եմք . զի որ բանիւ ոչ
յանցանէ , նա՛ է մարդ կատարեալ :

Ութնէրդ ասէ դէն փառասի
րութե . գնա՛ յայ շնորհս բժշկուհի
խնդրեա՛ և գիտութե . և յորժամ
զայս առնուս , յայնժամ կարես

առաքինի լինիլ: Օ որ առաքեալն
 ասէ. խնդրէք և ոչ առնուք, վասն
 զի չարաչար խնդրէք և ոչ գիտէք.
 և ՚ի ցանկուեմ ձերում մաշեալիք:
 Եւ տէրն ասէ. խնդրեցէ՛ք նախ
 զարքայութիւն այ, և այդ ամ յաւ
 ելցի ձեզ: Իննեթերդ ասէ դեն.
 աշխարհս այ թշնամի չէ. զի այ է
 ստեղծուած. արդ՝ սիրեա՛ զաշ
 խարհս և որ է ՚ի նմա. զի ոչ թէ
 սա է որ հանէ զքեզ յայ: Որոյ
 առաքեալն պատխանէ. սէր ՝ ճիս՝
 թշնամութիւն առ ամ. մի՛ խնդրէք
 զ՝, և մի՛ զոր ինչ յ՝ թի են:

Բսաներդ՝ հիմայ ասէ որ պահք
 ես, այլ դեն մօտ ՚ի քեզ բան չու
 նի՛ զի կատարեալ ես. և ծառայ են
 դէքն քեզ: Օ որ տրն ասէ. թէ
 ընդ այն մի՛ խնդայք թէ այսք հնա
 զանդին ձեզ, այլ ընդ այն խնդա
 ցէք զի անուանք ձեր գրեալ են
 յերկինս: Յորոց յայս չարեաց
 խորհրդոց զերծուացէ՛
 զմեզ քս ամ:

ՏԲ

աբարաանից հախառնի կայ • որայ
շորհս խոնարհայ • Օռնական առի •

Օղակս Լճարաաանուհի •

Գլուխ Բ

ԼՅՅՆԼԽ ԳԻ

տելի է՝ Թէ ընդէր քան զամ
յետոյ եղ զայս մեղք •

Եւ այս վասն երեք պատճառի •

Եւ Եւս՝ զի առաջին մեղքն աստի
ճան ունէին ի վեր քան զինքեանս
այլ մեծագոյն • զի փոխէին անտի
աստ • Իսկ հպարտութիւն ոչ ունի
վերոյ ինքեան այլ մեծագոյն մեղք
զի փոխեացի վայ ի վերջոյ եղ քան
զամ • Եւ ընդ է՝ զի այլքն՝ հասարակ
առ ամ մարդիկ տարածին • Իսկ հը
պարտութիւն յառաքինիսն միայն •
վայ և յետոյ դասեաց • Եւ ընդ զի սա
յամենայնն կարողանայ լինիլ • այս
ինքն ի գիշերի և ի տո՛ւրնջեան • ի
ողայուէ և ի ծերութե • վայ և վեր
ջոյ դասեցաւ •

Իսկ ամբարտաւանն և ամբարհա

թ

Հաճն և հպարտն՝ երբեմն մի են,
բայց զանազանին: Օ ի ամպար
հաճաճ նա՛հ՝ որ ՚ի միտս իւր կրէ
ախտ՝ թէ իմ առաքինութիս է որ
պատուէ՛ զիս: զոր և ինքն ստուգա
բանի՝ անբարի՛ հաճութի: և կամ
յայն հաճի, որ զայլ ոք ոչ կամի յիւր
առաքինութիւնն տեսանել:

Իսկ հպարտ նա՛հ՝ որ ոչ ունի ա
ռաքինութիւն, և ՚ի միտս իւր
կարծէ թէ իցէ ոմն:

Իսկ ամբարտաճան նա՛հ, որ ամ
մարդոյ յայտնէ՛ զինքն. թէ ես
մեծ եմ քան զամ. այլև տայ պատե
րազմ ընդ սբսն: Օ որ օրինակ սա
տանայ որ ասէր, եդից զաթուռն իմ
յամպս և եղէց նման բարձրելոյն:

Որև ինքն ստուգաբանի՝ ա՛ւան:

Եւ սոցա պատճառք բազում են.
Նախ լինի ՚ի գեղեցկութենէ
էութեն և տեսակին. և ուստի ստեղ
ծա՛ւն: Օ որ օրինակ՝ սատանայ որ
ի լուսոյ ստեղծա՛ւ կամ ՚ի լոյս ըս
տեղծա՛ւ, կարծեաց զինքն մեծ,

Լ'ի լուսոյն գեղեցիկուն նայեցաւ
և ոչ յարարիչն, վսրոյ և հպարտա
ցաւ և անկաւ: Իսկ առամ որ'ի հո
ղոյ էր, ոչ կարաց ինքեամբ միայն
կորնչիլ. այլ կցորդեցաւ յառաջին
կորեալն, և ապա անկաւ:

Լճրկրդ լինի'ի պատրանաց ոմանց.
ոպ օձն խաբեաց զԼա. ասելով նց'
զած ոչ կամեցող նց' բարձրանալոյն.
յորոց պարտեալ կորեաւ. և փոխա
նակ բարձրուեն՝ որով խորհրդով
կորեաւ՝ անկաւ յանձառ լուսոյն:
Լճրդ լինի'ի նախանձուէ. որպէս
կային առ աբէլ. զի վս նախանձուն
որ'ի պատրդն նր հաճեցաւ ան,
ելեալ'ի վր նր սպան զնա:

Չորրդ լինի յանձնահաճութենէ.
ոպ որք առ ջրհեղեղաւն. որ ամ գբ
հաճեալ'ի միտս իւր՝ զոր ինչ կամե
ցան արարին: զոր տրն թոճէ. ու
տէին, ըմպէին, կանայս առնէին և
արանց լինէին. մինչև յօրն յորում
եմուտ նոյ'ի տապանն. և եկն ջր
հեղեղն և կորոյս զամենեսին:

Հինգերորդ լինի 'ի միաբանութենէ
 չարացն . որպէս առ աշտարական .
 զի միաբանութեն' ՅԷ գլխաւորքն
 կամեցան յերկինս ելանել : և յայտ
 է 'ի քակտմանէն . զի յորժամ քակ
 տեցան միաբանութիւնն նց , փլաւ
 աշտարակն բարձրացեալ :
 Ս եցերորդ լինի 'ի ծննդենէ . որպ
 եսաւ անդրանիկ գոլով՝ հպարտա
 նայր 'ի վԾ յակոբայ : Ս ւրոյ ասէ
 Ծ , զեսաւ ատեցի և զյակօբ սի
 րեցի : Լ օթներորդ լինի 'ի խաղաղու
 թէ . որպ սողոմայեցիքն . և 'ի բա
 րեաց առատութէ : ոպ ասէ մրգէն .
 զինչ էր հպարտութի սողոմայ քեռ
 քո . ոչ ապաքէն լիութի ցորենոյ և
 գինւոյ : և մովսէս ասէ . գիրացաւ
 ստոճարացաւ լայնացաւ և ապա ե
 թող զտր : Ս Թերորդ լինի յուժոյ
 անձնէ՝ ոպ սամիսոնին . զի յուսա
 ցեալ 'ի զօրութի բաղկին , ասաց
 ելից արարից ոպ յերեկն . վ ւրոյ 'ի
 բաց եկաց 'ի նմանէ Ծ :
 Լ աներորդ լինի յաջողութեցն այ .

որն առ դաւթիւն . զի Թոր խորտա
կեաց զԹշնամիսն դաւթի . և զԺո
ղովուրդն աճեցոյց . եւ զդաւթի
մեծացոյց . Այս դաւթի Տպարտա
ցեալ ՚ի միտս իւր՝ ետ հրաման՝ առ
նուլ զհամար ժողովրդեանն . վայ
բարկացեալ անձ՝ երեք պատուհաս
եդ . նմա առաջի . յորոց զմահն ընտ
րեաց . և յետոյ զղջացեալ , և զայն
ևս եբարձ . հասնե՞րդ լինի յիմաս
տութի՞ն՝ ոն սողոմոնին . զի զտո՛ւօղն
իմաստութ մոռացաւ , և յիմաստու
թին ապաւինեալ կորեաւ .

Ահա Թոր լինի յանհաւատութիւն ,
ոն սենեքերիմայն և ռափսակայն .
վայ սատակեաց Թոր զնա առ դրանն
եղէմի . Լարկոմանե՞րդ լինի յանվար
ժութի . զորօրինակ՝ ոք ոչ աշակեր
տեալ ումեք և ոչ հնազանդեալ ,
վայ և ինքն ալոց ոչ կարէ վարդա
պետել և կամ հնազանդ կենալ .
Լարեքոմաներորդ լինի ՚ի մասնաւոր
առաքինութիւն . զի որ զամ առաքի
նութիւն կատարէ , որն պսէ Թորն ,

նա ասէ՝ ծառայք անպիտան եմք:
Իսկ մասնաւոր առաքինին և մաս
նաւոր գիտունն՝ գիտէ թէ այս է
զոր մեք ունիմք:

Չորեքսունեքդ լինի ի դիւանաւարու
թիւ. զի դիւանարն միշտ հպարտ է,
և յայտ անտի է զի յոչ լինիլ կա
մացն՝ առժամայն դէն ըմբռնէ և
լլկէ: Հնգեքսունեքդ լինի յ'Յասի
րու թիւ և յընչասիրու թիւ. ոպ տրն
արէ, սէր Յիս և պատրանք մեծ ու
թեւն՝ հեղձուցանեն և լինի անպը
տուղ:

Իսկ թէ յոք գտանիցի այս՝ բազում
ոճիրս չարութեան գործ է:

'Կախ' զի արագ գործել տայ զչա
րիսն. և յայտ ի խոնարհացն է զի
երկնցին և ոչ կարեն չար առնել,
ըստայնմ, երկիւղիւն տն խորշի ամ
ոք ի չարէ: Իսկ ամբարտաւանն՝
յուամեքէ ոչ երկնցի. վս որոյ փու
թապէս կատարէ զչարիսն:

Իսկդ՝ զի զիւր կամքն ամ պաշտէ,
այսինքն, զի զոր ինչ իւր կամքն

ասաց՝ զայն առնէ։ Իսկ այլքն թէ
 անետարան կարդան՝ ասէ սո՛ւտ է.
 ըստայնմ, զխորհուրդս աղքատին
 յամօթ արարին. այլ տրէ յոյս նր.
 Ասորոյ տրն զմեզ խրատելոյ վս ա
 սաց. որպէ՛ թէ ամենեւին ձերոյ կա
 մացդ մի՛ հաճանիք։ Եւ յսինքն՝ ես
 զհաճոյս նր առնեմ հանապազ. զի
 և դուք նոյնպէս զիմս արասջիք.
 Երրորդ՝ զի հարկիւ՛ զամ մարդ ստէ
 ամբարտա՛ւանն. զի անընկերէ դեն
 այն։ Վսյ և յօրէնսն՝ առաջին եդ
 զմարդասիրուին. և ընդ սյ սիրոյն.
 զի որ զեղբայր իւր սիրէ, ո՛չ կարէ
 ամբարտա՛ւան լինիլ։

Չորրորդ՝ զի զամ անարգել տայ ամ
 բարտա՛ւանն. ըստայնմ, ասաց անըզ
 գամն ՚ի սրտի իւրում թէ ո՛չ գոյ
 ամ։ ոպ և ռափսակ գրովք անար
 գէր՝ ո՛չ կարող գոլ փրկել զիէլ
 ՚ի ձեռաց նր։ Հինգերորդ՝ զի ո՛չ կա
 րէ ամենեւին առաքինուի առնել
 զի օրէնքն ՚ի մարդոյ կամացն ար
 տաքոյ են. զի որ զկամս իւր արար

Հարկին զօրէնսն խոտել տայ . զի
Հակառակ կամացն խօսի . և՛ի յան
արդեւ զօրէնսն՝ եղև անօրէն :

Ա եցերդ՝ զի նմանեցուցանէ սա
տանայի . որ ամբարտաւանն էր ՚ի
սկզբանէ . որ ասէր՝ եդից զաթոռն
իմ յամպս : վսյ և յանդուռնդս էջ .
Ա յսպ և ողբ ՚ի նորին բաժնի են ,
ի ներքս ամ կենդանեաց լինին .
Լ յօթներդ՝ զի զամբ դատախազ ին
քեան առնէ . ըստայնմ , տր ամբար
տաւանից Հակառակ կայ : քանզի
ոչինչ մեղաւորի Հակառակ կայ տր ,
բայց միայն ամբարտաւանին :

Աւթերորդ՝ զի թէ ՚ի մեղս ուրեք
անկանի , անհնար է զղջանալ . զի
զղջումն նոյն ինքն խոնարհուին է՝
ընդդիմակ հպարտութե : Իսկ Տը
պարտ վս այն է՝ զի ոչ է խոնարհ .
և յոչ խոնարհին ոչ երբէք զղջայ :
Իններդ՝ ՚ի տարտարոս պահէ զու
նօղն իւր՝ ոչ տալով հանդիստ առ
ընկերն նստիլ . կամ առ եղբայրն
բաղջրութի խօսիլ և՛ի գիշերի ոչ

տայ ննջել. այլ մինչև յառա՛ւօտն
խոկայ թէ՛ զինչ արարից որ նոքա
ինձ ներքեւ լինին: Տասներորդ՝ զի
թէպէտ բարձրացեալէ՛ ՚ի միտս իւր
ամբարտա՛ւանն, այլ ո՛չ տեւէ յոլով
ժամանակս. այլ շոյտ և փոյթ կորն
չի. ուն մրգրէն ասէ. տեսի զամբա
րիշտն վերացեալ և բարձրացեալ.
անցի և ահա ո՛չ էր. խնդրեցի և՛.
Քանզի և հպարտն՝ զնոյն ստուգա
բանէ. հուպ և արդ կորնչի:

Լ. յիւ նմանի հպարտութիւն բազում
իրաց ոչնչից. զորս գիտացեալ ՚ի
բաց փախիցուք. Օ ի նմանի ծանր
վիժի որ հատանի ՚ի բարձր լերանց.
Եւ սաստիկ ոլորմամբ վայրաբերի
յանդուհոս. Լ. յապէս և որ հը
պարտութե՛ ՚ի յայ ՚ի բաց կացեալէ,
անկցի սաստիկ հարու՛ածովք յան
դուհոս. այսինքն՝ ՚ի դժոխս:

Պարձեալ՝ նմանի մարդոյ որ դնէ
զոտան ՚ի վր սարդի ոստայնին եւ
կամի ելանել ՚ի տանիս ինչ. Լ. յայ
և որ կամի ՚ի հպարտութիւն յեցիւ

փութապէս յերկիր անկցի • զի ոչ
 ունի հաստատութիւն ամբողջ ՚ի վր
 հիման տն։ Վարձեալ՝ նմանի ծա
 ռոյ, որ է առանց արմատոց • որ ոչ
 դիմանայ սաստկութեց հողմոց։
 Լ՝յսպէս և հպարտն ոչ դիմանայ
 բարկութենն այ և պատուհասի աշ
 խարհի։ Վարձեալ՝ նմանի առանց
 պարսպի քաղաքի • որ յամ կողմանց
 թշնամին փութով մտանէ և աւե
 րէ։ Լ՝յսպէս և որ հպարտն է,
 կոխան եղեալ է սատանայի • և զամ
 առաքինութիս բաշխեալ է բեւեա
 րայ։ Վարձեալ՝ նմանի խռոնոյ
 չորացելոյ • զոր հողմ ՚ի միում վայր
 կեան՝ ՚ի բազում տեղիս անցուցա
 նէ։ Լ՝յսպէս և հպարտութեան
 բարբն՝ զմարդն ոչ թողու ՚ի միում
 տեղոջ հանգչիլ • այլ յամ տեղիս
 անդադար տունէ։ Վարձեալ՝ նր
 մանէ պղպջակի ջրոյ որ յանձրեոյ
 կազմի և առժամայն պայթեալ եղ
 ծանի և ոչ երևի հետք նր։
 Լ՝յսպէս հրպարտին կեանքն առ

սակա՛ւ մի երեւի, և յիշատակ նր յա
 ճիտեան կորիցէ: Վարձել՝ նմանի
 անպտուղ ծառոց: որ բարձրացեալ
 էն մինչև յօդս՝ և պիտանացութի
 նց է՝ ի հօւրն: Լ՝ յսպ և հպարտն
 առանց առաքինութե է բարձրացել.
 և պիտանացու է նա յատակս դժո
 խոց: Վարձել՝ նմանի քարանց ա
 պառաժից որ ոչ գոյ ի նս այլ ինչ
 բայց միայն պնդութի և ցրտութի:
 Լ՝ յսպ և հպարտն ոչ այլ ինչ ու
 նի, բայց միայն որ ցուրտ է յաստ
 ո՛ւածային սիրոյն և պնդեալ է ի
 չարն անդառնալի:

Լ՝ յլ և դեն հպարտութե՝ բազում
 որոգայթս դնէ մեզ ի խորհուրդն.
 որով ջանայ կորուսանել զմեզ: զոր
 լու՛նել՝ պատասխանի ի սբ գրոց տա
 ցութ և կորացուսցութ զնա:

Վախ երեւի մեզ յանուրջս և ասէ՝
 ես եմ սբն այ. ի հրեշտակ լուսոյ
 կերպարանեալ. որով կարասցէ խա
 բել զոք: Լ՝ և զի սուտ ասէ. քզի
 սբն

Թէն այ՛ քսէ միայն։ Որումպատաս
 խանի տաղուք ըստ բանին Թն որ
 ետ պատասխանի օձին ասելով. ա
 նիծեալ լիջիւր դու յամ գաղանաց
 երկրի. և՛ի վր լանջաց և որովայ՛.
 Լըդդ ասէ գէն Տպարտութե. Թէ
 քեզ նման այլ դք ոչ է բարձրացեալ
 ՚ի սրբութիւնս. այսուհետև դու
 միայն կարող ես առաքինանալ. և
 ահա՛ յայտ է զէ ոչ կրես ախտ։
 Օ ի փոքր մի ժամանակ վս այսր
 բանից Թող տայ սատանայ զի մի՛
 կրեսցուք ախտ։ Ս այ մարգարէն
 խոնարհեցուցանէ. ես որդն եմ և
 ոչ եմ մարդ։ Լըդդ ասէ գէն. այդ
 ՚ի քո զօրութենէդ է որ ճարտար
 իմաստուն մարդ ես. որ այդ չափ
 հաց և բարի ունիս. զոր դու ու
 տես և այլոց տաս. մի Թէ ան մար
 դոյ մաճակալ լինի։ Օ որ յարարա
 ծոցն աբրահամ ստէ. ան է որ կե
 բակրէ զիս ՚ի մանկութե իմմէ. և
 հրեշտակն է որ փրկէ զիս յամ չա
 րեաց։ Չորրորդ ասէ գէն Տպար

տու թէ գործեալ զամբան որ ինչ
 հաճոյ է յաջս քո. զի հրեշտակք ոչ
 ունին կարողութիւն պատուհասել
 զմարդ վնմեղաց: Օ որ տրն յեւքն
 յանդիմանէ որպէս ասէ առ ժողո
 վուրդն. ահա՛ ադիկ հրեշտակ իմ
 առաջի քո երթայ. որ տանի զքեզ
 յերկիրն որ պատրաստեալ է քեզ.
 հայեաց յանձն քո. զգոյշ լեր և լը
 ճիջիր նմա. մի՛ արհամարհեցես ըզ
 նա. գուցէ սատակեսցէ զքեզ:
 Հինգերորդ ասէ դէն հպարտուե.
 թէ պօղ և մակար ևս մարդիկ էին.
 ոչինչ աւելի աշխատեալ են քան ըզ
 քեզ ՚ի յառաքինութիւն. և դու լաւ
 ես քան զնս: Օ որ տրն ասէ. շատ
 է աշակերտին թէ լինիցի իբրև ըզ
 վարդապետ իւր: Վ եցերդ ասեն
 դէքն. թէ ընդէր կանգնիս դու
 առաջի ծերոց. այլ նիստ վաղագոյն
 քան զնս. զի թէմտ նոքա ծեր են,
 սակայն նսւա՛ղ են քան զքեզ:
 Օ որ տրն յերկրորդ օրէնքն ստէ՛
 ընդդէմ ծերոց յոտն կաց վաղվա

զակի • և մեծարեցես զծերս ծե
 րոյն • և երկիցես դու յայ • զի ան
 ձեր եմ • Լաթներդ ասէ դէն Տը
 պարտուէ յորժամ 'ի նեղութի ան
 կանի ոք • զայդ ամ ան արար ի վը
 քո • և դու արդարես • և ան ան
 իրաւութի զքեզ մատնեաց 'ի յայդ
 տանջանքդ • արդ' տուր նախատինս
 ան • և զինչ որ գալոց է դայ • Ս որ
 ստէ 'ի յեղքն ան ասելով մարդ ոք
 եթէ նզովիցէ զան իւր • անէծս
 և մեղս ընկալցի • և որ անուանէ
 զանուն ան արհամարհանօք մահու
 մեռցի • և ան ասէ • որ զհոգին սբ
 հայհոյէ մի թողցի :

Աւթերորդ ասէ դէն • մի անգամ
 փորձեալ • վիճակ ձգեալ թէ է' ան
 ընդ քեզ • և քեզ յաջողէ թէ ոչ •
 զոր յօրէնսն պատուիրեաց ան •
 մի փորձեսցես զան ան քո :

Լաններդ ասէ դէն • զքեզ ան ա
 տէ • և յայտ անտի է զի ոչ ետ քեզ
 շնորհս կամ իմաստութիս • և կամ
 թէ այդչափդ զոր ունիս' ոչ թէ

ած ետ քեզ, այլ դու ինքնին ստա
ցար: Օ որ յանդիմանէ յառաջին
Թգրուեցն. Թէ մարդ մեղանչէ մար
դոյ, կացցեն յաղօթս առ օր վասն
նր. իսկ Թէ առ ան մեղանչիցէ,
առ ո՞վ աղօթեսցեն:

Տասներորդ ասէ դէն հպարտուէ.
բաղձմ են հնարք դիճացն և հայ
հոյութիւնք որ ձգեն ՚ի միտս քո.
զիարդ կարես ընդդիմի հարկանել
նց: Օ որս եսայի յանդիմանէ ա
սելով. մի՛ երկնչիւր յերեսաց նց. և
՚ի բանից նց զոր լուար հայհոյութի,
մի՛ խռովեսցիր. ահա՛ ասիկ ես տաց
սաստ բարկուէ. և դարձցի յերկիր
ուստի եկն: ՄԵ՛տասաներդ ասէ
դէն հպարտուէ. ան՝ ՚ի մեղանորաց
ոչ դարչի զի իւր ձեռացն դործ է.
արդ՝ Թէպէտ դու չառնես զառա
քինութիւն, սակայն այլոց խրատ
տուր: Օ որ մարգարէն ստէ ասե
լով. մեղանորին ասէ ան՝ իսկ դու
ընդէր բնա՛ն պատմես զարդարու
թի իմ. կամ առնուս զուխտ իմ՝ ՚ի

բերան քո. զի դու ատեցեր զխրատ
իմ. մերժեցեր և յետս ընկե՛ր։

Լորկոտասաներդ ասէ դւնն. արդ՝
գեղեցիկ շինեալ ես զքեզ առաքի
նութիւ. և բարւոք կարգաւորեալ
ես զքեզ՝ երանի է քեզ. զոր մար
գարէն ստէ. եթէ ոչ տր շինէ ըլ
տուեն, ինանիր վաստակին շինողք
նր. եթէ ոչ տր պահէ զքաղաքն,

ինանիր տքնին պահասանք նր։

Լորեքոտաներդ ասէ դւն. թէ ԶՏ՝
դի կայ ՚ի վանքս և ոչ ոք նման է
քեզ. աղաչեա՛ զամ գու՝ զի քեզ
միայն լսէ։ Օ որ իմաստուեն յան
դիմանէ. թէ տր ամբարտաւանից
հակուկ կայ. տայ շնորհս խոնարհաց։
Չորեքոտաներդ ասէ դւն. թէ այս
անուն եղբայրն՝ մեծ մեղս գործց.
յանդիմանեա՛ զնա առջի եղբարցն
զի նա յամօթ լիցի և դու արդար
երևեսցիս։ Օ որ տրն յանդիմանէ
զի տեսանես զշիւղ յական եղբոր
քում. կամ զխորդ ասես՝ թող հա
նից զշիւղդ յականէ քումմէ. և՛

Հնգէմօսներդ ասէ դէն. այսուհետեւ
 տեւ արդարացար դու եւ ոչ մնաց ՚ի
 քեզ մեղք բնաւ. զոր յոր արդիւն
 ասելով, եթէ միօրեայ իցէ կեանք
 մարդկան՝. Ա եշտասաներդ ասէ
 դէն հրպարտուե. թէ դու լաւ ես
 քան զամ աշխարհականսն. ընդէր
 նոքա Ը քեզ խօսին. եւ սովաւ հեղ
 գանալ սուր մարդոյ. Օ որ ժողովօղն
 ասէ. լաւ է շուն կենդանի,
 քան զառիւծ սատակել. Օ ի քան
 զառիւծ է քահանայն եւ միակեացն
 յորժամ բարի է գործովք. Իսկ
 յորժամ մեռանի մեղք, լաւ է կեն
 դանի աշխարհականն. զոր դէն
 շուն ասէր. քան զհազար քահանայ
 մեռեալ մեղք. Լօթնեթերդ ասէ
 դէն. պատճառ ամ մեղաց կերա
 կուրն է՝ յամէ հատ զքեզ. զի թէ
 զպատճառն կտրես, այլ մեղք ոչ գոյ
 ՚ի քեզ. Օ որ արն յանդիմանէ. ոչ
 ամ որ ՚ի բերանն մտանէ՝ պղծ է ըզ
 մարդն, այլ որ ՚ի սրտէն ելանէ՝ նա
 պղծ է. Ութնեթերորդ ասէ դէն

Հայարտութե. ոչ կարես զերծանիլ
դու յինէն՝ զի սկզբնաւարն ես եմ.

Օ որոյ զնար զերծանելոյն ասէ
տրն. այս ազգ՝ ոչ իւիք ելանէ, ե
թէ ոչ պահօք և աղօթիւք:

Իննեթերդ ասէ դեն. թէ այս ա
նուն եղբայրն՝ յայսմ առաւօտի բա
ղում ինչ եկեր. երթ յանդիմանեա
լնա. կամ բամբասեալ զնա առ
մեծն և մատնեալ: Արոյ առաքելն
խրատ տայ. որ ուտէն՝ զայն որ ոչ
ուտէն՝ մի՛ անգոսնեսցէ:

Իսաներդ ասէ դեն. թէ երբ
այս անուն մարդ ՚ի մեղք անկաւ,
այլ ոչ դառնայ ՚ի չարեցն. վայ զամ
տուգանս և զնախատինս հան ՚ի գլ
լուխ նր զի երկնչիցի ՚ի քէն. զոր
առաքեալն խրատէ. եղբարք՝ եթէ
մատնեսցի մարդ յինչեւիցէ յան
ցանս, դուք որ հոգեւորքդ էք՝ զօ
րացուցէ՛ք զնա ՚ի հոգի հեղութե.
և դու յանձն քո հայեսցիր՝ գուցէ
և դու ՚ի փորձութիւն
անկանիցիս:

Յորոց յայսցանէ յամբանց փրկես
ցէ զմեզ քս ան օրհնեալն յանի
տեանս յանիտենից ամէն:

* Յիշատակարան Յորհնոյի Ղարայա
Լորդ՝ ով սիրելի եղբայր՝ գիտաս
Ջիր զի վս կարօտութեան գրոց
զոր ոչ ունիմ միսիթարիչ ինձ և օգ
նական՝ հնարեցայ առ Սուրբս այս
ձեռն ձգել և ի նմանէ առել մասն
ինչ բան օգտի՝ սակս ինձ և բանի
բարոզութիւն: Եւ քանզի այս ծած
կեալ գոյր՝ միայն միայնակեցացն
պահեալ՝ որ ամենեցուն վայելէ
ուսանիլ:

Լորդ՝ եղև զոսն համառօտութե
սորա ի ներքսագոյն անապատիս
տանձփարախոյ՝ յորում նստեալք լ
ռիկ ի տան: Յամի նի ի բերորդի
Թոնականութիւն հայոց:

Լորդ՝ աղաչեմ, որք օգտիք ի ամա
նէ և կամ օգտեցուցանէք զայլս,
յիշեսցիք ի սք սրտի ձերում զան
արժան աշխատօղ սմին զմատթէոս
վարդապետ:

* Երբն Սարկեոսի Արքեպիսկոպի
 Երբն զան ողբերգութեամբ: Ոգեալ ՚ի լա-
 զան Լաւանի Բաբունդոսի Գարեգորի:
 Բնդ եմն և յիշատակեալ զոչն լաւաց և
 արածին՝ որ ՚ի վրաց տուն ՚ի Կապադոկի-
 անացի: Բանդի պատկեր անուրայն ՚ի Գր-
 դարաց: Տառապանդ ՚ի հրաշակեան Արա-
 պիս Եղբայր Խոր:

ՍՏԵՅՐ ԲՕ

մահ իմ փոխանակ մահու-
 քո. և զգերեզման իմ փո-
 խանակ գերեզմանի քո՝ ողբայր եր-
 բեմն դաւիթ իվր աբիսողոմայ որ
 դու իւրոյ: Օղյնն առեալ նո՛ւա
 գեցից և ես յիմումս ողբերգուեմ:
 Սանաւնդ՝ զի ինձ առաւել վայե-
 լէ բանս քան նախամրգրէին:
 Եւ ևս առաւել ամաչեցուցանէ՝
 զիս անձայրն բազմօք:

Նախ՝ զի նա լայր զապստամբեալն
որդի. իսկ ես զսիրելին իմ և ըզ
մերձաւորն ո՛չ լացի։ Արի՛րդ՝ զի ա
բխողոմ՝ զդաւիթ սպանանել ջա
նայր՝ և նա կսկծայր վս նր։ Ասկ
հայրն իմ և եղբայրն՝ ո՛չ թէ ըստ
նանել ջանային, այլ կամէին կըր
կին ոգի փչել յիս կենդանութե.
և ես ո՛չ սգացի զնոսա։

Արդ՝ զի աբխողոմ՝ զեղբայր իւր՝
շանդրանիկ հօրն սպան, և նմա կըր
կին ցաւ էած. և վս այնմ ոչինչ
փոյթ առնոյր յանձն. այլ կական
բարձեալ լայր։ Ասկ հայրն իմ զամ
ստարան եղբայր կացուցանէր. և
եւս ո՛չ աւաղեցի զնա։

Չորրորդ՝ զի աբխողոմ յանկողին
հօրն եւ. որ ամսթ հր նախատանաց՝
ազգին և օրինաց. և դաւիթ ոչ հո
գաց վս այնմ. այլ աղաղակէր՝ աբխ
ողոմ որդեակ իմ, որդեակ իմ աբխ
ողոմ։ Ասկ հայրն իմ և ո՛չ ի սբ
անկողինս մերձեցաւ. և եւս ո՛չ եր
բէք ձայնեցի զանուն նորա։

Հինգերդ՝ նա յափշտակել Զանաց
 զԹԳՐՈՒԹԻ՝ Տօրն, վն՝ և փախեալ.
 և յետոյ պատուհրէր՝ խնայեցէ՛ք՝ի
 պատանեակն: Իսկ ես առի զպա-
 տիւն և զփառք՝ ի Տօրէն իմմէ, և
 ոչ հառաչեցի զնա: Ա՛յցերդ՝ զի
 աբխսողօմ ոչ գնայր Եւ Կամաց Տօրն.
 այլ զնմա՛ բան՝ արտաքոյ Կամաց նր
 առնէր. և նա ՚ի տուն մտեալ ոչ
 դայր ՚ի դուռս բազում աւուրս վն
 նր: Իսկ հայրն իմ հոգեւոր ոչ եր-
 բէք անարգեաց զբան իմ, և ես ոչ
 տրամեցուցի զերեսս իմ վն նորա:
 Լօթներդ՝ նա զսիրտ ժողովրդէնն
 գողանայր՝ հանելով ՚ի Տօրէ իւրմէ.
 իսկ նա՛ զմահ իւր տայր փոխանակ
 մահու նր. և զգերեզման փոխա-
 նակ գերեզմանի նր: Իսկ հայրն իմ
 զնմա՛ մարդոյ սիրտ առիս գրաւեաց
 և ես ոչինչ փոխանակեցի նմա:
 Աւթերորդ՝ նա ելեալ ՚ի Տօրէն,
 յայլմէ՛ ստացաւ զանուն Թագաւո-
 րութեն. և նա սաստէր գուժ բե-
 րողին: Իսկ զանուն և զիշխանութի

Ես 'ի հօրէն իմմէ առի, և ոչ սաս
տեցի գուժ բերողին ինձ:

Խննե՞րդ՝ աբիսողօմ Թաքուցանէր
ղբան իւր 'ի հօրէն իւրմէ. որ կա
տարեալ ցոյցք է ատելուէ. իսկ նա
զգեղեցկուի գիմացն 'ի միտ ածէր
և աղէխարշ լինէր: Իսկ հայրն իմ
հոգևոր զամ ծածուկ սրտի իւրոյ
զիմաստից ծանոյց ինձ. և ես ոչ
եղէ աղէխարշ վնձմա. մանաւանդ
դի 'ի տիպ արեգական էին փայլումն
երեսաց նր: Տասնե՞րդ՝ զի նա յաւ
իտենական կամեցաւ կորուսանել
զդաւիթ. իսկ դաւիթ ոչ ուրախա
ցաւ վասն աբիսողօմայ մինչև ցօր
մահունն իւրոյ: Իսկ հայրն իմ
կամեցաւ յաւիտենական ժառանգ
լինիլ զիս, և ես ուրախ եմ 'ի մահ
նորա:

Եւ յերաւի՛ զի ուրախ եմ:

Եւ իսկ զի եղբայր եղէ մարտիրո
սի: Եւ զի յազգէ իմմէ արժա
նի եղև դք վկայել վնձմանն քի
Եւ զի կենդանի պատարագ

մատուցաւ այլ բանական ողջակէզ
 'ի հոս անուշից ան. Չորդ՝ յընթա
 նալ նց 'ի մի ժամանակի 'ի կէտ կոչ
 մանն, կոչէ և զիս նահատակակից
 նոցին լինիլ. հինգերդ՝ զի 'ի նոսա
 հայեցեալ ունայնուի ունայնուեց
 երևեցաւ յաջս իմ աշխարհս ամ:
 Վեցերդ՝ զի ոչ երբեք խնդացից
 ընդ մարմնաւոր կենաց. Թէպէտ և
 բազումս պատահիցէ՝ 'ի նոսա հայե
 լով. Եօթներդ՝ զի շաղկապ ոտից
 մերոց առաջնորդելով առ ինքն կո
 չէ. հապա՝ փութալով:
 Ութերորդ՝ զի 'ի բարձրք հասակի
 գնացին. այլ կատարեալ դուով.
 ոմն քառասնամեայ, և ոմն վաթսու
 ամեայ. Իններդ՝ զի 'ի պատրօղ և
 'ի խաբօղ կենացս՝ անբիծ և անա
 ռաա վարուք զերծան 'ի գողն աբ
 րահայմու հանգչելով:
 Տասներդ՝ զի և ինչ յանցաւորիս
 բարեխօսեն առ ցանկալին. զի Թէ
 օտարքն յոյս ունին առ օտարսն բա
 րեխօսել, քանի՞ ևս առաւել որ

եղբայրն է ըստ մարմնոյ՝ և հայրն
ըստ հոգւոյ և հաւատոյ և կնքոյ
և այլոցն:

Լ. Եւ Թէպէտ ըստ առաքելոյ բանին
ոչ է արժան տրտմիլ վս ննջեցե
լոց որպէս այնք որոց ոչ գոյ յոյս,
այլ ասէ՝ արժան է լալ ըստ լացօղան
վս հինգ պատճառի: 'Լախ' զի ի
մասցուք զպակասութի բնութեա,
որ մեղօքն պղաժայ զպատուհասս
դայս եբեր 'ի վս մեր: Լաքիդ' զի
որք մնամք 'ի գնացելոցն, արժան է
սակաւ լալ զմեզ զորքս՝ 'ի յայնպի
սի ծնողացն դատարկ մնացեալ:
Լաքիդ' լալ արժան է վս այնմ Թէ
'ի մարմնաւոր կենացս զըկեցաւ, ո
գիտէ Թէ հանդիպիմք նմա 'ի հան
դերձեալն տեսանել զփառս նր,
Թէ 'ի դժոխս հեռացեալ մաշիմք:
Զրիդ' լալ արժան է զի ոչ գնիմ
այլ միսիթարիչ փոխանակ նց՝ ըստ
մարմնաւոր կերպին:

Հինգեքիմք՝ զի ոչ պատահեցայ առ
ժամս մերձ առ նոսա. որ տուեալ

էր զՏրաժարականն ողջոյն:

Այսորոյ արժան է ինձ ասել ըստ
դաւթայ՝ ցա՛ն է ինձ վասն քո եղ
բայր իմ յովնաթան:

Եւ արդ ուստի՞ ներբողեցից ըզ
քեզ Ճառս ողբերգականս:

Քանզի թէ ընթանամ 'ի Տրապա
րակս եկեղեցւոյն, ո՛չ գտանեմ ըզ
քեզ: Եւ թէ 'ի ժողովս բարի արնցն

ուր հանապաղ նստէիր, նոյնպէս
անդ ո՛չ երևիս: Իսկ թէ 'ի դահոյս
թափնորական շտապեցայց՝ ուր հա

նապաղ կանխէիր, և անդ ևս խնդ
րեն զքեզ: Իսկ թէ 'ի բնակուիս
ձեր ընթացայց առ ընտանիս և սի

րելիսն, և նոքա դեռ ևս ողբան ըզ
ձեզ: Իսկ թէ զմայր քո հարցանեմ
'ի յողբալոյն ո՛չ կարէ պատասխա

նել ինձ: Եւ թէ 'ի դրակեցուէն
քննեցից զքեզ, և նոքա յողոց հա

նեն: Իսկ թէ յուսումնակիցսն քո
ժպրհիմ, և նոքա 'ի սուգ են անհը
նարին վս քոյին տեսուէդ զրկելոյ:

Իսկ թէ 'ի տեղի աղօթիցն որոնեմ,
տե

տեղի ծնրադրուե քո ունայն է:
 Իսկ թէ զդասս քահանայուէն զըն
 նեմ, և նոքա հառաչեն զգեղ քո:
 Իսկ թէ ՚ի խրախուծիս հոգևորս՝
 և նոքա գլխիկորեալ են և ձեռս
 զերեսօք արկեալ ողբան:
 Իսկ թէ զդասս գրոց աշակերտացն
 հարցանեմ, նոքա իբր զմոլե եղեալ
 են անտերուծ շրջելով ՚ի մացա
 ռուտ վայրս փշոց. ողբ տնելի ինչ
 ոչ գտանեն, բայց միայն զխոցն ծոս
 հոգւոց: Այս որոյ ՚ի միտ ածեալ՝
 ոչ ուրեք երևիք աստ յայսմ ճիս,
 բայց միայն առ տենչալին ձեր քս:
 Օ որոյ զհրամանքն հանապազ ըն
 թեռնո՛ւիք: Օ որոյ զպատո՛ւիրան
 քըն կատարէիք: Որոյ հանապազ
 հնազանդ լինէիք՝ մահու չափ և մա
 հու խաչի: Որոյ միշտ հետեւէիք:
 Որոյ բնակարան կազմէիք զձեզ:
 Որոյ զենի ընթանայիք: Որում
 ցանկայիք: Որոյ և բաղձայիք:
 Որոյ և փափագէիք: Որոյ ունկն
 դեր լինէիք: Որոյ ճանաչահից

լինէիք: Օ որոյ շնորհամանսն հրա-
 տարակէիր: Օ որոյ զբանն քարո
 զէիր: Օ որոյ զսատն ցուցանէիր
 Օ որոյ զյանդիմանութիւն՝ աներ
 կիւղաբար յայտնէիր: Օ որոյ ըզ
 մսիթարութիւն՝ ի յողի տպաւորէիր:
 Որոյ վասն աղօթէիք: Որոյ վասն
 պահէիք: Եւ որ ծունր կրկնէիք:
 Սոյ արտասուէիք: Սոյ ողոր
 մութի բաշխէիք: Սոյ տքնէիր:
 Սոյ յոտն կայիր: Սոյ զքունն
 հատանէիր: Օ որոյ դէմս աղաչէիր
 Օ որոյ զլսելիսն ձանձրացուցանէ
 իր՝ ի բազում աղօթիցն և ի սաղ
 մոսերգութեցն: Եւ որ կանխէիք:
 Եւ որ առաւօտ առնէիք: Եւ որ
 ձայնէիք: Յորմէ պատուեցար կըր
 կին կենօք: Յորմէ իմաստնացար:
 Յորմէ արժանի՝ եղեր առնա՛ եր
 Թալ: Յորմէ ի վեր կոչեցայք:
 Յորմէ դասի՛ն պատուեցայք:
 Յորմէ պսակեցայք անթառամ պը
 սակօքն:

Եւ քանզի հրեշտակք սեփհական

ունին զմաքրութի՛ն ՚ի բնական լու
 օոյն որ ունին ՚ի ստեղծմանէն :
 ուստի և ո՛չ երբէք կարեն շեղել
 ՚ի տեսութեան ձային : Իսկ դու ՚ի
 մարմնական և յաղթանոր կեանս գո
 լով՝ արմատ ունելով զփտեալն ա
 դամ և ծնեալ յախտից՝ յետոյ ժա
 մանեցար մաքրութե գերադոյն գը
 տեալ : Դարձեալ՝ զի խնամքն այ
 պահէ զեօ՛ ՚ի մաքրութիւն անմեղ
 մնալ և ո՛չ թէ բնութիւն : Իսկ դու
 ՚ի մեղանշտիւն ազգէն ադամայ՝ սըր
 բեցար մաքրութե սրտի և առաքի
 նացար : Դարձլ՝ թէպէտ մաքուրք
 են իսկզբանէ , սակայն ո՛չ կարեն
 հայել ՚ի յերեսս անօթեան : Իսկ
 դու սիրելի եղեր . մանաւանդ տե
 սօղ և շօշափօղ : Ըայնմ , ձեռք մեր
 շօշափեցին ի վերայ բանին կենաց :
 մանաւանդ թէ ըստ սրբութե սրտի՝
 ըստ բանին տն : Դարձեալ՝ հրեշ
 տակք ո՛չ կարեն հեղուլ զարիւն
 և մարտիրոսանալ : քանզի ո՛չ իսկ
 արիւն ունին : Իսկ դու հեղեր

զարիւն քո վս անուանն տն՝ համ
բերելով վասն նր։ Ղարձեալ՝ զի
նոքա ոչ կարեն փոխել զկեանս իւ
րեանց ընդ այլոյ կենաց։ Թէպէտ
և տեսանեն գերագոյն կեանս նա
հատակացն։ Իսկ դու փոխանակե
ցեր զանցաւորս զայս ընդ անան
ցին, և գնեցեր արեամբ զար
քայութիւնն։

Լ յլև զարմանայ ադամ։ քանզի
ձեռնասուէն զաւակ գողով այ,
և յանձառ փառսն եդեալ, և պատ
ռով շքացուցեալ, ոչ կարաց օր մի
'ի պատուիրանն այ մնալ։ Իսկ 'ի
քեզ տեսեալ ամենայնիւ զհակա
ռակն՝ և համբերօղ և պահօղ։

Լ յլև 'ի կատարման պատուիրանացն՝
ոպ նա ոչ պահելովն ել, և դու պա
հելովն մտեր։ 'Նա զրկեցաւ զառա
ջինն, և դու ժառանգեցեր։ 'Նա
'ի յօձէ պատրեցաւ, և դու կոխե
ցեր զթոյնս վիշապին։ 'Նա կողիւն
խաբեցաւ, և դու զնա արհամար
հեցեր։ 'Նա զսէրն այ փոխանակեց

ընդ կնոջ, և դու զճիս ընդ այ
Նա վս միոյ պտղոյ ել, և դու միով
դաւանութե մտեր:

Նայիմ և ի ճգնութիւն ենովքայ.
զի նա առաջին վկայ պատուիրա
հին, և դու յետին ժամանակիս
վկայեցար արդար գող: Նա ի յաշ
խարհի կենցաղավարութենէ ել և
յետոյ յերկինս ելեալ, նոյնպէս և
դու յերկրի բարւոք քաղաքովա
րեալ և յետոյ մարտիրոսական մահ
ոճամբ վկայեալ:

Նալ արդարն նոյ ի փրկութիւն
տանն իւրոյ կազմէր զտապանն, և
դու զմարմինդ ետուր կազմ ի չար
չարանս փոխանակ ողւոյ քո:

Նա ի մէջ ալեաց ջուրցն ծփեալ,
և դու արեամբ ներկեալ և թաթա
ւեալ: Նա այգի տընկեալ և ար
բեալ, և դուք՝ արբեալ ոմն զբա
ժակ սիրոյ, և ոմն զարեան. որով
թմրեալք ի զմայլումն անուշահոտ
կենացն յաւիտենից:

Եւ եցի և զհայրն հաւատոյ աբ
րա

րահամ. զի նա ՚ի հեթանոսութե
հաւատացեալ, իսկ դու ՚ի հաւա
տացեալ զարմէ սերեալ և սնեալ:

Նա հաւատով պայծառացան, իսկ
դուք հաւատովք և գործովք ե
րևեցայք: Նա ՚ի հեռաստանէ ըզ
փառս միածնին տեսեալ և ուրա
խացեալ, իսկ դու քոյին անձամբ՝
յանձին կրեցեր զփառս միածնին.

այսինքն, զչարչարանքն և զմահ:

Եւ յլե գրեմ՝ զնահապետսն: Օ ի
ոմն ՚ի նոցանէ՝ մարմնական ըն
չիւք փարթամանայր: և ոմն զանա
կօք. և ոմն անունամբ քանութե,
Իսկ դուք՝ հոգւով և արեամբ և
մարտիրոսական նահատակութե:

Նա թէ և զմովսէս գերամբարձն
մարգարէ: Օ ի նա յեգիպտոսէ
զերծեալ, և դուք ՚ի խաւարային
բանտէ աշխարհիս: Նա առ ջնորդ
եղբարց իւրոց, իսկ դուք՝ ոմն հա
ստրակ ժողովրդեան, և ոմն քաղա
քի և ազգականաց և ամ ազգա
տոհմի: Նա միայն զյետոյսն ետես

շորն, և դու զբռնանդահն կրեցեր
'ի քեզ զածն բան:

Լ. յլև մարգարէքն ամ ընդ աղօտ
տեսին՝ սակաւ ինչ 'ի հեռաստա
նէ: Խսկ դու ներկայաբար և բոլո
րապէս և կատարեալսումք. որում
և հրեշտակք ցանկանան:

Քարձել և յայլ տեսակս դարձու
ցից զբանս: Քանզի զառաջինն
մարտիրոսք բազումք եղեն. ոմանք
յառաքելոցն, այլք 'ի հայրապետաց:
Խսկ այսոքիկ որք 'ի ձերում հան
դիսի են ժողովեալ, առաւել են
քան զնս բազում կերպիւ:

Սախ՝ զի նոքա մարմնական աջօք
տեսին զքս և չարչարեալ և ու
սեալ 'ի նմանէ: Խսկ սոքա հոգոյն
աջօք նայեցեալ, և 'ի մարդկանէ ու
սեալ՝ գերադրական չարչարանօք
նահատակեցան: Երկէ՝ զի նոքա
'ի ժամանակս դարնանային եղանա
կին նահատակեցան. յորում փրթ
թեալ վարդն հաւատոյ պայծառա
նայր: Խսկ սոքա 'ի ժամանակս ձը

մեռնացեալ և սառուցեալ օդոյս .
 յորում ոչ գոն կանաչութի գոր
 ծոց և պայծառութիւն հաւատոյ՝
 ծաղկեցան և վարդ անուշահոտ ե
 ղեն քի։ Լորդ՝ զի անդ բազումք
 էին մարտիրոսք և յամ վայրի և ըզ
 միմեանս յորդորէին։ Խսկ աստ՝ սա
 կաւք են և ոչ ՚ի բազում տեղիս .
 այլ միայն սոքա առ ընկալան յան
 ձինս զայս հանդէս չարչարանաց։
 Չորրորդ՝ զի անդ ոչ էր զարմանք
 եթէ ոք լինէր հանդիսակից քի։
 Խսկ աստ զարմանալի և կարի՛ւն .
 զի յայսմ ժամու ոչ ումք պատա
 հեցաւ այսպիսի ճանաչի՛ս փրկուե՛լ .
 Հինգ երդ՝ զի անդ խաբէութիւն
 սատանայի նորագոյն հարեալ և վա
 նեալ էր, վնյ ամենեքեան կամէին
 յերկինս ելանել։ Խսկ աստ՝ վառ
 եալէ խաբէութի բանսարկուն .
 յորոց հանդիսի միջի՝ բազումք խա
 բեցան և կորեան զկորուստն
 յաւիտենից։

Դարձեալ և յայլ տեսակս դար

ձուցից զքանս: Բանլի Թէ՛նորք՝
չորս կերպի՛ն ճոխանան: Դմանք գե-
ղեցկու՛ք: Լ՝յլ քաղում զօրօք:
Լ՝յլ քաղում աշխարհա՛ն: Ե՛ն
Լ՝յլ իմաստու՛թք: Խսկ դու գե-
ղեցկացար՝ ի տիպ մարմնոյդ . որոյ
ոչ հանգոյն գտանեմ այժմ:

Լ՝յլ քաղումս ընդ քեզ զօրս ժո-
ղովես հանդիսակից նահատակու-
թեդ՝ հանդերձ եղբարքք և հարբք:
Լ՝յլ առեր իշխանու՛թի ի վերայ
Դքաղաքաց: որ է քաղմապատիկ և
առա՛նել ևս: Խսկ իմաստու՛թք՝ զի
իմաստու՛թի յելս ճանապարհի գո-
վի ասէ իմաստունն . յայտ է թէ գե-
ղեցիկս իմաստնացար յելս ճանա-
պարհին քան որ էիր յ՛ճի:

Վարձել՝ ճանապարհորդք չորիւք
կերպի՛ն շրջին: Նախ պատրաստու-
թեամբ անձին՝ ոտից՝ և գլխոյ:

Լորկդ գիտու՛ք ճանապարհացն՝ որ
ուղիղ ընթանայցէ: Լ՛րդ՝ գլխով
գանձուցն . որք ի վաճառս տանին:

Չորրորդ՝ պաշարով կերակրոյն:

Իսկ դու՝ ի ճանապարհ կենացն յորս
 գնացեր՝ առանելապէս պատրաստե-
 ցեր զՏոգիդ. որ է գլուխ։ և զմար-
 մինդ ոտք՝ ժրուք առաքինուէն։
 Եւ իսկապէս իմացեալ զճանա-
 պարն որ է ճշմարտութի և կեանք.
 որոյ ուղղութիւն և՛ ի կեանս վեր-
 ընթացար։ Եւ յլլ ունիս գանձ
 գլխոյ. զի զխոտան ինչս աշխարհիս
 վաճառեցեր, և զյաւիտենականն
 առեր անդ զՏաճատս և զգործս։
 Եւ յլլ ունիս պաշար զՏացն կե-
 նաց զիջեալն ի յերկնից՝ զմարմին
 և զարիւնն որդւոյն ան. զի ճաշա-
 կեցեր և՛ ի նա՛ բնակեցար. և
 նա ի քեզ։

Եւ արձել՝ արոճեստաւորք չորիւք
 վարժին։ Եւ իսկ ուսմամբ՝ և կրթ-
 ութեամբ, նիւթով, և գեղեցիկ
 նկարակերտութիւն։ Իսկ դու նախ
 ուսար ի սբ գրոց զկարգ և զկրօնս
 քրիստոնէութեան։ Եւ անձամբ
 կրթեցար։ Եւ նիւթ՝ զբանն ըն-
 կալար։ Որք զՏոգիդ գեղեցկաց

յօրինեցեր պայծառ տաճար եւ
զուարթատեսիլ երկնաւորացն
ամենեցուն:

Դարձլ խորէջք՝ չորիւք գտանեն
զմարդարիտն: Ասխ զանձանց կո
րուստն յանձն առնուն: Արկրդ՝
գինս առնուն արեն: Արդ՝ ձիթով
Չորրդ՝ պատրուակաւ: Ամանապ
եւ դու նախ զմարմնոյ կորուստն
յանձն առեր: Ըստայնմ, որ կափցի
կեցուցանել զանձն իւր՝ կորուսցէ՝
զնա: Այլ գին առեր ՚ի տնէ՝
զարքայութիւնն: Հարիւրապատիկ
առցէ ասէ և զկեանս յանձնա
կանս ժառանգեսցէ: Այլ ըզ
լոյս հաւատոյ յանձին ունելով
որով և լուսընկալ եզեր ՚ի մէջ խա
ւարային ծովուս: Այլ պատըր
ուակեցեր արեամբ զաչս մարմնա
կան: զի դու ինեղքոյ կենդանի և
լուսաւոր, և արտաքոյ երեւիս մեռ
եալ և ապականեալ:

Դարձլ աշխարհ չորիւք է շէն:
Ասխ՝ բազմութեամբ մարդկան:

Լօրկրդ վաճառան՝ տուր և առիւն.
 Լօրրդ՝ սահմանան իւրաքանչիւր
 վիճակի և ընչից: Չրրդ՝ գործով:
 Արուամ և հանատացան՝ թէ ար-
 ուեստի և թէ այլ իրաց: Իսկ դու-
 շինեցար ըստ չորից կերպիցս այսո-
 ցիկ: 'Նախ՝ զի քաղաքան հանդերձ
 բազմութեամբ արամբք ընկալար
 զնահատակութիւն: Եւ յլլ ընտրեցեր.
 առեր և տուներ. զկեանս զայս աը-
 ներ, և զայն առեր: Եւ յլլ սահ-
 մանան փակեցար յիւրաքանչիւր
 քոյին ընկերաց զպսական մարտիրո-
 սուր և գործոյ: Եւ յլլ շահեցու-
 ցեր զոր 'ի քեզ տունեալ էր զքան-
 քար և գործ. յորում կրկնակի ա-
 ռեր զպատին: ծառայ բարի և հա-
 նատարիմ կոչեցար՝ 'ի վր բազմաց
 կացուցանելով:

Եւ արձեալ չորիւք պատերազմին
 զինունորք: 'Նախ փքնան: Լօրկրդ
 լաղակաւորան: Լօրրդ՝ նիշահան:
 Չրրդ՝ ուռամբ: Եւ յոպէս և դու
 'ի զինունորութե մեծի հանդիւիդ

կատարեցար: Օ ի նետ՝ առեր ըզ
բանն այ. զայն որ ասէ, մի՛ երկըն
չիք ՚ի սպանանելոյ զմարմինն:

Եւ վաղակաւոր՝ զգաւանութիւն
հաւատոյն. որով հարեր զսիրտն բե
լիարայ: Եւ նիզակ՝ զբարի գործս.
որով կարէվէր խոցեցեր զանմար
մինն: Իսկ ուռն՝ զմեծ սէրն որ
առ ան կապեցար՝ ծանրացեալ գը
թով նր՝. որով հարեր զսէր Եիս
և վանեցեր:

Ի արձի՛ հանդերձ, չորիւք գեղե
ցիկս երեւին: Եւ իս սպիտակն՝ որ է
վուշն: Եւ ըրկրորդ կարմիրն՝ որ է
որդանն: Եւ ըրրորդ ծիրանին՝ որ է
կոնքիլոսին: Զորրորդ և կանաչն՝
որ է բուսոցն: Եւ մանապէս և դու
գեղեցիկ հանդերձ զարդարեցար
բի: Օ ի սպիտակացար՝ լուացեալ
իսկզճնականէն և ՚ի ներգործակիւն
մեղաց: Եւ եղեր որդան կարմիր՝
ներկեալ արեամբ յորդանէ մարմ
նոյդ: Եւ ծիրանի եղեր ՚ի մկր
տութե ջրոյն և հոգւոյն: Եւ կա

նաչացար առաքինութիւն:

Դարձել որք ՚ի սեղան նստին՝ չորիւք ուրախանան: Ասի Տացիւն և ջրով, գինեաւ և անոյշ խորտկաւ:

Իսկ դու ՚ի սեղանն այ կամեցար նստիլ, և ընկալար ըստ չորիցս այսոցիկ: Օ ի Տաց՝ առեր զկերակուրն անմահ զմարմին որդւոյն այ: Եւ

ջուր՝ զիմաստութիւն Տոգւոյն: Գինի՝ զխորհուրդ եկեղեցւոյ: Եւ անոյշ խորտիկ՝ զփայլումն ան

ճառ փառացն. զոր ակն ոչ ետես և ունկն ոչ լուսն:

Դարձի՝ Տողագործք չորիւք վաստակին յերկրի: Աղամբ և փոկօք և երկաթեաւ և փայտիւ. յորոց արդիւնանայ բազմապատկապէս պըտուղն: Այսպէս և դուք որ գործեցիք զերկիր բանին: Օ ի լուծք եղբարց լծեցայք իմարտ չարչարա

նաց: Աւ փոկօք մարմնոցդ՝ քարշեցայք ՚ի տանջանս: Եւ երկաթիւ Տոգւոյ՝ Տերկեցիք զբանն որ Տարիւրաւոր պըտղաբերեաց: այս է

Հարիւրանորն և բարի երկիրն,
Եւ փայտիւ ոսկերացդ՝ ճարճա-
տեցայք:

Դարձլ՝ այգեգործք չորիւք ՚ի պլ
տուղ ածեն զայգին: Ախ փորեն
և ապա ջրեն . և դարձեալ զքաղն
հանեն, և զանելորդն կտրեն . և
ապա պտղաբերի այգին: Այսպէս
և դուք նախ փորեցիք զխիղճ մը
տաց ձերոց . որով կակղացայք ՚ի լը
սել զբանն այ՝ որ ՚ի ջուր առակի:
Այլ զքոս սովորուե հանիք ՚ի
ձէնջ: Եւ զանելորդն զմեղքն հա
տիք . ուստի ողկոյզ հանիք՝ լի՛ ամ
պտղով գեղեցիկ առաքինութե .
որքև զմայլին կերակրիչք նր . այս
ինքն՝ իմանալեացն դասք:

Դարձեալ մարմին չորիւք ապրի:
Հողւով և շնչով . հանդերձիւ
և կերակրով: Այսպէս և զմարմինն
ձեր ապրեցուցիք: Ախ հողւովն
այ զոր առիք յանազանէն: Եւ
շնչոյն խրատու մնայք: Եւ հան
դերձիւ առաքինութե ամրացայք
ի

ի դառնաշունչ օգոյ մեղաց , և ի
խորշակէ չարին անզղջութեան :
Եւ կերակրով բանին այ կեցիք
ըստ մարգարէին :

Դարձլ՝ տունկք չորիւք են ամուր
և պտղաբերք : Նախ արմատին :
Երկրդ ոստովք : Երրդ ճղովք :
Չորրդ տերևովք : Նմանապէս և
դուք տունկք որ տընկեցայք ի
տան տն , նախ արմատացայք ի հա
ւատս իծած ուկ տեղոջն ի յողւոջ :
Եւ ոստ հանեալ զյոյս : Եւ անտի
զսէր շառաւիղ բաժանեցիք : Եւ
գործք բարիք կանաչացեալ ծած
կեցիք զձեզ : Եւ պտուղ՝ զարքա
ութիւնն այ բոլորեցիք որ ոչ ան
ցանէ , զի արքայութեանն այ
ոչ գոյ վախճան :

Դարձլ՝ ծաղիկք ունին չորս պատ
ովանութի : Նախ զի գունովէ
գեղեցկացեալ : Եւ ունի հոտ :
Եւ զի բաղմամբերթ է . և ի ծայրս
ծառոց լինի : Մյսպէս և դու
վայելուչ բանաւոր ծառոյ :

Նախ՝ զի զանազան շնորհիւն էիր
լցել իբր զբազմաթերթ: Եւ տիպ
պատկերիդ՝ կարմիր և սպիտակ լը
երգոյն: Եւ անուշահոտ ՚ի վարս:

Եւ ՚ի ծայրս ժամանակի հասեալ:
Սանաւանդ թէ բնութեանս ծե
րութե ծնունդ: Եւ լը ըստ ան
ունն ևս համաձայն եղեր:

() Ի վարդ եղեր ՚ի գունդս հա
ւաքեալ խնծորոյ ՚ի ձեռս մանկանց
հայաստանեայց. որք խաղացին զքե
և խաղան. միշտ ՚ի ծոցոյ սրտից հա
նելով զքոյսն ՚ի զմայլումն ուստերոց
և դատերացն ադամայ: Եւ լը խըն
դան ո՛վ զքոյսն ունի ամբարել զա
նուն. զի սրտից դեղ ունիս, և սպե
ղանիք խոցի, և մէհամ հատունածի:
Եւ լը զմարդ փտեալ ՚ի մեղանոր
և ՚ի շնացող ազգէ՝ զխակամիտան ի
մաստունս կաղմելով. ձգեալ ՚ի գան
ձանակ բեռինն եկեղեցւոյ՝ ուր
հաւաքեալ կան ամբարք սրբոց:
Եւ լը քայքայեալ բանիւն քով ըզ
սատանայ՝ փետտեալ զամ փառս

Գլխոյ նր . և զոր 'ի նորայն հինից
 բուսեալ 'ի գագաթս անմեղաց՝ փու
 թով ածեալ սրով վարդապտուէքո .
 Եւ յլլ վարս անջափականս յոգնա
 պատիկս 'ի քեզ արտադատեցեր .
 որոց և պետ եղեր առնելով նախ
 և ապա՝ ուսուցանելով : Եւ յլլ 'ի
 շնորհաց հոգւոյն փութով զար
 թեար՝ ոչ թողլով զտեգս նորա 'ի
 յոգւոջ քում՝ խոցոտել . այլ խոր
 տակեալ մանրեցեր զամ զօրութիս
 նր : Եւ յլլ փայտ չորացեալ ցամա
 քեցար 'ի յամ ստորադրական կրից
 մարմնական : Աստի և ծաղկիս նը
 շին , և փթթիս վարդ , և անուշահո
 տիս մանուշակ . ծիրանանաս աղօ
 թիւք , կարմրանաս գեղեցկութիւն
 բանից , յորդան լինիս անյաղթութիւն
 իմաստից : Կանաչացար առաքինու
 թեամբ , սպիտակացար անմեղութիւն ,
 դեղնեցար մեռելութիւն մարմնոյդ՝
 կապուտակեալ անշքութիւն այտից
 երեսաց :

Եւ յլլ ընկալայք և զմիւս կողմն
 Ծաղ

Ժաղկի . զի հողմով խորշակի՝ Թա
 ուամի և փութով անցանի։ Լ՝յսպ
 և դուք հողմով հարանոյ հարայք
 ՚ի մարմնի և Թառամեցան գեղերե
 սաց ձերոց։ Լ՝յլ անկայք յանո
 ըինաց ձեռս։ Խողխողեալ ՚ի սրոյ
 արիւնարբուից։ Քիշատեցայք ՚ի
 գազանաց։ Կապեցար յանսրբոց։
 Լ՝ըեր ապտակ ՚ի չարեացն։ Հարար
 ՚ի վնասակարացն։ Պրկեցար ՚ի մե
 ղանորացն։ Լ՝րեամբ ներկեցար
 յանկարդիցն։ Թաւալեցար ՚ի մա
 հապարտիցն։ Տգեղացար ՚ի պղծե
 րեսացն։ Կափուցեր զաչադ ՚ի կու
 րաց։ Խցեր զունկնդ ՚ի հայհոյո
 ղացն։ Փակեցեր զբերանդ յաճա
 մարտիցն։ Կցեցեր զձեռնդ ընդ
 գէմ հարկանողացն։ Լ՝նշարժ կա
 ցեր վասն յուսոյն քո։ Լ՝նպատաս
 խանի՝ մնացեր վս տն քո։ Ո՛չ պա
 տերազմեցար՝ զի պսակեսցիս։ Ո՛չ
 հակառակեցար՝ զի զկեանս Ժառան
 գեսցես։ Ո՛չ հատուցեր չար փո
 խանակ չարի՝ զի փոխարէն առցես

'ի քսէ' : Ո՛չ ընդդէմ դարձար՝ զի
 պատիւ ընկալցիս : Ո՛չ անիծեցեր՝
 զի օրհնութի ստասցիս : Ո՛չ բան
 բասեցեր՝ զի զոն հրամանսն կա
 տարեսցես : Ո՛չ տրտնջացեր՝ զի բա
 րեաւ դնասցես : Ո՛չ յուսահատե
 ցար՝ զի մի՛ անյոյս ելցես յ'Յէ :
 Լ՝ յԼ սիրեցեր զած, զի սիրեսցիս
 յայ : Պատուեցեր բանիւ զտր,
 զի ծառայ բարի լուիցես : Լ՝ րկեր
 'ի սեղանաւորս զբան տն, զի շա
 հով փոխարէն առցես : Փառաւո
 րեցեր, զի փառաւոր լիցիս : Պառ
 վեցեր՝ զի դովեսցիս : Յոտն կացեր
 զամենայն գիշերն, զի հանգիցես
 առ ան : Տքնեցար, զի զբարկուին
 այ դարձուսցես : Բազկատարած
 հսկեցեր, զի առ քեզ ժողովեսցես
 զամենայն ցրուեալ հօտս քի :
 Ս՝ երամբարձեալ գլխով կացեր 'ի
 յոտին, զի խաչակից լիցիս քի :
 Խոնարհեցար 'ի ծնրադրութիս,
 զի զնա 'ի հաւանութի ածցես :
 Համբերեցեր, զի իսպառ կեցցես :

Անկն եդեր բանից նր, զի նոքոք
միթարեսցիս: Յաղաքանս յառե-
ցար, զի զբարկուիս նր շիջուացես:
Պաղատանս մատուցեր առ քս, զի
զնա հաշտեցուացես: Խնդրո՞ւածս
արարեր, զի փութով առցես:
Ղոհոթիւնս շնորհեցեր, զի դար
ձեալ առցես:

Ս ասն ամենայնի հիւանդացար:
Յաղագս նմի տապացար: Ս ասն
անզղջիցն կսկծեցար: Ս ասն լըր
բիցն տառապեցար: Յաղագս յան
դըգնեւոցն ՚ի խոր խոցեցար: Ս
մեղուցեւոցն լացեր: Յաղագս խոս
տովանեւոցն զթողուի խնդրեցեր:
Ս անդարձիցն ՚ի մեղաց արտա-
նւեցեր: Ս եկեղեցոյ հոգացար:
Ս շինուե նորին ճարճարեցար:
Ս ասն հաստատուե նորին ՚ի բաց
եդեր զերկիւղն:

Ո՛չ զանգիտեցեր յանօրինաց:
Ո՛չ դարձուցեր զերեսդ ՚ի սրոյ
նց: Ո՛չ դողացեր ՚ի նետից նոցա:
Լ՛ըհամարհեցեր զզէնս նոցա:

Լուսն հարեր զսպառնալիս նց։
Կոխեցեր զխայթոցս նց։ Բնդ վայր
հարեր զկարգաւորութիւնս նոցա
Յամօթ արարեր զսնոտի իմաստու
թիս նց։ Աջնչացուցեր զտգիտու
թիւնս նց։ Պատասխանեցեր հարց
ուածոց նց։ Աւելի դաւանեցար
առաջի նց։ Խոստովանեցար զտր
ընդ ձեռամբ նց։ Ուսուցեր զան
ութիս նր։ Յայտնեցեր զծածուկ
իմաստս նբց նր։

Օ գործս նր սլատմեցեր։ Օ ըս
քանչեւիսն ուսուցեր։ Օ փառա
ւորութիւն նորին յայտնեցեր։

Օ մեծութիւն նորա ցուցեր։

Օ անձային բնութիւն ընդ մարդոյն
միաւորեալ ուսուցեր։ Օ խրհրդս
նր քննեցեր։ Օ իմաստս նորա ծա
ւալեցեր։ Բաջութիւն յաղթեցեր։

Ասան որոյ և փառաւորեցար յայ
և ի մարդկանէ։

Յորմէ և անօրէնք զանգիտեցին։
Հերձո՞ւածօղք պատկառեցին։
Հերետիկոսք փախուստ առին։

Լօրկաբնակք կործանեցան:

Լ՛ղանդք նոցա խափանեցան:

Բանք նոցա սպառեցան:

Գփտութիք նոցա ցրո՛նեցան:

Խորհուրդք նց աղտեղացան:

Օօրութիւնք նց պակասեցան:

Սփորոյ և ուղղափառք ժրեցան:

Տաւատացեալք ուրախ եղէն:

Բրիստոնէից հա՛ւառք բարձրացն

Բարեպաշտիցն հաստատեցան:

Տղայքն ուսան: Լօրիտասարդքն

ժրացան: Ծեղքն մանկացան: Պա

ռա՛ւունք ցնծացան:

Եւ արդ՝ ահա՛ այսօր իկ ամենեքէն

ի կենդանութե քում առ մեզ

ցուցան: Իսկ յորժամ վերափոխե

ցար առ անձ, Սուսնացա՛ն աթոռն

քո: Լ՛ներեցան վանորայքն քո:

Յրո՛նեցան աշակերտքն քո:

Փակեցա՛ն դուռն եկեղեցւոյ քո:

Խափանեցա՛ն աղօթքն քո: Պատա

րագն բարձա՛ն: Սուսումն կորեա՛ն:

Լ՛ղո՛նեպ շրջին յանդաստանի քո:

Գայլք պատառօղք ի տան քո:

Լ՝ չք 'ի մսուրն քո: Չիք իգամուք
 ի մէջ ժողովրդեան քո՝ աքացեն ըզ
 միմեանս: Խածատեն զմարմինս ի
 րերաց: Պատառեն զհոգիս բազ
 մաց: Բանբասեն զառաջնորդս իւ
 րենց: Տրտնջան 'ի տանուտեառնէ
 իւրեանց: Յոգիս հաշին: 'Ի մար
 մին մաշին: 'Ի միտս տանջին: 'Ի
 հարկահանաց ձանձրանան: Յանջ
 րինաց տառապին: Օ տի՛ւն լան:
 Օ գիշերն ողբան: Բարիքն տըրտ
 մին: Լ Չարացեալքն ուրախանան
 Լ՛ այս ամենայն եկն ի վերայ մեր
 վասն մեղաց մերոց:

Լ՝ յայսք ամենայն որ ասացա՛ն,
 ո՛չ այնչափ դժնդակ է և կոկիծ
 սրտից, որչափ ընդ մտանել արե
 գականդ մերոյ ինեըքոյ երկրի:
 Բանդի ընդ ծածկիլ պայծառ լու
 սոյդ՝ քաղեցան ամ շա՛նիղք իմաշ
 տից եկեղեցեաց հայաստանեայց.
 Լ ո՛չ ոք է որ ցա՛նի: Լ՛ ո՛չ գիտեմ
 առ ո՛վ աղաղակեցից: Լ՛ Թագա
 չորսն որ կորեն: Թի՛ է առ իշխանքն

որ բարձան: Եւ ազատագուհսն
 որ ջնջեցան: Թախ տանուտէրսն
 որ սպառեցան: Եւ կաթուղիկոսսն
 որ ոչ երևին: Թախ առ քահնայսն
 որ գերի վարեցան: Եւ դարձու
 ցեալ զապաւինութիւն մեր ձգեցից
 զերեսս իմ որոնել զՏէտս ոտից քոց
 որ առ անձ գնացեր: Օ աղօթսն
 քո առ անձ մատուցից՝ իբրև զկեն
 դանի աղերս: Օ խնդրո՛ւածս քո՝
 իբրև զխունկս անոյշս: Օ պաղա
 տանս քո իբրև զողջակէզս:
 Օ սրբութիւնս քո իբրև զոսկիս
 անապականս: Օ բանս քո իբրև ըզ
 մարգարիտս: Օ քարոզն քո որոյ
 զբարիոք միջնորդս: Օ աղաղակն
 քո իբրև զվկայս: Օ արտասուան
 քո իբրև զանոյշ կերակուրս:
 Օ ոտնակացութիւն քո իբրև զծա
 ռայ բարի: Օ գետնախշտութիւն՝
 իբրև զկերպասս գեղեցիկս:
 Օ չարչարանսն՝ իբրև զպատրաս
 տական նո՛ւէրս: Օ ի բացցի մեզ
 դուռն ողորմութեան մոլորեալ

որդւոցս քոց: Աեանս պարգեւեցի
հոգւով մեռելոցս: Իմաստս տացի
յիմարացս: Արողութի տկարացս:
Հաստատութիւն գայթակղելոցս:
Չեռնտո՛ւութի անկելոցս: Վարձ
մեղա՛նորացս: Օ շքումն անզղջիցս
թողութի յանցաւորացս: Լ՝յլ
հովիւ մոլորեալ հօտիս: Լ՝գաջ
նորդ ժողովրդեանս:

Օ որ տեսեալ զպարգեւս աղօթից
քոց՝ Անխեցից համբուրել ըզ
տեղի գլխոյ քո, ուր եդեալ կայ ՚ի
դամբարանի: Օ այն որ զամենայն
իմաստս յինքէն ունէր ժողովեալ:
Օ այն որ զպսակն պարունակեալ
ունէր: Օ այն որ զպատկերն այ
ցուցանէր: Օ ահարկուն զայն՝
յորոյ երեւիլն ամենեքեան սա
սանէին:

Փութացից տեսանել զփոշի այնմ
աչիցն՝ որ միշտ զգիրսն ընթեռնոյր
Ար միշտ Ը մտացն առ ան նայէր:
Արով արտասո՛ւէր հանապազ:
Արով քաղցրութե՛ գթայր ի վերայ
աղքատացն:

Շտապեցայց համբուրել զհող
այնմ ունկանն՝ որ միշտ ունկն դը
նէր բանիցն այ։ Որ լսէր աղաչա
նաց մեղուցելոցն։ Որ խոնարհէր
յաղքատսն։ Որ ՚ի հասկացումն բե
րէր զհարցնածս աշակերտացն։
Բնթանամ արժանի լինիլ և մեր
ձաւոր՝ համբուրիւ այն երեսացն՝
որ պայծառացել էր գեղեցկութեն
ըստ երգոյն։ Որ լուսափայլ էր նը
ման արեգական։ Որ ցանկալին
էր բազմաց։

Յանկալի՛ է ինձ ընդունիլ ՚ի հոգի
զփոշի այնմ բերանոյն՝ որ զած
այինսն խօսէր։ Որով միշտ աղօ
թէր։ Որով քարոզէր յականջս հա
ւատացելոցն։ Որով ուսուցանէր
ղաշակերտեալսն։ Որով կշտամբէր
զհրէայսն։ Որով յանդիմանէր ըզ
հեթանոսս։ Որով դարձուցանէր
զհերձո՛ւածօղսն։

Բարի՛ է ինձ տեսանել և համբու
րել ըզձիւ սրտիս զմատուենս այնմ
ձեռացն՝ որ շնորհալին էր ամիւն։

Ար միշտ գրէր : Ար միշտ բանայր
 զանձաշուռնսն : Ար հանապազ աշ
 խատէր : Ար առատապէս բաշխէր :
 Ար յաղօթսն տարածէր : Արով
 զաղքատսն տածէր : Ար զգետինն
 մաշէր : Ար զգրեալսն կազմէր :
 Բաղձալի՛ է ինձ անկանիլ առաջի
 փոշոյ այնմ ոտից՝ որ միշտ յեկե
 ղեցին ընթանայր : Արոյ ծունկքն
 իբրեւ զուղտու ստո՛ւարացելք էին
 ՚ի բազում ծնրադրութենէն :
 Արով յոտնկացուիս ուսուցանէր :
 Արով և յաշխատանաց տեղիս
 ընթանայր :
 Յետ ամենեցուն կամէի գրկել
 զբոլորութիւն այնմ մարմնոյ՝ որ
 զհոգին սուրբ ՚ի յինքն ունէր :
 Ար տաճար և տուն կոչեցեալ էր
 ո՞ր Երրորդութեն : Յորում ման
 կական հասակէն մինչև ՚ի վախճան՝
 նո՛ւիրեաց բոլորովիմբ զինքն այ .
 ՚ի նոյնն չարչարեալ և ՚ի նոյնն վճա
 րեալ : Օ ընթացսն կատարեալ :
 Օ հա՛ւատսն պահեալ : Արում

ման արդարուն պահքն յաճուրն
այցելութեան :

Երդ՝ աղաչեմ ե՛ւ արտասո՛ւալից
դիմօք պաղատիմ : Օ պատո՛ւօղքս
զօր յիշատակի՝ սրբութե՛ք վերափո
խելոյդ ձեր՝ անմոռաց յիշել առա
ջի անարատ դառինն՝ կենդանի վը
կայք քի . և բարեխօսել ընդունա
կան խնդրո՛ւածովք առ անմահից
արքայն : Օ ի զմեզ արժանիս ա
րասցէ ընդ ձերովք հետոց ընթա
ցակից լինիլ . և ներել սխալիտ բը
նուն տառապելոցս . և այց առնել
յաճուրն ահեղին : Ս՝անա՛ւանդ
մինչդեռ եմք ՚ի մարմնի , ո՛չ թողուլ
՚ի խա՛ւարի զանուղղայ ազգս հայոց .
զի մի՛ և յիշատակուի ձեր բարձցի
յեկեղեցւոյ : Եւ կանգնել հո
վի՛ւս իմաստունս . և առաջնորդս
ուղղագնացս . և ձեռնտու լինիլ ո
ղորմութե՛ք : Ո՛չ մատնել ՚ի ձեռս
հին թշնամոյն . այլ սրբութեամբ
առաքինութեն , հասանիլ շա՛ղկաց
սբցդ : Յորժամ յայտնեսցի ամ

'ի մէջ նմանողաց իւրոց: Յորժամ
 ծաղկեացին շինն: Յորժամ ամ ծա
 ծուկքն 'ի յայտ գան: Յորժամ ու
 րախ եղիցի արդարն 'ի հատուցումն:
 Յորժամ ձեռն արդարոյն՝ յարեան
 մեղաւորին լուսացի: Յորժամ ամ
 ցաւք բարձցին: Յորժամ՝ ժամ
 լիցի տալ զվարձս աշխատողացն:
 Յորժամ քանքարն պահանջեացի:
 Յորժամ օրհնութիւնն 'ի սոսկալի
 բերանոյն ելցէ: Յորժամ մեկ
 նեացին չարքն 'ի միջոյ արդարոց:
 Յորժամ ժողովեացի ցորեանն յըշ
 տեմարանսն այ: Յորժամ պայծառ
 լուսով զարդարին արդարքն իբրեւ
 զարեգակն: Յայնժամ եւ դուք
 երևեսցիք իբրեւ սիրելիս 'ի մէջնց:
 Ս'իջնորդել հայցեմ զտառապեալ
 որդիքս ձեր: Կոչել 'ի հարսանիս
 երկնաւոր փեսային, և արժանաւոր
 ըիլ փշրանաց սուրբ սեղանոյն:
 Օ ի և մեք տեսեալ զփառս ձեր,
 ուրախացուք հոգւով՝ գոհանալով
 զայնմանէ որ կոչեացն զձեզ յայսմ

Ժովածուփ և՛ի խաւարային բան
 տէս 'ի յիւր սքանչելի լոյսն:
 Լը՛ն ձեզք հանդերձ փառաւորես,
 ցուք զհայր և զՈրդի և զսուրբ
 Հոգին: Լ. յԺմ, և միշտ, և
 յաւիտեանս.
 Լ. Ժն:

Ս. Ե. Բ. Գ.

* Լստանօր Յայտ լիցի Հասարակացդ անձանց՝ զի գրքօւկս այս ուստի ածեալ եղև ՚ի տպումն, էր դրեցլ ՚ի վերջոյ Գրքոյն մեկնուէ գործոցն առաքելոց: Որ նոյն ինքն Գիտնական Արդապետն Սատթէոս մեկնեալ է առնլով ՚ի բանից Յօհաննու ոսկեբե՛' և Լափրեմի: Եւ մէք սակս երկուց պատճառաց այսինքն առ ՚ի լցուցանել զպարապ երեսս տետրին, և երկրորդապէս այնու մտօք՝ զի թերևս տարփացլ ոք գեղոյ գեղեցկուէ քաղցրաշար բանից նորին՝ տացէ տպել զնա և ՚ի լոյս ածել: (որովհետև ամենայն գիրք անձաշունչք եւ օգտակարք՝ առ ՚ի խրատ և ՚ի վարդապետութի մեզ են տո՛ւեալ ըստ առաքելոյն:) Յաղադս որոյ՝ ՚ի բնաբանէ վերջոյ գլխոյն գործոցն առաքելոց ուր խօսի վս ընթերցման գրոց՝ ցուցանելով զՀասանետութի նորին ի գլխով առեալ եդաք աստ իբր առհաւատ չեայ իմն, որ է առաջիկայդ:

Հարցումն :

Օ՛րհնէ շահ 'ի յընթերցմանէ գը
րոցն հասարակաբար: Պարտա"
խազում են . որպէս ասէ 'ի յիշա
տակարանի գրոցս :

'Այն' սիրոյն նայ տեսութիւն . վնայ
թէ ոք գործով ոչհասէ 'ի յընթեր
նութն , 'ի սիրոյն մի' վերջասցի : զոր
օրինակ' 'ի սեղանոյ արքային ոչ ու
տիցէ ոք , բայց տեսութնն նորին ար
ժանաւորիլ պարծանք է . զի նովաւ
յետոյ և սեղանոյն արժանասցի :
Լորդդ' զհոգւոյ տրամուխն բառ
նայ . զի զոր դատարկ բան ծնանի
'ի հոգին , բանք նծայինք հանեն
զբուխար նորին :

Լորդդ' 'ի կատարումն այլոց կարօ
տութե . զի թերևս լիցի 'ի նոցանէ
ոք կատարեալ : վնրոյ և մասն ողոր
մութեան գտցէ ուսուցանողն . և
այս է խորհուրդ նմ ուսուցանողի'
թէպէտ ինքն ոչ իցէ արժանի :

Չորրորդ' 'ի խրատ և 'ի վարժումն
անձինն ընթերցողին . զի կատարել

վարդապետ գիրքն է . վերոյ գրոց
աշակերտ ասեմք:

Տինգերդ՝ զի լեցի 'ի վարուց և 'ի
բանից ճառագրեւոցն սբց ճնար գը
տանել ողորմութիւն յայ՝ օրինակս
առնելով զնոսա:

Սեցերդ՝ մինչ տկարանայ մարդն
մեղօք, 'ի գրոց ընթերցմանէ զօրա
նայ: Լօթներդ՝ զի առողջ առնէ
զՏիւանդացեալ հոգին՝ զգեղն ցու
ցանելով. զի այլէ տկարութի, և
այլ հիւանդութիւն: զի տկար անի
ոպ ծերն բաղմամեայ . բայց ոչ է
հիւանդ որ 'ի խոցէ և յախտէ ինչ
լինի: Ութերդ՝ 'ի մահոճանէ հո
գւոյ կանգնէ . որպէս զպոռնիկն
տայաս և զկիպրիանոս. և զայլն:
Իններդ՝ համարձակէ՛ զմարդն յա
կամայ առ անձ խօսակից առնելով.
զի գիրք՝ բանք են այ:

Տասներորդ՝ ծանրութեան մեղաց
թեթևութիւն տայ՝ օրըստօրէ հե
ռանալով 'ի նմանէ:

Սեւտներդ՝ փախուցանէ զմարդն
'ի

ի ծածուկ որոգայթից բանսարկ
ունին . զոր եւագոր պատմէ :

Լարեքտաներդ՝ զպատրուակ խաբ
ման աշխարհիս յայտնէ՝ առակելով
զէութի նորա . և ունայնութիւն
ունայնութեանց ասելով :

Լորեքտաներդ՝ յորդորէ ՚ի բարիս
գործովք և վարդապետութ փրցն :

Չորեքտասաներդ՝ է ունկնդրութի
արդիւնաւոր . զի ոչ է ոպ Յիս դա
տարկ որ ՚ի դատաստան քարչէ :

Տնգեքտաներդ՝ օտարացուցանէ ՚ի
վատթարութէ . և առաքինութք
կենդանանալ :

Սեշտաներորդ՝ զի առանց կամաց
մարդոյն՝ զինչ պաղատանք որ ՚իսք
գիրս գրեալ է , հարկիւ յընթեր
ցումն գրոց՝ իբր յինքենէ առ ան
կազմէ զկարիս հոգւոյն :

Լօթնւտասաներդ՝ զի զմեղա լուծա
նէ՝ իշխանութէն զոր ուսանիմք և
առնումք ՚իսք գրոց :

Ութնւտասաներդ՝ շտեմարանէ՝ ՚ի յո
գիս զհաւասարութի անմեղունէն .

Լ յայտ է ՚ի ճաշակելն զմարմինն
տն ընդ բուն սբցն : ըստ առակի
զենման պարարակին :

Իննևտասներդ՝ զի փճնոր առնէ
զմարդն առաջի Թգրաց և ազանց .
մանաւանդ յանդիմանէ զամսեան՝
անմիտս զնց բանսն յայտնելով :
Վասնեդդ՝ զի և կենդանի յիշա-
տակ Թողու յերկրի քան զորդի և
քան զդանձս և զապրանս . զի նոքա
մեռանին և մեռեալք են . այլ բանք
իմաստութեն ոչ անցանեն :

* Յիշատակարան Տպեյման :

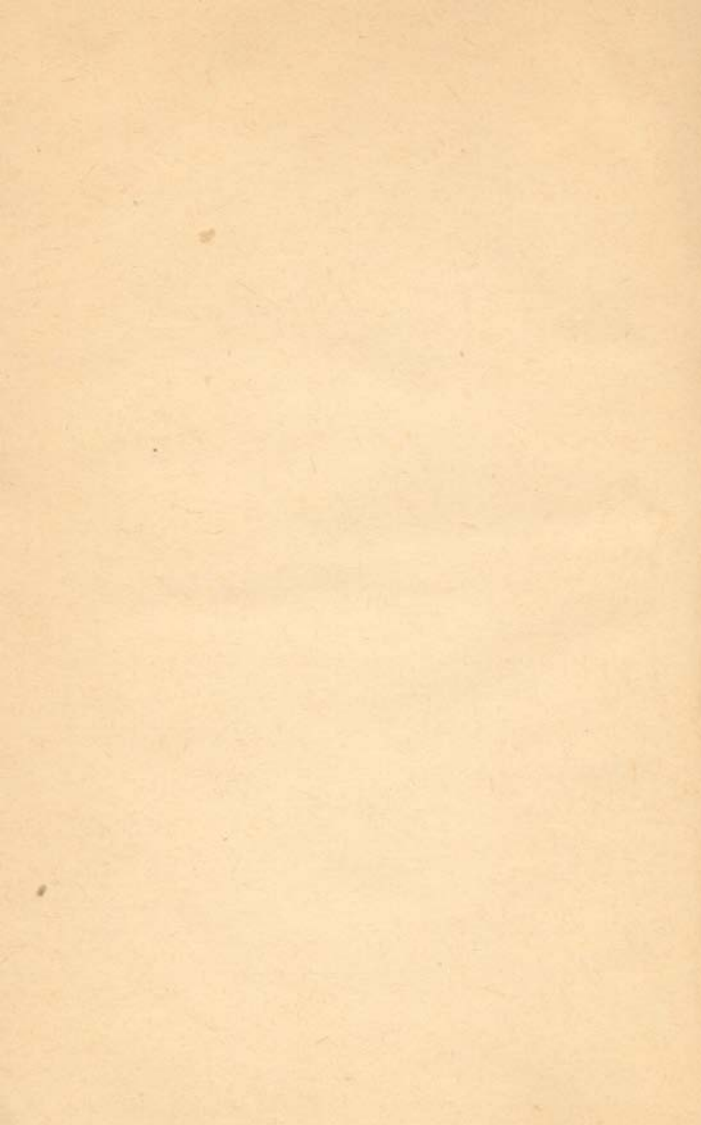
ընտութի, Վոհուի, և Պաշ-
տոն Լ՝ մենասբ Լորդուեն
և միոյ Իճուեն հօր և Որդւոյ և
սբ հոգւոյն : Որ բարեխօսութե
գերերջանիկ վկային իւրոյսբյն Վ. է
որդայ՝ ետ մեզ նոճաստիցս Յաջո
ղուի, առ՚ի տպել և յաւարտ հասու
ցանել զգիրքս զայս ցանկալի : Որոյ
անուանն մակագրի՝ Ուրի Խորհրդոյ :

Գ որ արարելէ սբ հայրն Աւագր
 զարդն անպտի . զի իբր փորձաքար
 դուրով բազմաճնար բազմորոգայթ և
 բազմապատիր խաբողական հինից
 Թշնամոյն՝ (որ սովորէ միշտ պատր
 ուական բարոյ զչարն քողանորել)
 զգուշացուցանէ՝ զընդհանուր ան
 ձինս հանդիպելոց : Մանաւանդ և
 յատկանց զհրաժարեցլս յձէ զգու
 մարս անպտին եղբարց՝ ներքինեցն
 արքայութեն այ . ազդ առնելով նց
 Թէ կերակուրք նր ընտիրքն են :
 Ուստի բանասէր և գիտնական մեծ
 րաբունի Ա արդպտն Սատթէոս՝
 աշխատասիրեալ առ ի հաւքումս սո
 րին . և իբր որոջալով կակղացուցլ
 տնատելով զսա՝ ի պէտս բեմասա
 ցութե վարդպտաց համակարգիցն
 իւրոց : Որոյ օրինակն գրչագիր
 գոյր մերձ Յարութի քաջավաստակ
 և գրասէր վարդպտին և խոհեմա
 զարդ եպիսին սբյ անպտին Ամայ
 որէ հարազատ մատակարար և հո
 գաբարձու սբյ անպտին այնորիկ .

Լ բոլոր պակասուէ եղբարցն որք
'ի մէջ նորին՝ սիրով և հաւատարմօ
րէն պաշտօնիւ կառավարող: Որ'ի
սոյն ամի ևս՝ յորում էր Թոճակնն
ն ճշմ, եկեալ էր 'ի քաղաքն կոս
տանդնուպօլիս՝ հաւաքել զողորմու
թիս սակս անպտին լմայ: Որ գրեթէ
նորին յորդորմամբն և քաջաւերս
տալովն՝ տպեցաւ սա՛ և 'իւրոյս ածաւ
պատճառ գոլով գլխովին տըպա
գրութէ սորին:

Լ որդ՝ ըստ առաքելոյն խրատու զոր
ասէ թէ և մի՛ ումեք պարտական
դտանիցիք, պարտիք ընթերցողքդ
և շահողքդ 'ի սմանէ, յիշել առ քն
զվերոգրեցել Յարուի վարդպտն
սբյ անպտին | մայ 'իմաքուր մաղ
թանս ձեր: Բնդ նմին և զհանգու
ցեալ անատուրի որդի՝ զիս զանի
մաստ դպիրս յօհաննէս զտպագրող
սորին . և զաշխատանքումն իմ գոր
ծարանիս զքրտնաջան մշական՝ ըզ
մարտիրոսն և զսաֆարն . զի և չուք
պարտահատոյց լեալք՝ յիշիջիք յա
ւուր յայտնուէն Բ. ի . ամէն:

1
Իրրը եմբարկել է և արտադանման
-8-144 - 1942 թ.

